

14 Ετών

ΑΡΧΑΙΑ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Μετάφραση, λεξιλόγιο, γραμματική,
συντακτικό και επιπλέον ασκήσεις



Στρατηγικές Παρέμβασης

Βασισμένο στις θεματικές ενότητες του
σχολικού βιβλίου «Αρχαία Β' Γυμνασίου»

ΧΑΡΙΤΟΥ ΚΑΡΑΣΤΑΤΗΡΑ ΜΙΡΑΝΤΑ

Καθηγήτρια κλασικής Φιλολογίας/ ΜΑ ειδικής αγωγής

Δραστηριότητες προσαρμοσμένες

στις ανάγκες των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες

Το παρόν έργο υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα. Η ειδική σήμανση πνευματικών δικαιωμάτων σε κάθε σελίδα του έργου πρέπει να περιλαμβάνεται σε κάθε εκπαιδευτικό αντίγραφο. Αντίγραφα που δεν περιέχουν την ειδική σήμανση παραβιάζουν το νόμο πνευματικών δικαιωμάτων και αποτελούν μη επιτρεπτή ενέργεια.

Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτό το έργο είναι προσωπικές απόψεις του συγγραφέα, ο οποίος εγγυάται την πλήρη ιδιοκτησία και/ή το νόμιμο δικαίωμα δημοσίευσης του περιεχομένου αυτού του έργου.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου, στο σύνολό του ή τμημάτων του, με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς τη ρητή γραπτή συγκατάθεση του εκδότη. Επίσης, απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του έργου, με φωτοτυπικές, ηλεκτρονικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους. Όλα τα φύλλα εργασίας των εκπαιδευτικών αντιγράφων πρέπει να διατηρούν τη σήμανση πνευματικών δικαιωμάτων.

Upbility Publications LTD | Διγενή Γρίβα 81-83, Λευκωσία, 1090 Κύπρος
Τ: ΕΛΛΑΔΑ - 2103008090, ΚΥΠΡΟΣ - 22007137

e-mail: info@upbility.gr
www.upbility.gr

SKU: GR-EB1220

Συγγραφέας: Χαρίτου Καραστατήρα Μιράντα, Καθηγήτρια κλασικής Φιλολογίας/ ΜΑ ειδικής αγωγής

Ψηφιακή Επεξεργασία: Ανδρούτσου Έλσα

Επιμέλεια: Άγα Νεκταρία



ΜΗΤΡΩΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ



GR-EB1220

Το Μητρώο Δικαιωμάτων Χρήσης είναι μία πλατφόρμα προστασίας του Urbility για τους επιβεβαιωμένους κατόχους του ηλεκτρονικού υλικού της βιβλιοθήκης μας. Μετά από κάθε αγορά μέσω της ιστοσελίδας μας, η πλατφόρμα καταγράφει αυτόματα τα στοιχεία του αγοραστή και κατοχυρώνει τα δικαιώματα χρήσης του σε όλες τις διαθέσιμες συσκευές του (PC, tablet, print). Οποιαδήποτε προώθηση του υλικού ηλεκτρονικά ή έντυπα επιβαρύνει τον επιβεβαιωμένο αγοραστή, καθώς το αρχείο θα έχει τα δικά του στοιχεία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	σελ. 1
----------------------------	--------

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Κείμενο	σελ. 2
Μετάφραση κειμένου	σελ. 3
Νόημα κειμένου	σελ. 6
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 7
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 8
Λεξιλόγιο Ενότητας	σελ. 9
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 11
Επιπλέον λεξιλογικές ασκήσεις	σελ. 12
Ετυμολογικά Ενότητας	σελ. 13
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 14
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 15
Γραμματική Ενότητας	σελ. 16
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 19
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 23
Γραμματική Ενότητας 14 (Α' Γυμνασίου)	σελ. 24
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 26
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 28

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Κείμενο	σελ. 29
Μετάφραση κειμένου	σελ. 30
Νόημα κειμένου	σελ. 32
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 33
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 34
Λεξιλόγιο Ενότητας	σελ. 35
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 37
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 38
Ετυμολογικά Ενότητας	σελ. 39
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 40
Επιπλέον άσκηση	σελ. 41
Γραμματική Ενότητας	σελ. 42
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 45
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 47
Γραμματική Ενότητας 15 (Α' Γυμνασίου)	σελ. 48
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 49
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 51
Γραμματική Ενότητας 16 (Α' Γυμνασίου)	σελ. 52
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 54
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 56

Γραμματική Ενότητας 17 (Α' Γυμνασίου)	σελ. 57
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 59
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 60
Συντακτικό Ενότητας 17 (Α' Γυμνασίου)	σελ. 61
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 63
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 66

Ενότητα 4

Κείμενο	σελ. 67
Μετάφραση κειμένου	σελ. 68
Νόημα κειμένου	σελ. 71
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 72
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 73
Λεξιλόγιο ενότητας	σελ. 74
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 75
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 77
Ετυμολογικά ενότητας	σελ. 78
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 79
Επιπλέον άσκηση	σελ. 80
Γραμματική ενότητας	σελ. 81
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 82
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 83

Ενότητα 5

Κείμενο	σελ. 84
Μετάφραση κειμένου	σελ. 85
Νόημα κειμένου	σελ. 88
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 89
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 90
Λεξιλόγιο ενότητας	σελ. 91
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 92
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 94
Ετυμολογικά Ενότητας	σελ. 95
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 96
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 97
Γραμματική Ενότητας	σελ. 98
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 100
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 103

Ενότητα 6

Κείμενο	σελ. 104
Μετάφραση κειμένου	σελ. 105

Νόημα κειμένου	σελ. 108
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 109
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 110
Λεξιλόγιο	σελ. 111
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 112
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 113
Ετυμολογικά Ενότητας	σελ. 114
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 115
Επιπλέον άσκηση	σελ. 116
Γραμματική Ενότητας	σελ. 117
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 121
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 123

Ενότητα 7

Κείμενο	σελ. 124
Μετάφραση	σελ. 125
Νόημα του κειμένου	σελ. 127
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 128
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 129
Λεξιλόγιο Ενότητας	σελ. 130
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 131
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 133
Ετυμολογικά Ενότητας	σελ. 134
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 135
Επιπλέον άσκηση	σελ. 136
Γραμματική της Ενότητας	σελ. 137
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 139
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 140

Ενότητα 8

Κείμενο	σελ. 141
Μετάφραση κειμένου	σελ. 142
Νόημα κειμένου	σελ. 144
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 145
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 146
Λεξιλόγιο Ενότητας	σελ. 147
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 148
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 149
Ετυμολογικά Ενότητας	σελ. 150
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 151
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 152
Συντακτικό Ενότητας	σελ. 153

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 154
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 158

Ενότητα 9

Κείμενο	σελ. 159
Μετάφραση κειμένου	σελ. 160
Νόημα κειμένου	σελ. 162
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 163
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 164
Λεξιλόγιο ενότητας	σελ. 165
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 166
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 167
Συντακτικό της Ενότητας	σελ. 168
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 170
Επιπλέον άσκηση	σελ. 171

Ενότητα 11

Κείμενο	σελ. 172
Μετάφραση κειμένου	σελ. 173
Νόημα κειμένου	σελ. 175
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 176
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 177
Λεξιλόγιο Ενότητας	σελ. 178
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 179
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 180
Ετυμολογικά ενότητας	σελ. 181
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 182
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 183
Γραμματική Ενότητας	σελ. 184
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 185
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 187

Ενότητα 12

Κείμενο	σελ. 188
Μετάφραση κειμένου	σελ. 189
Νόημα κειμένου	σελ. 191
Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 192
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 193
Λεξιλόγιο Ενότητας	σελ. 194
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 195
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 196
Γραμματική ενότητας	σελ. 197
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 199

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 201
-------------------------	----------

Ενότητα 13

Κείμενο	σελ. 202
Μετάφραση κειμένου	σελ. 203
Νόημα κειμένου	σελ. 205
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 206
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 207
Λεξιλόγιο Ενότητας	σελ. 208
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 209
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 210
Γραμματική ενότητας	σελ. 211
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 212
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 214

Ενότητα 16

Κείμενο	σελ. 215
Μετάφραση κειμένου	σελ. 216
Νόημα κειμένου	σελ. 218
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 219
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 220
Λεξιλόγιο Ενότητας	σελ. 221
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 222
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 223
Γραμματική ενότητας	σελ. 224
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου	σελ. 225
Επιπλέον ασκήσεις	σελ. 227

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ-ΑΣΚΗΣΕΩΝ	σελ. 228
---	----------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 238
---------------------------	----------

Το βοήθημα των Αρχαίων Β' Γυμνασίου δημιουργήθηκε με την ίδια λογική του βοηθήματος της Α' Γυμνασίου, να βοηθήσει τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες στην εύκολη κατανόηση των Αρχαίων Ελληνικών. Δημιουργήθηκε με σύγχρονες διδακτικές μεθόδους για την εκμάθηση των Αρχαίων ελληνικών ειδικά για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, ώστε να επιλύονται όλες οι απορίες για ζητήματα που θίγονται στο βιβλίο. Ταυτόχρονα να μπορούν όλοι οι μαθητές να απαντούν με επιτυχία σε όλα τα είδη ερωτήσεων τόσο στην τάξη όσο και στις εξετάσεις.

Το βοήθημα περιλαμβάνει την ύλη του σχολικού βιβλίου σύμφωνα με το **αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας** και καθώς τα Αρχαία αποτελούν ενιαία γνώση έχουν ενταχθεί και οι Ενότητες 14-18 που δε διδάσκονταν στην Α' Γυμνασίου. Είναι ενταγμένες στις 3 πρώτες Ενότητες του παρόντος βοηθήματος σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας. Όσες ενότητες είναι εκτός ύλης στο παρόν βοήθημα (1, 14, 15, 17 και 18), θα ενταχθούν στο βοήθημα της Γ' Γυμνασίου.

Η δομή του ακολουθεί εκείνη του σχολικού βιβλίου προκειμένου να είναι χρηστικό και εύκολο στην εύρεση κάθε πληροφορίας.

Αναλυτικότερα η δομή είναι η εξής:

- ▶ **Αρχαίο κείμενο Ενότητας** με τη μετάφραση λέξη προς λέξη και διευκρίνιση δυσκολονόητων όρων κειμένου καθώς και το νόημα του κειμένου. Ακολουθούν οι απαντήσεις σε ασκήσεις του σχολικού βιβλίου και οι επιπλέον ασκήσεις.
- ▶ **Λεξιλόγιο Ενότητας** με επεξηγήσεις δύσκολων λέξεων σύμφωνα με εγκεκριμένα λεξικά της Ελληνικής.
- ▶ **Ετυμολογικά φαινόμενα Ενότητας**
- ▶ **Γραμματική ανάλυση ενότητας** με επεξηγηματικούς πίνακες και διευκρινίσεις, ώστε γονείς κι εκπαιδευτικοί να τα χρησιμοποιούν καθημερινά.

Τέλος, υπάρχουν επιπλέον ασκήσεις σε όλα τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου για την ενίσχυση της γνωστικής ικανότητας και της αυτοβελτίωσης με τις απαντήσεις στο τέλος του βοηθήματος.

Η συγγραφέας,

Χαρίτου Καραστατήρα Μιράντα

Καθηγήτρια κλασικής Φιλολογίας/ ΜΑ ειδικής αγωγής

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Το τέχνασμα του Θεμιστοκλή



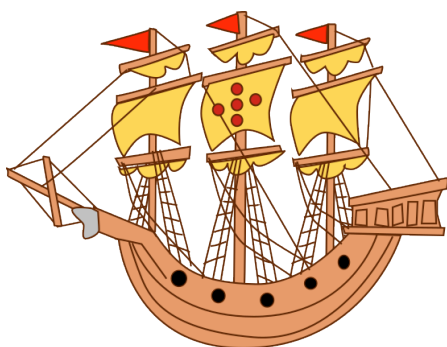
Τι θα μάθεις:

Για το τέχνασμα του Θεμιστοκλή να πείσει τους Έλληνες να πολεμήσουν στη Σαλαμίνα και όχι να υποχωρήσουν στον Ισθμό της Κορίνθου.



Το κείμενο

Ἄλλ' ἐπεὶ τῶν πολεμίων ὁ στόλος τῇ Ἀττικῇ κατὰ τὸ Φαληρικὸν προσφερόμενος τοὺς πέριξ ἀπέκρυσεν αἰγιαλούς, πάλιν ἐπάπταινον οἱ Πελοποννήσιοι πρὸς τὸν Ἰσθμόν. Ἐνθα δὴ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐβουλεύετο καὶ συνετίθει τὴν περὶ τὸν Σίκιννον πραγματείαν. Ἦν δὲ τῷ μὲν γένει Πέρσης ὁ Σίκιννος, αἰχμάλωτος, εὖνους δὲ τῷ Θεμιστοκλεῖ καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ παιδαγωγός. Τοῦτον ἐκπέμπει πρὸς τὸν Ξέρξην κρύφα, κελεύσας λέγειν ὅτι Θεμιστοκλῆς ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς αἰρούμενος τὰ βασιλέως ἐξαγγέλλει πρῶτος αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας ἀποδιδράσκοντας, καὶ διακελεύεται ἐν ᾧ ταραττονται τῶν πεζῶν χωρὶς ὄντες ἐπιθέσθαι καὶ διαφθεῖραι τὴν ναυτικὴν δύναμιν. Ταῦτα δ' ὁ Ξέρξης ὡς ἀπ' εὐνοίας λελεγμένα δεξάμενος, ἥσθη καὶ εὐθὺς ἐξέφερε πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν νεῶν διακοσίαις ναυσὶν ἀναχθέντας ἤδη διαζῶσαι τὰς νήσους, ὅπως ἐκφύγοι μηδεὶς τῶν πολεμίων.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Πού είχε φτάσει ο Περσικός στόλος;

Ἄλλ' ἐπεὶ τῶν πολεμίων ὁ στόλος
τῶν πολεμίων < ὁ πολέμιος = ο εχθρός

Αλλά όταν **των εχθρών** ο στόλος

τῇ Ἀττικῇ κατὰ τὸ Φαληρικὸν προσφερόμενος
προσφερόμενος < μτχ του ρ. προσφέρομαι
= πλησιάζω

στην Αττική από την πλευρά του Φαλήρου
πλησιάζοντας

τοὺς περίξ ἀπέκρυσεν αἰγιαλοὺς,
περίξ: γύρω
αἰγιαλοὺς < αἰγιαλός = παραλία

τις **γύρω παραλίες** έκρυσε

πάλιν ἐπάπταινον οἱ Πελοποννήσιοι
ἐπάπταινον < Πρτ του ρ. παπταίνω
= φοβάμαι και σκέφτομαι να αποπλεύσω

πάλι **φοβισμένοι σκέφτονταν να αποπλεύσουν**

πρὸς τὸν Ἴσθμόν.

προς τον Ισθμό της Κορίνθου.

Ἔνθα δὴ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐβουλεύετο
Ἔνθα δὴ : Ενώ λοιπόν είχε έτσι η κατάσταση
ἐβουλεύετο < του ρ. βουλεύομαι = σκέφτομαι

Ενώ, λοιπόν, **έτσι είχε η κατάσταση ο Θεμιστοκλής σκέφτηκε**

καὶ συνετίθει τὴν περὶ τὸν Σίκιννον πραγματείαν.
συνετίθει < Πρτ του ρ. συντίθημι = καταστρώνω
πραγματείαν = το θέμα

και **κατέστρωσε το θέμα με τον Σίκιννο**

2^η Ενότητα: Το σχέδιο του Θεμιστοκλή και ο ρόλος του Σίκιννου.

Ἦν δὲ τῷ μὲν γένει Πέρσης ὁ Σίκιννος,
Γένει < τό γένος = η καταγωγή

Ἦταν **στην καταγωγή Πέρσης ο Σίκιννος**

αἰχμάλωτος, εὖνους δὲ τῷ Θεμιστοκλεῖ
εὖνους = φιλικός

αιχμάλωτος, **φιλικός** προς τον Θεμιστοκλή

καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ παιδαγωγός.

και **παιδαγωγός των παιδιών του.**

Τοῦτον ἐκπέμπει πρὸς τὸν Ξέρξη κρύφα

ἐκπέμπει < ἐκπέμπω = στέλνω

Αὐτὸν **στέλνει** πρὸς τὸν Ξέρξη κρυφά

ελεύσας λέγειν ὅτι Θεμιστοκλῆς

κελεύσας < μτχ του ρ. κελεύω= διατάζω

αφού **τον διέταξε** να πει ὅτι ο Θεμιστοκλῆς

ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς αἰρούμενος

αἰρούμενος < μτχ του αἰρούμαι = επιλέγω

ο στρατηγός των Αθηναίων **επιλέγοντας**

τὰ βασιλέως ἐξαγγέλλει πρῶτος

ἐξαγγέλλει < ἐξαγγέλλω = στέλνω πληροφορία

πρῶτος **στέλνει** (στον εχθρό) την

πληροφορία

αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας ἀποδιδράσκοντας,

ἀποδιδράσκοντας < μτχ του ρ. ἀποδιδράσκω
= δραπετεύω

σε αὐτόν ὅτι οἱ Ἕλληνες **δραπετεύουν**

καὶ διακελεύεται ἐν ᾧ τaráττονται

διακελεύεται < του ρ. διακελεύομαι= συμβουλεύω

τaráττονται < του ρ. τaráττομαι = βρίσκομαι σε
σύγχυση

και **συμβουλεύει** ενώ **βρίσκονται σε**

σύγχυση

τῶν πεζῶν χωρὶς ὄντες ἐπιθέσθαι

τῶν πεζῶν < του ουσ το πεζόν= το πεζικό

ἐπιθέσθαι < απαρ. Αορ. του ρ. ἐπιτίθεμαι=επιτίθεμαι

χωρίς το πεζικό να επιτεθεί

καὶ διαφθεῖραι τὴν ναυτικὴν δύναμιν

διαφθεῖραι < απρ του ρ. διαφθείρω = εξοντώνω

και να **εξοντώσει** τη ναυτική (τους) δύναμη.

Ταῦτα δ' ὁ Ξέρξης ὡς ἀπ' εὐνοίας

εὐνοίας = η φιλική διάθεση

Αυτά όμως ο Ξέρξης επειδή από **φιλική**

διάθεση

λελεγμένα δεξάμενος,

λελεγμένα < μτχ. πρκ. του ρ. λέγομαι = λέω

είχαν **λεχθεί** (τα) δέχτηκε,

ἦσθη καὶ εὐθὺς ἐξέφερε

ἦσθη < αόρ. του ρ. ἡδομαι = ευχαριστιέμαι

εὐθὺς = αμέσως

ἐξέφερε < του ρ. ἐκφέρω = διατάζω

ευχαριστήθηκε και **αμέσως διέταξε**

πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν νεῶν

τῶν νεῶν < γεν πληθ του ου. ἡ ναῦς= το πλοίο

τους κυβερνήτες **των πλοίων**

διακοσίαις ναυσὶν ἀναχθέντας ἤδη

ἀναχθέντας < μτχ του ρ. ἀνάγομαι = αποπλέω

με διακόσια πλοία **αφού αποπλεύσουν**

διαζῶσαι τὰς νήσους,

διαζῶσαι < απρ του ρ. διαζώννυμι

= περικυκλώνω

να περικυκλώσουν τα νησιά,

ὅπως ἐκφύγοι μηδεὶς τῶν πολεμίων.

ὅπως = για να

τῶν πολεμίων < ὁ πολέμιος= ο εχθρός

για να μην ξεφύγει κανείς **από τους εχθρούς.**



Νόημα με λίγα λόγια

Τι συνέβη;	Οι Πέρσες πλησιάζουν στο Φάληρο
Ποιος;	Ο Θεμιστοκλής σκέφτεται τέχνασμα για να πολεμήσουν εκεί οι Έλληνες
Ποιο το σχέδιο;	Στέλνει τον Πέρση δούλο του Σίκιννο στον Ξέρξη με την πληροφορία ότι οι Έλληνες δραπετεύουν



Ξέρξης:

Πιστεύει την πληροφορία και διατάζει να περικυκλωθούν τα νησιά.



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 16)

1. Γιατί οι Πελοποννήσιοι άρχισαν να ξανασκέφτονται ότι έπρεπε να αντιμετωπίσουν τον περσικό στόλο στον Ισθμό της Κορίνθου;

Οι Πελοποννήσιοι μόλις αντίκρισαν τον περσικό στόλο στο Φάληρο που απέκρυψε όλες τις γύρω παραλίες, φοβήθηκαν. Έκριναν σωστό να τους αντιμετωπίσουν στον Ισθμό της Κορίνθου αγνοώντας από την απειρία τους ότι τα μικρά ελληνικά πλοία μπορούσαν στα στενά της Σαλαμίνας να αντιμετωπίσουν τα δυσκίνητα περσικά.

2. Ποιο μήνυμα μετέφερε ο Σίκιννος στον Ξέρξη για λογαριασμό του Θεμιστοκλή;

Ο Σίκιννος, Πέρσης στην καταγωγή, μεταφέρει στον Ξέρξη ότι οι Έλληνες ετοιμάζονται να δραπετεύσουν από τα νησιά και τον προτρέπει να τους επιτεθεί εξοντώνοντάς τους γιατί δεν έχουν το πεζικό μαζί τους.

3. Πώς αντέδρασε ο Ξέρξης σε όσα του διαμήνυσε ο Θεμιστοκλής;

Ο Ξέρξης πίστεψε όσα του διαμήνυσε ο Θεμιστοκλής γιατί πίστεψε ότι του τα έλεγε από φιλική διάθεση. Διέταξε αμέσως να περικυκλωθούν τα νησιά και να συλλάβουν τους Έλληνες.

4. Να αναφέρετε από τη μυθολογία ή την ιστορία περιπτώσεις τεχνασμάτων που συνέβαλαν αποφασιστικά στην επιτυχημένη έκβαση ενός σχεδίου.

Μια περίπτωση τεχνάσματος που μπορούμε να θυμηθούμε είναι από τη μυθολογία και συγκριμένα την Ιλιάδα. Ο Οδυσσέας σκαρφίζεται τον Δούρειο Ίππο, το ξύλινο άλογο στο οποίο κρύφτηκαν οι Αχαιοί και τελικά κατέκτησαν την Τροία.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσεις με σωστό ή λάθος.

- ▶ Οι Πελοποννήσιοι ήθελαν να πολεμήσουν στη Σαλαμίνα. ☐
- ▶ Ο Θεμιστοκλής με τέχνασμα κατάφερε να διεξαχθεί η μάχη στη Σαλαμίνα. ☐
- ▶ Ο Ξέρξης δεν πίστεψε τον Σίκιννο και ζήτησε να τον συλλάβουν. ☐
- ▶ Τελικά ο Ξέρξης δεν έστειλε στόλο στα νησιά αλλά πολέμησε στον Ισθμό τους Έλληνες. ☐

2. Να συμπληρώσεις σωστά τις λέξεις.

α. Αναγκάστηκε να καταφύγει σε δόλο για να γίνει η ναυμαχία της Σαλαμίνας...

ο Θ_____ς

β. Ήταν παιδαγωγός των παιδιών του και έμπιστός του...

ο Σ_____ς

γ. Καταστρέφονται οι Έλληνες χωρίς αυτό...

το π_____ο

δ. Ο Ξέρξης έδωσε εντολή να περικυκλώσουν τα νησιά και να συλλάβουν τους εχθρούς στις...

ν_____ς



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: λέγω

Αρχαία ελληνική

- ♦ **τό λογύδριον** = ο σύντομος λόγος
- ♦ **λέξη η:** γλωσσική μονάδα που περιέχει σημασία και γραμματικό προσδιορισμό
- ♦ **λεκτικός -ή -ό :** που ανήκει, που αναφέρεται σε ό,τι εκφράζεται, διατυπώνεται με το λόγο· φραστικός
- ♦ **λόγιος -α -ο :** 1. που είναι πνευματικά καλλιεργημένος, που διαθέτει μόρφωση, παιδεία, ευρυμάθεια
- ♦ **λογισμός ο :** (μαθημ.) πράξη που εκτελείται για να βρεθεί το αποτέλεσμα του συνδυασμού πολλών αριθμών, υπολογισμός
- ♦ **ρήτορας ο :** αυτός που μιλάει μπροστά σε ακροατήριο, προς το οποίο και απευθύνεται, συνήθως από ένα βήμα
- ♦ **ρητορικός -ή -ό:** που ανήκει ή που αναφέρεται στο ρήτορα και στην τέχνη του
- ♦ **λογομαχώ :** φιλονικώ, καβγαδίζω έντονα με λόγια
- ♦ **αντιλέγω:** εκφράζω διαφωνία ή αντίρρηση
- ♦ **αντιλογία η :** αντίρρηση, κυρίως στην έκφραση πνεύμα αντιλογίας
- ♦ **αντίρρησης η :** έκφραση αντίθετης ή διαφορετικής γνώμης
- ♦ **προλέγω:** μιλώ για κτ. εκ των προτέρων, πριν αυτό να συμβεί, προμαντεύω
- ♦ **ή πρόρρησις (-η):** η προφητεία, το προμάντεμα
- ♦ **ανάλογος -η -ο:** 1. που βρίσκεται σε αναλογία με κάτι άλλο, 2. που ταιριάζει σε κάτι, που είναι σύμφωνο με κάτι
- ♦ **επίλογος :** το τελευταίο τμήμα ενός κειμένου, το οποίο συνήθ. περιέχει ανακεφαλαίωση του κύριου μέρους ή έκθεση των συμπερασμάτων
- ♦ **φιλόλογος ο:** ο επιστήμονας, ο ειδικός που ασχολείται με τη φιλολογία
- ♦ **ἄρρητος:** που δε λέγεται, που δεν εκφράζεται, απερίγραφτος
- ♦ **ἀπόρρητος:** που δεν πρέπει να ειπωθεί, να ανακοινωθεί, που πρέπει να μείνει μυστικός
- ♦ **ή έτυμολογία:** η προέλευση, ενδεχομένως ο τρόπος σχηματισμού (ρίζα, πρόθημα, επίθημα, συνθετικό κτλ.) και η εξέλιξη μιας λέξης
- ♦ **ἀμφιλεγόμενος:** που επιδέχεται διαφορετικές ερμηνείες ή για τον οποίο ισχύουν διαφορετικές εκδοχές

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: λέγω

Νέα ελληνική

- ♦ **λεξικό το:** βιβλίο με συγκεντρωμένες και ταξινομημένες σε αλφαβητική ή άλλη σειρά
- ♦ **λογάριθμος ο:** (μαθημ., για πραγματικούς θετικούς αριθμούς) ο εκθέτης της δυνάμεως στην οποία πρέπει να υψωθεί ένας ορισμένος αριθμός, για να γίνει η δύναμη αυτή ίση προς δοθέντα αριθμό (του οποίου ο λογάριθμος ζητείται)
- ♦ **λογοτέχνης ο:** αυτός που καλλιεργεί τον έντεχνο λόγο, που συγγράφει έργα αισθητικής αξίας (πεζογράφος ή ποιητής)
- ♦ **λογοπαίγνιο το:** λεκτικό παιχνίδι του προφορικού λόγου κατά το οποίο, με τη χρησιμοποίηση φωνητικών ομοιοτήτων, αναγραμματισμών, αντιστροφής συλλαβών κτλ., μια λέξη ή μια φράση γίνεται διφορούμενη ή αλλάζει το νόημά της
- ♦ **λεξικογραφία η:** α. η σύνταξη λεξικού. β. η επιστήμη της σύνταξης λεξικών.
- ♦ **μονολεκτικός -ή -ό :** που αποτελείται από μία μόνο λέξη

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 18)

1. Να κατατάξετε τις παρακάτω παράγωγες λέξεις της α.ε. στην κατηγορία που ανήκουν.

λέξις	ενέργεια - κατάσταση
λόγος	ενέργεια - κατάσταση
λογίδιον	υποκοριστικό
λογύδριον	υποκοριστικό
ρήτωρ	πρόσωπο που ενεργεί
ρήσις	ενέργεια - κατάσταση
ρήμα	αποτέλεσμα ενέργειας

2. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις της α. ε. με τα συνθετικά που δίνονται.

πρό + λέγω (ουσιαστικό)	πρόλογος
πάλιν + λέγω (ουσιαστικό)	παλλολογία
λέγω + ποιέω, ὦ (επίθετο)	λογοποιικός
ἀπό + λέγω (ουσιαστικό)	ἀπόλογος
λόγος + μάχομαι (ουσιαστικό)	λογομαχία

3. Να εξηγήσετε τι σημαίνουν οι υπογραμμισμένες φράσεις.

Αυτή η προσπάθεια, ειρήσθω εν παρόδω , ευνοήθηκε και από διάφορα τυχαία γεγονότα.	παρεμπιπτόντως
Ο ύποπτος κατά την εξέτασή του από τους αστυνομικούς αποκάλυψε εν τη ρύμη του λόγου στοιχεία που κλόνισαν το άλλοθί του.	καθώς μιλούσε γρήγορα
Αυτός ο άνθρωπος είναι πνεύμα αντιλογίας .	αντιρρησίας



Επιπλέον λεξιλογικές ασκήσεις

1. Αντιστοίχισε τις λέξεις με τις συνώνυμες.

- | | | |
|--------------|---|---------------|
| α. λογοκρίνω | • | • 1. σοφός |
| β. λογάς | • | • 2. διαφωνία |
| γ. λόγιος | • | • 3. φλύαρος |
| δ. αντιλογία | • | • 4. επικρίνω |

2. Συμπλήρωσε τα κενά επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη από τις παρακάτω.

- ⇒ απόρρητα
- ⇒ επίλογος
- ⇒ λογοκρίνονται
- ⇒ φιλόλογος

α. Στην έκθεση γράφεται τελευταίος ο _____.

β. Στα απολυταρχικά καθεστώτα _____ όλες οι εφημερίδες.

γ. Από μικρή επιθυμούσε να γίνει _____.

δ. Τα _____ αρχεία του κράτους διαφυλάχθηκαν, ώστε να μη διαρρεύσουν.



Ετυμολογικά ενότητας

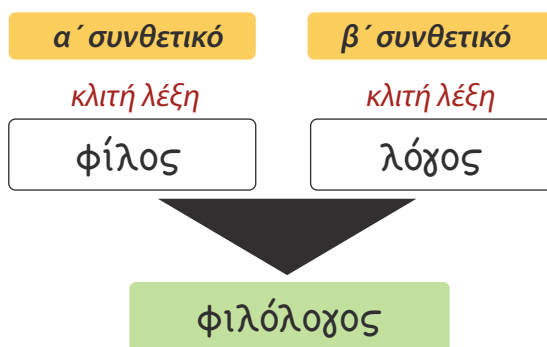
Η σύνθεση των λέξεων

Θυμάμαι: Στην Α' γυμνασίου μάθαμε για την παραγωγή λέξεων. Στη Β' γυμνασίου θα μάθουμε για τη σύνθεση των λέξεων, βασικό μηχανισμό εμπλουτισμού του λεξιλογίου μιας γλώσσας.

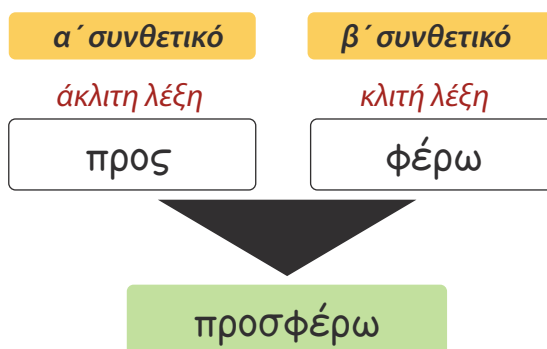
ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΛΕΞΕΩΝ

Η σύνθεση είναι η ένωση δυο λέξεων προκειμένου να δημιουργηθεί **μια νέα λέξη**.

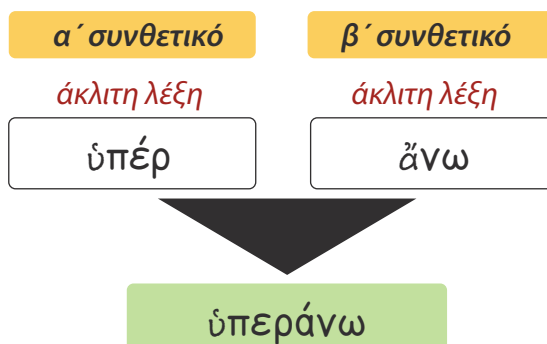
1



2



3





Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 19)

1. Να κατατάξετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου της Ενότητας σε απλές και σύνθετες: συνετίθει, επιθέσθαι, εκπέμπει, ήγεμόνας, πολέμιων, εϋνοίας, πραγματείαν, διαζῶσαι, ἐβουλεύετο

συνετίθει	σύνθετη
ἐπιθέσθαι	σύνθετη
ἐκπέμπει	σύνθετη
ήγεμόνας	απλή
πολεμίων	απλή
εϋνοίας	σύνθετη
πραγματείαν	απλή
διαζῶσαι	σύνθετη
ἐβουλεύετο	απλή

2. Χρησιμοποιώντας τα συνθετικά που σας δίνονται να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις της α.ε.

ἄ + κακός = ἄκακος
 ἄ(ἄν) + ἴσος = ἄνισος
 παρά + λόγος = παράλογος
 ἔν + δόξα = ἔνδοξος
 ἀνά + ἄγω = ἀναγωγή
 εἰς + βάλλω = εἰσβολή
 δύσ + πιστός = δύσπιστος
 ἡμί + θεός = ἡμίθεος

3. Να χωρίσετε τις παρακάτω λέξεις της α.ε. στα συνθετικά μέρη και να δηλώσετε αν αυτά είναι λέξεις κλιτές ή ἀκλιτές.

πολυλογία = πολύς + λόγος (κλιτή+κλιτή)
 ἀντιλέγω = ἀντί + λέγω (ἀκλιτή+κλιτή)
 ἀνάλογος = ἀνά + λέγω (ἀκλιτή+κλιτή)
 φιλόλογος = φίλος + λέγω (κλιτή+κλιτή)
 ἔτυμολογία = ἔτυμον + λέγω (κλιτή+κλιτή)
 λογοποιός = λέγω + ποιῶ (κλιτή+κλιτή)
 ἐπίλογος = ἐπί + λέγω (ἀκλιτή+κλιτή)



Επιπλέον ασκήσεις

1. Να αναλύσετε τις επόμενες σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους.

α. φιλόπατρις →		+	
β. συμμισεῖν →		+	
γ. ἀναλαμβάνη →		+	
δ. ὑποδεικνύωσιν →		+	
ε. καταλειπόμενον →		+	
στ. ἄπολις →		+	

2. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις.

α. διά + γράφω =	
β. παρά + μένω =	
γ. ἀντί + λέγω =	
δ. ἡμί + ὄροφος =	
ε. ἀνά + καλύπτω =	



Γραμματική ενότητας

1. Γ' κλίση ουσιαστικών

Θυμήσου τι έμαθες στην Α' Γυμνασίου:

καταλήξεις ουσιαστικών γ' κλίσης

	αρσενικά και θηλυκά		ουδέτερα	
	ενικός	πληθυντικός	ενικός	πληθυντικός
ονομ.	-ς ή -	-ες	-	-α
γεν.	-ος ή -ως	-ων	-ος ή -ως	-ων
δοτ.	-ι	-σι(ν)	-ι	-σι(ν)
αιτ.	-α ή -ν	-ας ή -ς	-	-α
κλητ.	-ς ή -	-ες	-	-α

Στην Α' Γυμνασίου διδάχτηκες τα Φωνηεντόληκτα ουσιαστικά γ' κλίσης

Τα ουσιαστικά αυτής της κατηγορίας χαρακτηρίζονται:

α) διπλόθεμα,

γιατί παρουσιάζουν δυο θέματα:

1. ένα θέμα σε -ι (στην ονομ., αιτ. και κλητ. ενικού),
π.χ. ονομ. εν. πόλι-ς, αιτ. εν. πόλι-ν
2. και ένα σε -ε (στη γεν. και δοτ. ενικού και σε όλο τον πληθυντικό),
π.χ. γεν. εν. πόλε-ως, δοτ. πληθ. πόλε-σι.

ΕΝΙΚΟΣ

ή πόλι-ς
τῆς πόλε-ως
τῇ πόλει
τὴν πόλι-ν
ὦ πόλι

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ

αἱ πόλεις
τῶν πόλε-ων
ταῖς πόλε-σι(ν)
τὰς πόλεις
ὧ πόλεις

β) μονόθεμα σε -ευσ,

- Στη δοτική ενικού το -ε- του θέματος συναιρείται με το -ι της κατάληξης σε -ει.
- Η κλητική ενικού δεν έχει κατάληξη.

ΕΝΙΚΟΣ

ὁ βασιλεὺς-ς
τοῦ βασιλέ-ως
τῷ βασιλεῖ
τὸν βασιλέ-α
ὦ βασιλεῦ

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ

οἱ βασιλεῖς
τῶν βασιλέ-ων
τοῖς βασιλεῦ-σι(ν)
τούς βασιλέ-ας
ὧ βασιλεῖς

Συμφωνόληκτα ουσιαστικά γ' κλίσης

Τα Συμφωνόληκτα ουσιαστικά γ' κλίσης διακρίνονται σε **Αφωνόληκτα** και **Ημιφωνόληκτα**.

Τα **Αφωνόληκτα** διακρίνονται σε:

- ☑ Ουρανικόληκτα (-κ, -γ, -χ) π.χ. ὁ κόρα-**ξ**, τοῦ κόρακ-ος
(ὅταν ο χαρακτήρας συναντά -σ μετατρέπεται σε -ξ)
- ☑ Χειλικόληκτα (-π, -β, -φ) π.χ. ὁ Ἄρα-**ψ**, τοῦ Ἄραβ-ος
(ὅταν ο χαρακτήρας συναντά -σ μετατρέπεται σε -ψ)
- ☑ Οδοντικόληκτα (-δ, -δ-, -θ) π.χ. ἡ πατρί-ς, τῆς πατρίδ-ος
(ὅταν αποβάλλεται ο χαρακτήρας)

Παράδειγμα κλίσης

1

Οδοντικόληκτα

ΕΝΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
ἡ πατρί-ς (δ-ς)	αἱ πατρίδ-ες
τῆς πατρίδ-ος	τῶν πατρίδ-ων
τῇ πατρίδ-ι	ταῖς πατρίσι (δ-σι)
τὴν πατρίδ-α	τὰς πατρίδ-ας
ᾧ πατρί-ς (δ-ς)	ᾧ πατρίδ-ες

2

Ουρανικόληκτα

ΕΝΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
ὁ κόραξ (κ-ς)	οἱ κόρακ-ες
τοῦ κόρακ-ος	τῶν κοράκ-ων
τῷ κόρακ-ι	τοῖς κόραξι (κ-σι)
τὸν κόρακ-α	τοὺς κόρακ-ας
ᾧ κόραξ (κ-ς)	ᾧ κόρακ-ες

3

Χειλικόληκτα

ΕΝΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
ὁ γύψ (π-ς)	οἱ γύπ-ες
τοῦ γυπ-ὸς	τῶν γυπ-ῶν
τῷ γυπ-ι	τοῖς γυψὶ (π-σι)
τὸν γύπ-α	τοὺς γύπ-ας
ᾧ γύψ (π-ς)	ᾧ γύπ-ες

Τα Αφωνόληκτα διακρίνονται σε: **Μονόθεμα - Διπλόθεμα**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Μονόθεμα			Διπλόθεμα			
ὁ	Ἕλλην	ἄγών	ὁ	πυθμήν	ἡγεμών	πνεύμων
τοῦ	Ἕλλην-ος	ἄγών-ος	τοῦ	πυθμέν-ος	ἡγεμόν-ος	πνεύμον-ος
τῷ	Ἕλλην-ι	ἄγών-ι	τῷ	πυθμέν-ι	ἡγεμόν-ι	πνεύμον-ι
τὸν	Ἕλλην-α	ἄγών-α	τὸν	πυθμέν-α	ἡγεμόν-α	πνεύμον-α
ὦ	Ἕλλην	ἄγών	ὦ	πυθμήν	ἡγεμών	πνεῦμον

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Μονόθεμα			Διπλόθεμα			
οἱ	Ἕλλην-ες	ἄγών-ες	οἱ	πυθμέν-ες	ἡγεμόν-ες	πνεύμον-ες
τῶν	Ἑλλήν-ων	ἄγών-ων	τῶν	πυθμέν-ων	ἡγεμόν-ων	πνευμόν-ων
τοῖς	Ἕλλη-σι(ν)	ἄγῶ-σι(ν)	τοῖς	πυθμέ-σι(ν)	ἡγεμό-σι(ν)	πνεύμο-σι(ν)
τούς	Ἕλλην-ας	ἄγών-ας	τούς	πυθμέν-ας	ἡγεμόν-ας	πνεύμον-ας
ὧ	Ἕλλην-ες	ἄγών-ες	ὧ	πυθμέν-ες	ἡγεμόν-ες	πνεύμον-ες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ



- ▶ Τα οξύτονα διπλόθεμα ενρινόληκτα σε -ων, -όνος σχηματίζουν την κλητική ενικού όμοια με την ονομαστική σε -ων, π.χ. (ὦ) ἡγεμόν.
- ▶ Τα βαρύτονα διπλόθεμα ενρινόληκτα σε -ων, -ονος σχηματίζουν την κλητική ενικού σε -ον, π.χ. (ὦ) πνεῦμον

2. Ουδέτερα ακατάληκτα μονόθεμα οδοντικόληκτα σε -α (γεν. -ατος)

ΕΝΙΚΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ	
τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α
τοῦ	σώματ-ος	τῶν	σωμάτ-ων
τῷ	σώματ-ι	τοῖς	σώμασι (ατ-σι)
τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α
ὦ	σῶμα	ὧ	σώματ-α

- ▶ Υπάρχουν δυο θέματα στη συγκεκριμένη κατηγορία ουσιαστικών και το – τ αποβάλλεται γιατί στην ελληνική καμία λέξη δε λήγει σε τ.



**Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου της
Α' Γυμνασίου (12^η ενότητα)
(σελ. 97)**

1. Να εντάξετε τα παρακάτω ουσιαστικά σε κατηγορίες ουσιαστικών της γ' κλίσης και στη συνέχεια να τα κλίνετε.

τὸ σῶμα		ἡ φράσις	
κατηγορία: ακατάληκτα μονόθεμα οδοντικόληκτα σε -α		κατηγορία: καταληκτικά διπλόθεμα φωνηεντόληκτα σε -ις	
ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
τὸ σῶμα	τὰ σώματα	ἡ φράσις	αἱ φράσεις
τοῦ σώματος	τῶν σωμάτων	τῆς φράσεως	τῶν φράσεων
τῷ σώματι	τοῖς σώμασι	τῇ φράσει	ταῖς φράσεσι
τὸ σῶμα	τὰ σώματα	τὴν φράσιν	τὰς φράσεις
ὦ σῶμα	ὦ σώματα	ὦ φράσι	ὦ φράσεις

ὁ βασιλεύς		ἡ ἀκρόπολις	
κατηγορία: καταληκτικά μονόθεμα φωνηεντόληκτα σε -εύς		κατηγορία: διπλόθεμα φωνηεντόληκτα σε -ις	
ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
ὁ βασιλεύς	οἱ βασιλεῖς	ἡ ἀκρόπολις	αἱ ἀκροπόλεις
τοῦ βασιλέως	τῶν βασιλέων	τῆς ἀκροπόλεως	τῶν ἀκροπόλεων
τῷ βασιλεῖ	τοῖς βασιλεῦσιν	τῇ ἀκρόπολει	ταῖς ἀκροπόλεσιν
τὸν βασιλέα	τούς βασιλέας	τὴν ἀκρόπολιν	τὰς ἀκροπόλεις
ὦ βασιλεῦ	ὦ βασιλεῖς	ὦ ἀκρόπολι	ὦ ἀκροπόλεις

2. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται στην παρένθεση.

θλίψις	(γεν. εν.) θλίψεως	ἡ φρόνησις	(κλητ. εν.) φρόνησι
τὸ καῦμα	(δοτ. εν.) καύματι	ὁ χαλκεύς	(γεν. εν.) χαλκέως
ἡ σύνεσις	(δοτ. εν.) συνέσει	ἡ πόλις	(αιτ. εν.) πόλιν
ὁ πορθμεύς	(αιτ. πληθ.) πορθμέας	ὁ γονεύς	(γεν. εν.) γονέως
ἡ κτήσις	(αιτ. πληθ.) κτήσεσις	ἡ τύψις	(δοτ. πληθ.) τύψεσιν
ἡ πράξις	(δοτ. πληθ.) πράξεσιν	το χάσμα	(δοτ. πληθ.) χάσμασιν

3. Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

τοῦ δώματος	τῶν δωμαίων	(ῶ) γραφεῖς	(ῶ) γραφεῦ
τάς δύσεις	τῇν δύσιν	ταῖς ἀκροπόλεσι	τῇ ἀκροπόλει
τῇ φύσει	ταῖς φύσεσιν	τοῦ φάσματος	τῶν φασμάτων
τὰς τάξεις	τῇν τάξιν	ταῖς λύσεσι	τῇ λύσει
τοῖς ἱερεῦσι	τῷ ἱερεῖ	τὸν ἱερέα	τοὺς ἱερέας
τῶν πραγμάτων	τοῦ πράγματος	(ῶ) ῥήσεις	(ῶ) ῥῆσι
τὴν ὄπλισιν	τὰς ὀπλίσεις	τῷ ἰδρύματι	τοῖς ἰδρύμασι
τῶν φραγμάτων	τοῦ φράγματος	(ῶ) φύσι	(ῶ) φύσεις
τῷ βαφεῖ	τοῖς βαφεῦσι	τῷ κλάσματι	τοῖς κλάσμασι

5. Να μεταφέρετε τις παρακάτω προτάσεις στον άλλο αριθμό.

Ἐν ταῖς νήσοις	ταύταις	θαυμασταῖ	δυνάμεις	πόλεων	βαρβάρων	ἦσαν.
Ἐν τῇ νήσῳ	ταύτῃ	θαυμαστῇ	δύναμις	πόλεως	βαρβάρου	ἦν.

Μεγίστων	ἐπαίνων	ἀξίαν	νομίζω	εἶναι	τὴν πόλιν.
Μεγίστου	ἐπαίνου	ἀξία	νομίζομεν	εἶναι	τὰς πόλεις.



**Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου της
Β' Γυμνασίου
(σελ. 20-21)**

1. Να βρείτε τα ημιφωνόληκτα τριτόκλιτα ουσιαστικά του κειμένου της Ενότητας και να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

τούς Έλληνας	τὸν Ἑλληνα
τούς ἡγεμόνας	τὸν ἡγεμόνα

2. Να γράψετε τη γενική ενικού των παρακάτω ουσιαστικών.

Τύπος	Γενική ενικού	Τύπος	Γενική ενικού
ἡ πραότης	τῆς πραότητος	ἡ σφραγίς	τῆς σφραγιῖδος
ἡ πόλις	τῆς πόλεως	ἡ λαμπάς	τῆς λαμπάδος
ἡ ῥίς	τῆς ῥινός	ἡ βαλβίς	τῆς βαλβιῖδος
ἡ δύναμις	τῆς δυνάμεως	ὁ χάλυψ	τοῦ χάλυβος
ἡ μάστιξ	τῆς μάστιγος	ὁ ἔρω	τοῦ ἔρωτος
ὁ φύλαξ	τοῦ φύλακος	ὁ Κύκλωψ	τοῦ Κύκλωπος
ἡ σάλπιγξ	τῆς σάλπιγγος		

3. Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

ουσιαστικό	ο άλλος αριθμός	ουσιαστικό	ο άλλος αριθμός
τὴν ἀκτίνα	τὰς ἀκτῖνας	τοῦ ἀγκῶνος	τῶν ἀγκώνων
τῇ ἀσπίδι	ταῖς ἀσπίσι	αἱ βαθμίδες	ἡ βαθμίς
τὴν θυρίδα	τὰς θυρίδας	τὴν ποιότητα	τὰς ποιότητας
τῷ πίνακι	τοῖς πίναξι	τῆς δεξιότητος	τῶν δεξιοτήτων
τούς ἐλαιῶνας	τὸν ἐλαιῶνα	τῷ αὐχένι	τοῖς αὐχέσι
τοῦ κήρυκος	τῶν κηρύκων	τὴν τερηδόνα	τὰς τερηδόνας
τοῦ τάπητος	τῶν ταπήτων	ὧ δαίμονες	ὧ δαῖμον



4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις.

- α. Πλησίον τῆς **πόλεως** (πόλις) ἱερὸν τὸ πάλαι ἦν.
- β. Ἄμα τῇ ἡμέρᾳ ἐσήμηνεν ὁ σαλπικτῆς τῇ **σάλπιγγι** (σάλπιγξ).
- γ. Οἱ **Ἕλληνες** (Ἕλλην) ἐμάχοντο γενναίως ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς **πατρίδος** (πατρίς).
- δ. Οἱ **Λάκωνες** (Λάκων) ἀπέπεμψαν τὸν **ἡγεμόνα** (ἡγεμών) δῶρα δόντες.
- ε. Ἀλκιβιάδης τὸν **κήρυκα** (ὁ κήρυξ) ἔπεμψεν ἐροῦντα ταῦτα τοῖς συμμάχοις.

5. Να συμπληρώσετε τους τύπους των ουσιαστικών που λείπουν στον παρακάτω μύθο του Αισώπου.

Γυνὴ χήρα φιλεργὸς **θεραπαινίδας** (θεραπαινίς, αιτ. πληθ.) ἔχουσα ταύτας εἰώθει **νυκτός** (νύξ, γεν. εν.) ἐγείρειν ἐπὶ τὰ ἔργα πρὸς τὰς τῶν **ἄλεκτρυόνων** (ὁ ἄλεκτρυών, γεν.πληθ.) ᾧδάς. Αἱ δὲ συνεχῶς τῷ **πόνῳ** (ὁ πόνος, δοτ. εν.) ταλαιπωρούμεναι ἔγνωσαν δεῖν τὸν ἐπὶ τῆς **οἰκίας** (ἡ οἰκία, γεν. εν.) ἀποκτεῖναι **ἄλεκτρυόνα** (ἄλεκτρυών, αιτ. εν.) ὡς ἐκείνου νύκτωρ ἐξανιστάντος τὴν **δέσποιναν** (ἡ δέσποινα, αιτ. εν.). Συνέβη δ' αὐταῖς τοῦτο διαπραξαμέναις χαλεπωτέροις περιπεσεῖν τοῖς δεινοῖς. Ἡ γὰρ δεσπότις ἀγνοοῦσα τὴν τῶν ἄλεκτρυόνων **ῥαν** (ῥα, αιτ. εν.) ἐννυχώτερον ταύτας ἀνίστη.



Επιπλέον ασκήσεις Ουσιαστικών

1. Να συμπληρώσετε τις κατάλληλες καταλήξεις των αφωνόληκτων ουσιαστικών.

- | | |
|---------------|-----------------|
| α. ή άσπς | τής άσπ_____ |
| β. ό βασιλεύς | τοῖς βασιλ_____ |
| γ. το δράμα | τοῦ δράμ_____ |
| δ. ή ταχύτης | τάς ταχ_____ |

2. Να κλιθούν τα ουσιαστικά: ό παιάν, ή άσπς, ό λιμήν.

	ό παιάν	ή άσπς	ό λιμήν
	ενικός αριθμός	ενικός αριθμός	ενικός αριθμός
ονομ.			
γεν.			
δοτ.			
αιτ.			
κλητ.			
	πληθυντικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
ονομ.			
γεν.			
δοτ.			
αιτ.			
κλητ.			



Γραμματική 14^{ης} ενότητας (Α΄ Γυμνασίου)

Οριστική ενεστώτα, παρατατικού και μέλλοντα και οριστική μέλλοντα του ρ. εἰμί.

1. Οριστική ενεστώτα, παρατατικού και μέλλοντα

Στη Μέση Φωνή το Α' πρόσωπο σε Οριστική Ενεστώτα και Μέλλοντα λήγει σε **-μαι**



Θυμάμαι ότι ο Μέλλοντας έχει ακριβώς τις ίδιες καταλήψεις με τον Ενεστώτα **μόνο που προστίθεται ο χαρακτήρας -σ πριν τις καταλήξεις.**

οριστική ενεστώτα	οριστική μέλλοντα
βουλεύ-ομαι	βουλεύ-σ-ομαι
βουλεύ-η (ή -ει)	βουλεύ-σ-η (ή -ει)
βουλεύ-εται	βουλεύ-σ-εται
βουλεύ-όμεθα	βουλεύ-σ-όμεθα
βουλεύ-εσθε	βουλεύ-σ-εσθε
βουλεύ-ονται	βουλεύ-σ-ονται

- ♦ Η Μέση φωνή δηλώνει ότι το υποκείμενο δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ενέργεια.

Προσέχω:

τον σχηματισμό του Μέλλοντα των αφωνόληκτων ρημάτων

- ↪ ουρανικόληκτα (τ,δ,θ, ττ,)Μέλλοντας σε – ξ
- ↪ χειλικόληκτα (π,β,φ, -πτ) Μέλλοντας σε –ψ
- ↪ οδοντικόληκτα (κ,γ,χ) Μέλλοντας σε – σ.

ουρανικόληκτα	χειλικόληκτα	οδοντικόληκτα
πρά-ξ-ομαι	γρά-ψ-ομαι	πεί-σ-ομαι
πρά-ξ-η (ή -ει)	γρά-ψ-η (ή -ει)	πεί-σ-η (ή -ει)
πρά-ξ-εται	γρά-ψ-εται	πεί-σ-εται
πρα-ξ-όμεθα	γρα-ψ-όμεθα	πεί-σ-όμεθα
πρά-ξ-εσθε	γρά-ψ-εσθε	πεί-σ-εσθε
πρά-ξ-ονται	γρά-ψ-ονται	πεί-σ-ονται

1. Οριστική μέλλοντα του ρ. εἰμί.

Η Οριστική Μέλλοντα του ρήματος εἰμί είναι το **ἔσομαι**.

οριστική μέλλοντα ρ. εἰμί
ἔσ-ομαι
ἔσ-η (ή ἔσ-ει)
ἔσται
ἔσ-όμεθα
ἔσ-εσθε
ἔσ-ονται



**Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου της
Α' Γυμνασίου 14^η Ενότητα
(σελ. 113)**

2. Να κλίνετε στον χρόνο που βρίσκονται τους ρηματικούς τύπους: γίγνομαι, ἄρξομαι.

γίγνομαι	ἄρξομαι
γίγνη	ἄρξη
γίγνεται	ἄρξεται
γίγνόμεθα	ἄρξόμεθα
γίγνεσθε	ἄρξεσθε
γίγνονται	ἄρξονται

5. Να μεταφέρετε στο ίδιο πρόσωπο της οριστικής ενεστώτα μέσης φωνής όσα από τα παρακάτω ρήματα βρίσκονται στον μέλλοντα και το αντίστροφο.

ἀποτρέπεσθε	ἀποτρέψεσθε
ἀντιτασσόμεθα	ἀντιταξόμεθα
φυλάττονται	φυλάσσονται
παιδεύσεται	παιδεύεται
κόψη	κόπτει
πραξόμεθα	πραττόμεθα

7. Να συμπληρώσετε τον σωστό τύπο οριστικής μέλλοντα του ρ. εἰμί στα αποσπάσματα.

α. Εὰν κολάζητε τοὺς ἀδικοῦντας, **ἔσονται** ὑμῖν οἱ νόμοι καλοὶ καὶ κύριοι.

β. Ἐδιδάχθη ὑπό τινων ὅτι διορύξας τὸν ἰσθμὸν αἴτιος **ἔσται** τοῦ κατακλυσθῆναι τὴν Αἴγυπτον.

γ. Σοῦ οὐδεις **ἔσται** δικαστὴς πικρότερος.

δ. Οὗτοι, φίλιοι μὲν ἦκοντες καὶ εἰρηνικὰ διαγγέλλοντες, σωτήρες **ἔσονται**.



8. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος την οριστική του χρόνου που δίνεται στην παρένθεση.

Εγώ, ἔφη, **παρασκευάσομαι** (παρασκευάζομαι, μέλλ.) πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Ὁ ἑρμηνεὺς εἶπε περσισίτι ὅτι παρὰ βασιλέως στρατιῶται **πορεύσονται** (πορεύομαι, μέλλ.) πρὸς τὸν σατράπην. Πατρὸς δὲ Κῦρος **λέγεται** (λέγομαι, ενεστ.) γενέσθαι Καμβύσου. Εἰς τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἶκημα τὸ κοινὸν Προμηθεὺς λαθὼν **εἰσέρχεται** (εἰσέρχομαι ενεστ.). Διαβεβηκόσι αὐτοῖς **φαίνεται** (φαίνομαι, ενεστ.) Μιθραδάτης, ἔχων ἵππας χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους.

9. Στο παρακάτω γνωμικό του Μενάνδρου να συμπληρώσετε τον σωστό τύπο οριστικής μέλλοντα του ρ. εἶμι και να κλίνετε τις υπογραμμισμένες λέξεις.

Ἐάν πάντα δουλεύειν ὁ δοῦλος μανθάνῃ, πονηρὸς έστί. Μεταδίδου παρρησίας (= δίνε του ελευθερία λόγου), βελτίονα (= καλύτερο) αὐτὸν τοῦτο ποιήσῃ πολὺ.

ενικός αριθμός		
δοῦλος	παρρησία	τοῦτο
δούλου	παρρησίας	τούτου
δούλῳ	παρρησίᾳ	τούτῳ
δοῦλον	παρρησίαν	τοῦτο
δοῦλε	παρρησία	
πληθυντικός αριθμός		
δοῦλοι	παρρησίαι	ταῦτα
δούλων	παρρησιῶν	τούτων
δούλοις	παρρησίαις	τούτοις
δούλους	παρρησίας	ταῦτα
δοῦλοι	παρρησίαι	



Επιπλέον ασκήσεις

1. Να κλιθούν στον Ενεστώτα και στον Μέλλοντα τα ρήματα: λύομαι, γράφομαι.

2. Να συμπληρωθούν οι κατάλληλοι τύποι της Οριστικής Μέλλοντα του είμι.

α. Οί Λακεδαίμονες ἐλεήμονες .

β. Σύ θεός .

γ. Ὁ ποταμός βαθύς .

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Το χρέος του ιστορικού



Τι θα μάθεις: Για το πόσο αντικειμενικός πρέπει να είναι ο ιστορικός κατά τη συγγραφή της ιστορίας.



Το κείμενο

Ἐν μὲν οὖν τῷ λοιπῷ βίῳ τὴν τοιαύτην ἐπιείκειαν ἴσως οὐκ ἂν τις ἐκβάλλοι· καὶ γὰρ φιλόφιλον εἶναι δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ φιλόπατριν καὶ συμμισεῖν τοῖς φίλοις τοὺς ἐχθροὺς καὶ συναγαπᾶν τοὺς φίλους· ὅταν δὲ τὸ τῆς ἱστορίας ἥθος ἀναλαμβάνη τις, ἐπιλαθέσθαι χρὴ πάντων τῶν τοιούτων καὶ πολλάκις μὲν εὐλογεῖν καὶ κοσμεῖν τοῖς μεγίστοις ἐπαίνοις τοὺς ἐχθροὺς, ὅταν αἱ πράξεις ἀπαιτῶσι τοῦτο, πολλάκις δ' ἐλέγχειν καὶ ψέγειν ἐπονειδίστως τοὺς ἀναγκαιοτάτους, ὅταν αἱ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀμαρτίαι τοῦθ' ὑποδεικνύωσιν. Ὡσπερ γὰρ ζώου τῶν ὄψεων ἀφαιρεθεῖσιν ἀχρειοῦται τὸ ὅλον, οὕτως ἐξ ἱστορίας ἀναιρεθείσης τῆς ἀληθείας τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς ἀνωφελὲς γίνεται διήγημα.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Πώς πρέπει να φέρεται κάποιος στη ζωή του;

Ἐν μὲν οὖν τῷ λοιπῷ βίω τῷ λοιπῷ < του επιθ. ὁ λοπός=ο υπόλοιπος	Στην υπόλοιπη ζωή του
τὴν τοιαύτην ἐπιείκειαν ἴσως ἐπιείκειαν = εὐνοια	αυτή την εὐνοια ἴσως
οὐκ ἂν τις ἐκβάλλοι· ἐκβάλλοι < του ρ. ἐκβάλλω = αποβάλλω	δε θα μπορούσε κανείς να αποβάλλει ·
καὶ γὰρ φιλόφιλον εἶναι δεῖ δεῖ = πρέπει	και να αγαπά τους ἰδίους φίλους πρέπει
τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα	ο ενάρετος ἄνδρας
καὶ φιλόπατριν φιλόπατριν = αὐτός που αγαπά την πατρίδα	και αυτόν που αγαπά την πατρίδα
καὶ συμμισεῖν τοῖς φίλοις τοὺς ἐχθροὺς συμμισεῖν <απρ του συμμισῶ= μισῶ τους ἐχθρούς	και να μισεῖ τους ἰδίους ἐχθρούς με τους φίλους
και συναγαπᾶν τοὺς φίλους· συναγαπᾶν < του ρ. συναγαπῶ= αγαπῶ μαζί	και να αγαπά τους ἰδίους φίλους.

2^η Ενότητα: Πώς πρέπει να φέρεται ο ιστορικός;

ὅταν δὲ τὸ τῆς ἱστορίας ἦθος ἀναλαμβάνη τις, ἀναλαμβάνη < ἀναλαμβάνω= υιοθετῶ	Ὅταν, ὅμως, κάποιος αναλαμβάνει τον χαρακτήρα του ιστορικού
ἐπιλαθέσθαι χρὴ πάντων τῶν τοιούτων ἐπιλαθέσθαι < απρ του ἐπιλανθάνομαι = ξεχνᾶω	πρέπει να ξεχάσει ὅλα αυτά
καὶ πολλάκις μὲν εὐλογεῖν καὶ κοσμεῖν πολλάκις = πολλές φορές εὐλογεῖν <απρ του εὐλογῶ = επαινῶ κοσμεῖν <απρ του κοσμῶ = τιμῶ	και πολλές φορές να επαινεί και να τιμά

τοῖς μεγίστοις ἐπαίνοις τοὺς ἐχθροὺς,

ὅταν αἱ πράξεις ἀπαιτῶσι τοῦτο,

πολλάκις δ' ἐλέγχειν καὶ ψέγειν

ψέγειν < απρ του ψέγω= κατηγορώ

ἐπονιδίστως τοὺς ἀναγκαιοτάτους,

ἐπονιδίστως = ντροπιαστικά

τοὺς ἀναγκαιοτάτους <ὁ ἀναγκαῖος

= ο στενός συγγενής

ὅταν αἱ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀμαρτίαι

τῶν ἐπιτηδευμάτων <το ἐπιτήδευμα = η πράξη

τοῦθ' ὑποδεικνύωσιν.

ὑποδεικνύωσιν < ὑποδεικνύω = δείχνω

Ὡσπερ γὰρ ζῶου τῶν ὄψεων

ζῶου < τό ζῶον = ο ζωντανός οργανισμός

τῶν ὄψεων < ἡ ὄψις = το μάτι

ἀφαιρεθεισῶν ἀχρειοῦται τὸ ὅλον,

ἀφαιρεθεισῶν < ἀφαιροῦμαι = χάνω

ἀχρειοῦται < ἀχρειοῦμαι = αχρηστεύομαι

οὕτως ἐξ ἱστορίας ἀναιρεθείσης τῆς ἀληθείας

οὕτως = έτσι

ἀναιρεθείσης < ἀναιροῦμαι = λείπω

τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς

τὸ καταλειπόμενον < μτχ του καταλαμβάνομαι

= απομένω

ἀνωφελές γίνεται διήγημα.

με τους μεγαλύτερους επαίνους τους εχθρούς

όταν οι πράξεις το απαιτούν,

πολλές φορές να ελέγχει και **να κατηγορεί**

ντροπιαστικά τους στενούς συγγενείς,

όταν τα σφάλματα **των πράξεων**

αυτό **δείχνουν.**

Ὅπως ακριβῶς ο **ζωντανός οργανισμός**
τα μάτια του

όταν **χάσει, αχρηστεύεται** το σύνολο,

έτσι στην ιστορία αν **λείψει** η αλήθεια

αυτό που **απομένει** από εκείνη

γίνεται ανούσιο διήγημα.



Νόημα με λίγα λόγια

Πώς πρέπει να φέρεται ο **άνθρωπος**;

Να έχει τους ίδιους φίλους κι εχθρούς με τους φίλους του.

Όταν είναι **ιστορικός**;

Να είναι αντικειμενικός και να επαινεί ακόμα και τον εχθρό για την αγαθή του πράξη αλλά να επικρίνει και τον φίλο για την κακή του πράξη.



**Διαφορετικά η Ιστορία
είναι απλό μυθιστόρημα
χωρίς την αλήθεια.**



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 23)

1. Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός φίλου προς τους συντρόφους του σύμφωνα με τον Πολύβιο;

Ο φίλος, σύμφωνα με τον Πολύβιο, οφείλει να έχει τους ίδιους φίλους κι εχθρούς με τους συντρόφους του, ώστε να είναι ευνοϊκοί απέναντί του.

2. Πώς πρέπει να αντιμετωπίζει ο ιστορικός τα πρόσωπα για τα οποία κάνει λόγο στο έργο του;

Όταν κάποιος αποκτά την ιδιότητα του ιστορικού αντιμετωπίζει διαφορετικά τα πρόσωπα. Οφείλει να είναι αντικειμενικός και να αξιολογεί τις πράξεις των άλλων λογικά. Αν ένας εχθρός έκανε καλή πράξη, οφείλει να τον επαινέσει, ενώ μια κακή πράξη του φίλου είναι απαραίτητο να την κατακρίνει.

3. Ποιες συνέπειες έχει για την ποιότητα του ιστορικού έργου η μη τήρηση των προϋποθέσεων που εκθέτει ο Πολύβιος;

Αν δεν τηρηθούν οι παραπάνω προϋποθέσεις, υπάρχει κίνδυνος το έργο να χάσει την αξία του και να είναι απλά ένα μυθιστόρημα. Αν η Ιστορία δεν περιέχει αντικειμενικές σκέψεις, τότε χάνει την αξία της.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσεις με σωστό ή λάθος.

- ▶ α. Ο Πολύβιος πιστεύει ότι η ιστορία είναι αντικειμενική με την παράλειψη των πραγματικών γεγονότων.
- ▶ β. Με τους φίλους πρέπει να έχουμε κοινούς εχθρούς και φίλους.
- ▶ γ. Ο Πολύβιος ήταν ιστορικός.

☐☐☐

2. Πώς πιστεύεις θα είναι μια ιστορία χωρίς αλήθεια; Περίγραψε την.



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: **κοσμῶ**

Αρχαία ελληνική

- ♦ **κόσμημα το:** μικρών διαστάσεων αντικείμενο επεξεργασμένο με τέχνη και φαντασία, συνήθ. από πολύτιμο μέταλλο και πολύτιμους ή ημιπολύτιμους λίθους, το οποίο φοριέται για στολισμα, κυρίως από γυναίκες, στο λαιμό, στα χέρια, στα αυτιά κτλ., ως περιδέριο, βραχιόλι, δαχτυλίδι, σκουλαρίκι.
- ♦ **κοσμητικός -ή -ό:** κυρίως στον όρο κοσμητικό επίθετο: α. (γραμμ.) που αποδίδει στο ουσιαστικό μια ιδιότητα αναπόσπαστη και τελείως ιδιάζουσα
- ♦ **ή κοσμιότης:** η ιδιότητα του κόσμιου· ευπρέπεια, σεμνότητα, καλή συμπεριφορά
- ♦ **διακοσμῶ:** διευθετώ ένα χώρο με την τοποθέτηση χρηστικών ή μη χρηστικών αντικειμένων και με τη χρησιμοποίηση άλλων στοιχείων, τα οποία διαμορφώνουν ένα αρμονικό σύνολο
- ♦ **ή κοσμογονία:** επιστημονική ή μυθολογική θεωρία με την οποία γίνεται προσπάθεια να ερμηνευτεί η δημιουργία του σύμπαντος και των ουράνιων σωμάτων
- ♦ **ή κοσμογραφία:** στοιχειώδεις γνώσεις αστρονομίας που διδάσκονται στη μέση εκπαίδευση, καθώς και το αντίστοιχο εγχειρίδιο
- ♦ **ὁ κοσμοκράτωρ :** για ηγέτη κράτους, ιδίως ηγεμόνα, ή για κράτος, του οποίου η εξουσία και η επιρροή απλώνεται σε μεγάλο μέρος του κόσμου
- ♦ **ὁ κοσμοπολίτης:** άνθρωπος πολυταξιδεμένος, που έζησε σε διάφορες χώρες, προσαρμόστηκε και αφομοίωσε ποικίλους τρόπους ζωής και που χαρακτηρίζεται από την άνεση με την οποία μπορεί να κινηθεί στους χώρους της ανώτερης συνήθ. Κοινωνίας
- ♦ **ή ακοσμία:** η ιδιότητα του άκοσμου, η έλλειψη κοσμιότητας
- ♦ **ὁ υπόκοσμος:** σύνολο ανθρώπων οι οποίοι ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας και αναπτύσσουν παράνομη δραστηριότητα.

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: **κοσμῶ**

Νέα ελληνική

- ♦ **κοσμικότητα η:** η ιδιότητα του κοσμικού, η τάση, η έφεση για κοσμική ζωή, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο εκδηλώνεται
- ♦ **κοσμάκης ο (χωρίς πληθ.):** (συναισθ.) για τους φτωχούς και τους απλούς ή απλοϊκούς ανθρώπους
- ♦ **κοσμοθεωρία η:** η συνολική άποψη για τη ζωή και τον κόσμο την οποία έχει διαμορφώσει κάποιος με βάση τα βιώματά του, την παιδεία του, την πολιτισμική του παράδοση, τις επιδράσεις που έχει δεχτεί από το περιβάλλον
- ♦ **κοσμογυρισμένος -η -ο:** ως χαρακτηρισμός προσώπου που έχει ταξιδέψει σε πολλά μέρη και κατά συνέπεια έχει συσσωρεύσει πολλές εμπειρίες και γνώσεις
- ♦ **κοσμοπλημμύρα η:** πολύ μεγάλο πλήθος ανθρώπων που έχει συγκεντρωθεί σε ένα μέρος
- ♦ **κοσμοσωτήριος -α -ο :** που έγινε για τη σωτηρία του ανθρώπου ή που έχει ως συνέπεια τη σωτηρία του ανθρώπου
- ♦ **κοσμοϊστορικός -ή -ό:** για πολύ σημαντικά γεγονότα, που δίνουν άλλη τροπή στην πορεία και την εξέλιξη όλου του κόσμου, που αλλάζουν το ρου της ιστορίας
- ♦ **κοσμοναύτης ο :** μέλος του πληρώματος ενός διαστημοπλοίου· αστροναύτης
- ♦ **κοσμοκαλόγερος ο :** μοναχός που ενώ φέρει το μοναχικό σχήμα δε ζει σε μοναστήρι, αλλά έξω στην κοινωνία
- ♦ **απόκοσμος -η -ο:** που φαίνεται ότι δε σχετίζεται και ιδίως ότι δεν προέρχεται από το δικό μας κόσμο αλλά από κπ. άλλο

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 24-25)

1. Να αποδώσετε τη σημασία των φράσεων και λέξεων.

από καταβολής κόσμου	κάτι ισχύει ή υπάρχει από παλιά ή ανέκαθεν
διαγωγή κοσμιότητα	εξαιρετικά καλή συμπεριφορά
κοσμογονία	η δημιουργία του σύμπαντος και των ουράνιων σωμάτων
κοσμοθεωρία	η συνολική άποψη που έχει διαμορφώσει κάποιος για τον κόσμο και τη ζωή
κοσμοπολίτης	αυτός που έχει ταξιδέψει σε διάφορες χώρες και έχει προσαρμοστεί και αφομοιώσει ποικίλους τρόπους ζωής

2. Με τη βοήθεια του Λεξιλογικού Πίνακα να βρείτε την κατάλληλη λέξη της α.ε. για τις σημασίες που σας δίνονται.

ὁ κόσμιος	αυτός που συμπεριφέρεται με ευγένεια, ο φρόνιμος
τὸ κόσμημα	το στολίδι
ἡ κοσμιότης	η ευπρέπεια, η ευγένεια
ὁ κοσμοκράτωρ	αυτός που κυβερνά τον κόσμο

3. Να κατατάξετε τις ομόρριζες του ρήματος κοσμῶ λέξεις της α.ε. που περιλαμβάνει ο παραπάνω πίνακας σε κατηγορίες ανάλογα με αυτό που δηλώνουν.

ουσιαστικά				επίθετα
πρόσωπο που ενεργεί	ενέργεια - κατάσταση	αποτέλεσμα ενέργειας	παράγωγο από επίθετο	
κοσμήτωρ	κόσμησις	κόσμημα	κοσμιότης	κόσμιος
κοσμοκράτωρ	κοσμογονία			κοσμικός
κοσμητής	κοσμογραφία			κοσμητικός
κοσμοπολίτης	άκοσμία			κοσμητός



Επιπλέον ασκήσεις

1. Συμπλήρωσε τα κενά επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη από τις παρακάτω.

- ⇒ κόσμημα
- ⇒ κοσμιότητα
- ⇒ κοσμοπολίτης
- ⇒ κοσμητικός

α. Στον αρραβώνα της αγόρασαν ένα όμορφο _____.

β. Τον χαρακτήρισαν με διάφορα _____ επίθετα, γιατί πέρασε με κόκκινο.

γ. Γύρισε στη ζωή του σε πολλά μέρη και γνώρισε πολλούς ανθρώπους. Τον χαρακτηρίζουν ως _____.

δ. Αρίστευσα στο Λύκειο και με διαγωγή _____.

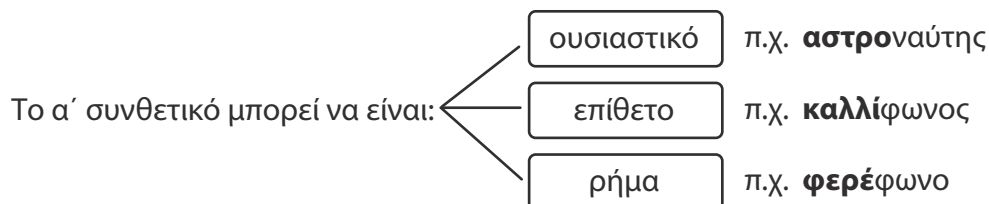
2. Αντιστοίχισε τις λέξεις με τις αντώνυμές τους.

- | | | | |
|--------------|---|---|-----------------|
| 1. αγενής | • | • | α. ξεστολίζω |
| 2. διακοσμών | • | • | β. νομοταγής |
| 3. κοσμητός | • | • | γ. κόσμιος |
| 4. υπόκοσμος | • | • | δ. απεριποίητος |



Ετυμολογικά ενότητας

Το α' συνθετικό της σύνθετης λέξης



1

Πότε παραμένει αμετάβλητο;

Όταν το α' συνθετικό είναι β' κλίσης

π.χ. κοσμοκράτωρ → κόσμος + κρατῶ

Όταν το α' συνθετικό είναι ουδέτερο γ' κλίσης σε -μα

π.χ. σωμασκῶ → σῶμα + ἀσκῶ

2

Πότε μεταβάλλεται;

Όταν το α' συνθετικό είναι α' και γ' κλίσης

το θέμα αλλάζει και λήγει σε -ο-

π.χ. ἰχθυοπώλης → ἰχθύς + πωλῶ

Όταν το α' συνθετικό είναι β' και γ' κλίσης

το θέμα αλλάζει και λήγει σε -α- ή -η-

π.χ. λαμπαδηδρόμος → λαμπάς + δράμω



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 25-26)

1. Να σχηματίσετε σύνθετα αρσενικά ουσιαστικά και επίθετα της α.ε. χρησιμοποιώντας τα συνθετικά που δίνονται.

λόγος + γράφω	λογογράφος
μῦθος + λέγω	μυθολόγος
οἶκος + δεσπότης	οικοδεσπότης
νόμος + τίθημι (θε-)	νομοθέτης
λίθος + ξέω	λιθοξόος
νίκη + φέρω	νικηφόρος
κτῆνος + τρέφω	κτηνοτρόφος
θάνατος + φέρω	θανατηφόρος

2. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις της ν.ε. με α' συνθετικό τα ουσιαστικά της α.ε. που δίνονται.

αυτός που δίνει αίμα	αιμοδότης
αυτός που είναι βαμμένος με αίμα	αιματοβαμμένος
η διαδικασία καθαρισμού (κάθαρση) του αίματος	αιμοκάθαρση
αυτός που γράφει λόγους	λογογράφος
η τέχνη του λόγου	λογοτεχνία
παιχνίδι με το λόγο	λογοπαίγνιο
η θεραπεία διαταραχών του λόγου	λογοθεραπεία



Επιπλέον άσκηση

1. Να σχηματιστούν οι σύνθετες λέξεις.

καλός + ψυχή=	
διχάζω + γνώμη =	
ξένος + φοβάμαι =	



Γραμματική ενότητας

⇒ Ύλη από το βιβλίο της Α' γυμνασίου 14^η Ενότητα

Ημιφωνόληκτα γ' κλίσης

	ενικός	πληθυντικός
ονομ.	ὁ γέρων	οἱ γέροντες
γεν.	τοῦ γέροντος	τῶν γερόντων
δοτ.	τῷ γέροντι	τοῖς γέρουσι (< γέροντ-σι)
αιτ.	τὸν γέροντα	τοὺς γέροντας
κλητ.	(ὦ) γέρον	(ὦ) γέροντες

Παρατηρήσεις:



Η κλητική ενικού σχηματίζεται **χωρίς κατάληξη** από το ασθενές (βραχύ) θέμα.



Σύμφωνα με τα ουσιαστικά αυτά κλίνεται το **αρσενικό γένος των μετοχών ενεστώτα του ρ. εἰμί (ῶν, οὔσα, ὄν)** και των **βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής** (θύων, θύουσα, θῦον), καθώς και το **αρσενικό γένος της μετοχής μέλλοντα των βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής** (θύσων, θύσουσα, θῦσον).



Όμως οι **μετοχές** σχηματίζουν την **κλητική ενικού όμοια με την ονομαστική** (ῶν, λύων, λύσων).

⇒ 'Υλη Β' Γυμνασίου

Ημιφωνόληκτα **Υγρόληκτα**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

		<u>μονόθεμα</u>	<u>διπλόθεμα</u>
ονομ.	ὁ	σωτήρ	πράκτωρ
γεν.	τοῦ	σωτήρ-ος	πράκτορ-ος
δοτ.	τῷ	σωτήρ-ι	πράκτορ-ι
αιτ.	τὸν	σωτήρ-α	πράκτορ-α
κλητ.	ῶ	σῶτερ	πράκτορ

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

ονομ.	οἱ	σωτήρ-ες	πράκτορ-ες
γεν.	τῶν	σωτήρ-ων	πρακτόρ-ων
δοτ.	τοῖς	σωτήρ-σι(ν)	πράκτορ-σι(ν)
αιτ.	τούς	σωτήρ-ας	πράκτορ-ας
κλητ.	ῶ	σωτήρ-ες	πράκτορ-ες

Συγκοπτόμενα **Υγρόληκτα διπλόθεμα**

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

ονομ.	ὁ	άνήρ	πατήρ
γεν.	τοῦ	άνδρός	πατρός
δοτ.	τῷ	άνδρί	πατρί
αιτ.	τὸν	άνδρα	πατέρα
κλητ.	ῶ	άνερ	πάτερ

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

ονομ.	οἱ	άνδρες	πατέρες
γεν.	τῶν	άνδρων	πατέρων
δοτ.	τοῖς	άνδράσι	πατράσι
αιτ.	τούς	άνδρας	πατέρας
κλητ.	ῶ	άνδρες	πατέρες

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

ονομ.	ή	Δημήτηρ	μήτηρ	γαστήρ	θυγάτηρ
γεν.	τῆς	Δήμητρ-ος	μητρ-ὸς	γαστρ-ὸς	θυγατρὸς
δοτ.	τῇ	Δήμητρ-ι	μητρ-ὶ	γαστρ-ὶ	θυγατρὶ
αιτ.	τὴν	Δήμητρ-α	μητέρ-α	γαστέρ-α	θυγατέρ-α
κλητ.	ὦ	Δήμητερ	μήτερ	γαστήρ	θύγατερ

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

ονομ.	αἱ	-	μητέρ-ες	γαστέρ-ες	θυγατέρ-ες
γεν.	τῶν	-	μητέρ-ων	γαστέρ-ων	θυγατέρ-ων
δοτ.	ταῖς	-	μητρ-ά-σι(ν)	γαστρ-ά-σι(ν)	θυγατρ-ά-σι(ν)
αιτ.	τάς	-	μητέρ-ας	γαστέρ-ας	θυγατέρ-ας
κλητ.	ὦ	-	μητέρ-ες	γαστέρ-ες	θυγατέρ-ες

Σιγμόληκτα Αρσενικά**ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ**

ονομ.	ὁ	Ἀριστοφάνης	Περικλῆς
γεν.	τοῦ	Ἀριστοφάνους	Περικλέους
δοτ.	τῷ	Ἀριστοφάνει	Περικλεῖ
αιτ.	τὸν	Ἀριστοφάνη	Περικλέα
κλητ.	ὦ	Ἀριστόφανες	Περίκλεις



Κύρια ονόματα σε -ης (γεν. -ους),
όπως το Ἀριστοφάνης, και -κλῆς
(γεν. -κλέους), όπως το Περικλῆς.

Ουδέτερα ακατάληκτα**ΕΝΙΚΟΣ****ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ**

ονομ.	τὸ	ἔδαφος	τὰ	ἑδάφη
γεν.	τοῦ	ἑδάφους	τῶν	ἑδαφῶν
δοτ.	τῷ	ἑδάφει	τοῖς	ἑδάφεσι(ν)
αιτ.	τὸ	ἔδαφος	τὰ	ἑδάφη
κλητ.	ὦ	ἑδαφος	ὦ	ἑδάφη



Το αρχικό θέμα (σε -εσ) στην
ονομαστική, αιτιατική και κλητική
ενικού μετατρέπεται σε -ος.



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου Β' Γυμνασίου (σελ. 28)

1. Να κλιθούν στις πλάγιες πτώσεις και των δύο αριθμών τα ουσιαστικά: ἡ μήτηρ και τό ἔθνος.

ενικός	πληθυντικός
μήτηρ	μητέρες
μητρός	μητέρων
μητρί	μητράσιν
μητέρα	μητέρας
μητερ	μητέρες

ενικός	πληθυντικός
ἔθνος	ἔθνη
ἔθνους	ἔθνῳν
ἔθνει	ἔθνεσιν
ἔθνος	ἔθνη
ἔθνος	ἔθνη

2. Να εντοπίσετε τα τριτόκλιτα ουσιαστικά του κειμένου και να τα γράψετε στην ίδια πτώση στον άλλο αριθμό.

Ἐν μὲν οὖν τῷ λοιπῷ βίῳ τὴν τοιαύτην ἐπιείκειαν ἴσως οὐκ ἂν τις ἐκβάλλοι· καὶ γὰρ φιλόφιλον εἶναι δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ φιλόπατριν καὶ συμμισεῖν τοῖς φίλοις τοὺς ἐχθροὺς καὶ συναγαπᾶν τοὺς φίλους· ὅταν δὲ τὸ τῆς ἱστορίας ἥθος ἀναλαμβάνη τις, ἐπιλαθέσθαι χρὴ πάντων τῶν τοιούτων καὶ πολλάκις μὲν εὐλογεῖν καὶ κοσμεῖν τοῖς μεγίστοις ἐπαίνοις τοὺς ἐχθροὺς, ὅταν αἱ πράξεις ἀπαιτῶσι τοῦτο, πολλάκις δ' ἐλέγχειν καὶ ψέγειν ἐπονειδίστως τοὺς ἀναγκαιοτάτους, ὅταν αἱ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἁμαρτίαι τοῦθ' ὑποδεικνύωσιν. Ὡσπερ γὰρ ζώου τῶν ὄψεων ἀφαιρεθεῖσων ἀχρειοῦται τὸ ὅλον, οὕτως ἐξ ἱστορίας ἀναιρεθείσης τῆς ἀληθείας τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς ἀνωφελὲς γίνεται διήγημα.

ἄνδρα	ἄνδρας
ἥθος	ἥθη
πράξεις	πράξεις
ἐπιτηδευμάτων	ἐπιτηδεύματος
ὄψεων	ὄψεως
διήγημα	διηγήματα



3. Να γράψετε τα παρακάτω ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

τὸν μήνα	τοὺς μήνας	τοῦ ἐλαιῶνος	τῶν ἐλαιῶνων
ὦ νυμφών	ὦ νυμφῶνες	οἱ σωλήνες	ὁ σωλήν
τοῦ κοσμήτορος	τῶν κοσμητόρων	ὦ ἐκλέκτορες	ὦ ἐκλέκτορ
τῷ πυρῇνι	τοῖς πυρῇσι	τοῦ κώδωνος	τῶν κωδῶνων
τὴν ἀηδόνα	τὰς ἀηδόνας	τοὺς κανόνας	τὸν κανόνα
οἱ νιπτήρες	ὁ νιπτήρ	τῶν δαιμόνων	τοῦ δαίμονος
τῷ ἄξονι	τοῖς ἄξοσι	τῷ βέλαι	τοῖς βέλαισι

4. Να γράψετε τη γενική ενικού των παρακάτω ουσιαστικών λαμβάνοντας υπόψη τη μορφή τους στη ν.ε.

σιαγών	σιαγόνος	παντοκράτωρ	παντοκράτορος
συνδαιτυμών	συνδαιτυμόνος	χειμών	χειμῶνος
Ἀπόλλων	Ἀπόλλωνος	Εὐρυτάν	Εὐρυτιᾶνος
λιμήν	λιμένος	Πάν	Πανός
ξενών	ξενῶνος	παρθενών	παρθενῶνος
κηδεμών	κηδεμόνος	χείρ	χειρός

5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των ουσιαστικών που βρίσκονται σε παρένθεση.

- α. Οἱ ἀρχαῖοι ἐνόμιζον τοὺς **ἀστέρους** (ἀστήρ) θεοὺς εἶναι.
- β. Οἱ τετελευτηκότες ἐρήμους τοὺς **πατέρας** (πατήρ) καὶ τὰς **μητέρας** (μήτηρ) ἀπέλιπον.
- γ. Φθειρουσιν **ἡθῆ** (ἡθος, αιτ. πληθ.) χρηστὰ ὁμιλίαι (= οἱ συναναστροφές) κακαί.
- δ. Παρὰ Λεσβίοις ἀγὼν ἄγεται (= διοργανώνεται διαγωνισμός) **κάλλους** (κάλλος, γεν. εν.)
- ε. γυναικῶν ἐν τῷ **τεμένει** (τέμενος) τῆς Ἥρας λεγόμενος καλλιστεῖα.
- ε. Οἱ Πέρσαι χαλεπῶς φέρουσι τοῖς παροῦσι **πράγμασι** (πρᾶγμα).
- στ. Βούλομαι ὑμῖν τὰ **ὀνόματα** (ὄνομα) αὐτῶν ἀναγνῶναι.
- ζ. Ἦν ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ **γένῃ** (γένος) οὐκ ἦσαν.



Επιπλέον ασκήσεις για τα ουσιαστικά

1. Να συμπληρωθούν οι κατάλληλες καταλήξεις των ουσιαστικών.

α. Τους ανθρώπους έποιήσατο μάρτυρ_____ (μάρτυς, αιτ. πληθ).

β. Το δίκ' εξαμαρτεῖν οὐκ ἀνδ____ σοφοῦ (ἀνὴρ, γεν. ενικού).

γ. Ἐκτωρ ἀπέθανε ἐκ τοῦ Ἄ _____ (Ἀχιλλεῦς, γεν.ενικού) βέλει.

2. Να κλιθούν τα ουσιαστικά: ή πράξις, τό ἐπιτήδευμα.

	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
ονομ.		
γεν.		
δοτ.		
αιτ.		
κλητ.		

	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
ονομ.		
γεν.		
δοτ.		
αιτ.		
κλητ.		

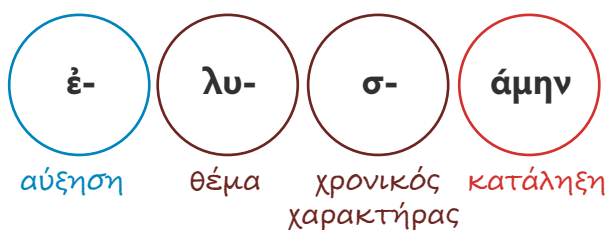


Γραμματική ενότητας

⇒ Ύλη από το βιβλίο της Α΄ γυμνασίου 15^η Ενότητα, σελ. 118

Οριστική αορίστου μέσης φωνής βαρύτονων ρημάτων

Η Οριστική Αορίστου της μέσης Φωνής σχηματίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως της Ενεργητικής με διαφορετικές καταλήξεις.



Κλίση

Αόριστος

έ-λυ-σ-άμην

έ-λύ-σ-ω

έ-λύ-σ-ατο

έ-λύ-σ-άμεθα

έ-λύ-σ-ασθε

έ-λύ-σ-αντο



Θυμάμαι ότι όπως στην Ενεργητική Φωνή σχηματίζεται ο Αόριστος των Αφωνόληκτων ρημάτων, οι ίδιοι κανόνες ισχύουν και στη Μέση Φωνή.

ουρανικόληκτα

ρ. πράττομαι

έπραξάμην

έπραξω

έπραξατο

έπραξάμεθα

έπραξασθε

έπραξαντο

χειλικόληκτα

ρ. γράφομαι

έγραψάμην

έγραψω

έγραψατο

έγραψάμεθα

έγραψασθε

έγραψαντο

οδοντικόληκτα

ρ. κομίζομαι

έκομισάμην

έκομίσω

έκομίσατο

έκομισάμεθα

έκομίσασθε

έκομίσαντο



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου Α' Γυμνασίου (σελ. 119)

1. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τους χρόνους που ζητούνται στο πρόσωπο που δίνεται.

ενεστώτας	παρατατικός	αόριστος
λογίζεσθε	έλογίζεσθε	έλογίσασθε
ψεύδεται	έψεύδετο	έψεύσατο
εϋχονται	ηϋχοντο	ηϋξαντο

2. Να κλίνετε τα ρήματα στον χρόνο που βρίσκονται: έτάττετο, ηϋξατο, έφυλάξω, έπαύσασθε.

ρήμα	έτάττετο	ηϋξατο	έφυλάξω	έπαύσασθε
χρόνος	παρατατικός	αόριστος	αόριστος	αόριστος

έτατιτόμην	ηϋξάμην	έφυλαξάμην	έπαυσάμην
έτάτιτου	ηϋξω	έφυλάξω	έπαύσω
έτάττετο	ηϋξατο	έφυλάξατο	έπαύσατο
έτατιτόμεθα	ηϋξάμεθα	έφυλαξάμεθα	έπαυσάμεθα
έτάττεσθε	ηϋξασθε	έφυλάξασθε	έπαύσασθε
έτάτιοντο	ηϋξαντο	έφυλάξαντο	έπαύσαντο

3. Να μεταφέρετε τους ρηματικούς τύπους στο ίδιο πρόσωπο του άλλου αριθμού διατηρώντας τον χρόνο και τη φωνή.

προηγόρευσε	προηγόρευσαν
κατελύσω	κατελύσασθε
διεπράξαντο	διεπράξατο
έπορεύοντο	έπορεύετο
έκτισε	έκτισαν
έπειθες	έπέιθετε



4. Να μεταφέρετε στο ίδιο πρόσωπο του παρατατικού της μέσης φωνής όσα από τα παρακάτω ρήματα βρίσκονται στον ενεστώτα και να μεταφέρετε στο ίδιο πρόσωπο του αορίστου όσα βρίσκονται στον μέλλοντα: αποτρέπεσθε, αντίτασσομεθα, φυλάττονται, παιδεύσεται, κόψη, πραξόμεθα.

αποτρέπεσθε	ἀπετρέπεσθε
αντίτασσομεθα	ἀντετασσομεθα
φυλάττονται	ἐφυλάττοντο
παιδεύσεται	ἐπαιδεύσατο
κόψη	ἐκόψω
πραξόμεθα	ἐπραξάμεθα

5. Να τοποθετήσετε τους ρηματικούς τύπους στη σωστή στήλη και να συμπληρώσετε τους υπόλοιπους χρόνους τους διατηρώντας την έγκλιση, τον αριθμό και το πρόσωπο: προσδέχεται, ήπτου, κατασκευάζονται, αναγκάσεσθε, συνεσκευάσω.

ενεστώτας	παρατατικός	μέλλοντας	αόριστος
προσδέχεται	προσεδέχετο	προσδέξεται	προσεδέξατο
ἄπτει	ἤπτου	ἄψει	ἤψω
κατασκευάζονται	κατεσκευάζοντο	κατασκευάσονται	κατεσκευάσαντο
ἀναγκάζεσθε	ἠναγκάσεσθε	ἀναγκάσεσθε	
συνεσκευάζει	συνεσκευάζου	συνεσκευάσει	συνεσκευάσω

6. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο οριστικής του χρόνου που ζητείται στην παρένθεση.

- α. Ὅσοι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὅπλα ἔφερον (φέρω, παρατ.), οὗτοι γυμνοὶ ἐγίγνοντο (γίγνομαι, παρατ.) πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέλη· ἀνεχώρησαν οὖν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπευδεύσαντο (στρατοπεδεύομαι, αόρ.) παρὰ τὸν ποταμόν.
- β. Οἱ μὲν Ἕλληνες παρεσκευάζοντο (παρασκευάζομαι, παρατ.) πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ πρὸς τὸν κίνδυνον· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξευον (τοξεύω, παρατ.) καὶ ἐσφενδόνων.
- γ. Ἡριππίδας, ἐπεὶ ὑπέσχετο αὐτῷ, ἐθύετο (θύομαι, παρατ.) καὶ ἐπορεύετο (πορεύομαι, παρατ.) σὺν ᾗ εἶχε δυνάμει.
- δ. Μετὰ δὲ τοῦτο ἤρξατο (ἄρχομαι, αόρ.) λόγου ὁ Φαρνάβαζος.



Επιπλέον ασκήσεις Αορίστου

1. Να κλιθεί ο Αόριστος του ρήματος: διδάσκομαι.

2. Να κλιθεί ο Αόριστος του ρήματος: ἀλλάττομαι.



Γραμματική ενότητας

⇒ Ύλη από το βιβλίο της Α΄ γυμνασίου 16^η Ενότητα, σελ. 124

Οριστική Παρακειμένου και Υπερσυντελικού μέσης φωνής

Η Οριστική Παρακειμένου και Υπερσυντελικού μέσης φωνής σχηματίζεται όπως και στην ενεργητική φωνή με διαφορετικές καταλήξεις.



Κλίση

παρακείμενος

λέ-λυ-μαι
λέ-λυ-σαι
λέ-λυ-ται
λέ-λύ-μεθα
λέ-λυ-σθε
λέ-λυ-νται

υπερσυντέλικος

ἐ-λε-λύ-μην
ἐ-λέ-λυ-σο
ἐ-λέ-λυ-το
ἐ-λε-λύ-μεθα
ἐ-λέ-λυ-σθε
ἐ-λέ-λυ-ντο

ουρανικόληκτα

ρ. πράττομαι

Παρακείμενος

πέπραγμαι
πέπραξαι
πέπρακται
πεπράγμεθα
πέπραχθε
πεπραγμένοι, -αι, -α εἰσίν

Υπερσυντέλικος

ἐπεπράγμην
ἐπέπραξο
ἐπέπρακτο
ἐπεπράγμεθα
ἐπέπραχθε
πεπραγμένοι, -αι, -α ἦσαν

χειλικόληκτα

ρ. γράφομαι

Παρακείμενος

γέγραμμαι

γέγραψαι

γέγραπται

γεγράμμεθα

γέγραφθε

γεγραμμένοι, -αι, -α εἰσίν

Υπερσυντέλικος

ἐγεγράμμην

ἐγέγραψο

ἐγέγραπτο

ἐγεγράμμεθα

ἐγέγραφθε

γεγραμμένοι, -αι, -α ἦσαν

οδοντικόληκτα

ρ. κομίζομαι

Παρακείμενος

κεκόμισμαι

κεκόμισαι

κεκόμισται

κεκομίσμεθα

κεκόμισθε

κεκομισμένοι, -αι, -α εἰσίν

Υπερσυντέλικος

ἐκεκομίσμην

ἐκεκόμισο

ἐκεκόμιστο

ἐκεκομίσμεθα

ἐκεκόμισθε

κεκομισμένοι, -αι, -α ἦσαν



**Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου Α' Γυμνασίου
για τον Παρακείμενο και τον Υπερσυντέλικο
(σελ. 125)**

1. Να κλίνετε την οριστική παρακειμένου και υπερσυντελικού των ρ. λύομαι και προβουλεύομαι.

παρακείμενος	υπερσυντέλικος	παρακείμενος	υπερσυντέλικος
λέλυμαι	έλελύμην	προβεβούλευμαι	προεβεβουλεύμην
λέλυσαι	έλέλυσσο	προβεβούλευσαι	προεβεβούλευσο
λέλυται	έλέλυτο	προβεβούλευται	προεβεβούλευτο
λελύμεθα	έλελύμεθα	προεβεβουλεύμεθα	προεβεβουλεύμεθα
λέλυσθε	έλέλυσθε	προβεβούλευσθε	προεβεβούλευσθε
λέλυνται	έλέλυντο	προβεβούλευνται	προεβεβούλευντο

2. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τους χρόνους που ζητούνται στο πρόσωπο που δίνεται.

τύπος	παρακείμενος	υπερσυντέλικος
βλάπτεσθε	βέβλαφθε	έβέβλαφθε
όπλιζόμεθα	ώπλίσμεθα	ώπλίσμεθα
άπαλλάττεται	άπήλλακται	άπήλλακτο
καταψεύδονται	κατεψευσμένοι είσιν	κατεψευσμένοι ήσαν

3. Να τοποθετήσετε τους ρηματικούς τύπους στη σωστή στήλη και να συμπληρώσετε τους υπόλοιπους χρόνους τους: έκδιώκεται, κατεκοπτόμεθα, εκπαιδεύσεσθε, έλογίσω.

ενεστώτας	έκδιώκεται	κατακοπτόμεθα	έκπαιδεύσεσθε	λογίζει/η
παρατατικός	έξεδιώκετο	κατεκοπτόμεθα	έξεπαιδεύσεσθε	έλογίζου
μέλλοντας	έκδιώξεται	κατακοψόμεθα	έκπαιδεύσεσθε	λογίσει/ση
αόριστος	έξεδιώξατο	κατεκοψάμεθα	έξεπαιδεύσασθε	έλογίσω
παρακείμενος	έκδεδίωκται	κατακεκόμμεθα	έκπεπαίδευσθε	λελόγισαι
υπερσυντέλικος	έξεδεδίωκτο	κατεκεκόμμεθα	έξεπεπαίδευσθε	έλελόγυσσο



4. Να μεταφέρετε τα παρακάτω ρήματα στην α.ε.

έχει καταγραφεί (καταγράφομαι)	καταγέγραπται
έχουμε χτυπηθεί (πλήττω = χτυπώ)	πεπλήγμεθα
έχετε προφυλαχθεί (προφυλάττομαι)	προπεφύλαχθε

5. Να συμπληρώσετε τα κενά των φράσεων με τους τύπους οριστικής των ρημάτων που βρίσκονται στην παρένθεση.

α. Ἀρχεταῖ (ἄρχομαι, ενεστ.) ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἑκατέροις συμμαχῶν, ἐν ᾧ καταστάντες ξυνεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται (γράφομαι, γ' εν. παρακ.) δὲ ἐξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο (γίγνομαι, γ' εν. παρατ.) κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

β. Οὗτος ἐκέλευεν (κελεύω, παρατ.) οὖν τοὺς λέγοντας ἐν τῷ δήμῳ τῇ μὲν εἰρήνῃ μὴ ἐπιτιμᾶν· εἰ δέ τι μὴ καλῶς γέγραπται (γράφομαι, παρακ.) ἐν τῇ εἰρήνῃ, τοῦτ' ἐπανορθώσασθαι.

γ. Ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων κεκόμισται (κομίζομαι, παρακ.) τιμωρίαν, πρῶτον μὲν παρὰ θεῶν, μετὰ δὲ, ταῦτα παρ' ἡμῶν τῶν ἀδικηθέντων.

δ. Βέλτιον ἂν ἡμῖν εἶχε, ἐξ ἀρχῆς εἰ ταῦτ' ἀποψηφίσμεθα (ἀποψηφίζομαι, α' πληθ. υπερσ.).

ε. Σὺ δὲ ταύτης ἀπήλλαξαι (ἀπαλλάττομαι, παρακ.) τῆς ἀσθενείας καὶ εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν ἐνεγράφης πολιτείαν.



Επιπλέον ασκήσεις Παρακείμενου και Υπερσυντέλικου

1. Να κλιθεί ο Παρακείμενος και ο Υπερσυντέλικος των ρημάτων: πείθομαι, βλάπτομαι.

παρακείμενος	υπερσυντέλικος

παρακείμενος	υπερσυντέλικος

2. Να γίνει χρονική αντικατάσταση στους τύπους του Υπερσυντελικού που ζητούνται.

γράφομαι	γ' ενικό Υπερσυντελικού	→
ὀργίζομαι	γ' πληθυντικό Υπερσυντελικού	→
καλύπτομαι	β' πληθυντικό Υπερσυντελικού	→



Γραμματική ενότητα

⇒ Ύλη από το βιβλίο της Α΄ γυμνασίου 17^η Ενότητα

Απαρέμφατα και μετοχές Μέσης Φωνής βαρύτονων ρημάτων

Καταλήξεις απαρεμφάτων βαρύτονων ρημάτων Μέσης Φωνής

	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
Φωνηεντόληκτα	-εσθαι	-σεσθαι	-σασθαι	-σθαι
	λύεσθαι	λύσεσθαι	λύσασθαι	λελύσθαι
Ουρανικόληκτα	-εσθαι	-ξεσθαι	-ξασθαι	-χθαι
	πράττεσθαι	πράξεσθαι	πράξασθαι	πεπράχθαι
Χειλικόληκτα	-εσθαι	-ψεσθαι	-ψασθαι	-φθαι
	γράφεσθαι	γράψεσθαι	γράψασθαι	γεγράφθαι
Οδοντικόληκτα	-εσθαι	-σεσθαι	-σασθαι	-σθαι
	πείθεσθαι	πείσεσθαι	πείσασθαι	πεπείσθαι



Το απαρέμφατο του Αορίστου, όπως συμβαίνει και στην Ενεργητική φωνή, δεν παίρνει αύξηση.



Το απαρέμφατο του Παρακειμένου διατηρεί τον αναδιπλασιασμό του και στο απαρέμφατο.

Καταλήξεις μετοχών βαρύτονων ρημάτων Μέσης Φωνής

	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
Φωνηεντόληκτα	-όμενος- η-ον	-σόμενος- η-ον	-σάμενος-η-ον	-μένος-η-ον
	λυόμενος-η-ον	λυσόμενος-η-ον	λυσάμενος-η-ον	λελυμένος-η-ον
Ουρανικόληκτα	-όμενος- η-ον	-ξόμενος- η-ον	-ξάμενος-η-ον	-γμένος-η-ον
	πραττώμενος-η-ον	πραξόμενος-η-ον	πραξάμενος-η-ον	πεπραγμένος-η-ον
Χειλικόληκτα	-όμενος- η-ον	-ψόμενος- η-ον	-ψάμενος-η-ον	-μμένος-η-ον
	γραφόμενος-η-ον	γραφόμενος-η-ον	γραψάμενος-η-ον	γεγραμμένος-η-ον
Οδοντικόληκτα	-όμενος- η-ον	-σόμενος- η-ον	-σάμενος-η-ον	-σμένος-η-ον
	νομιζόμενος-η-ον	νομισόμενος-η-ον	νομισάμενος-η-ον	νενομισμένος-η-ον



Όπως συμβαίνει στο απαρέμφατο, έτσι και στη μετοχή δεν υπάρχει αύξηση στη μετοχή Αορίστου.



Η μετοχή Παρακειμένου διατηρεί τον αναδιπλασιασμό της.



Οι μετοχές του αρσενικού και του ουδετέρου κλίνονται ως δευτερόκλιτα επίθετα ενώ του θηλυκού ως πρωτόκλιτο.



**Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου Α' Γυμνασίου
για τον Παρακείμενο και τον Υπερσυντέλικο
(σελ. 133)**

3. Να γράψετε σε όλους τους άλλους χρόνους, διατηρώντας τη φωνή, το γένος, τον αριθμό και την πτώση, τη μετοχή προσηρμοσμένα.

ενεστώτας	προσαρμοστέμεναι
μέλλοντας	προσαρμοσόμεναι
αόριστος	προσαρμοσάμεναι
παρακείμενος	προσηρμοσμέναι

1. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τους τύπους που ζητούνται στις παρενθέσεις.

α. Αὕτη τῷ οἰκέτῃ προσέταξεν ἀπάγειν (απαρ. ενεστ. ρ. ἀπάγω) ἔξω τὸν κύνα βούλεσθαι (απαρ. ενεστ. ρ. βούλομαι) γὰρ ἀναπαύεσθαι (απαρ. ενεστ. ρ. ἀναπαύομαι) μεθ' ἡσυχίας Ἀλέξανδρον ἔφη.

β. Βούλομαι τοίνυν καὶ ὅλως ψευδομένους (μτχ. ενεστ. ρ. ψεύδομαι) αὐτοὺς ἐπιδείξαι (= να αποδείξω).

γ. Δεῖ με, περὶ ὧν οὗτος ἐπιβεβουλευκῶς (ονομ. εν. αρσ. μτχ. παρακ. ρ. ἐπιβουλεύω) ἦκει, περὶ τοῦ πράγματος ἀκούσαντα (αιτ. εν. αρσ. μτχ. αορ. ρ. ἀκούω) καὶ περὶ τῆς πατρίδος καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἀγωνίσασθαι (απαρ. αορ. ρ. ἀγωνίζομαι).

δ. Λέγουσι δ' οἱ νῦν Ἰλιεῖς καὶ τοῦτο, ὥς οὐδὲ τελέως ἠφάνισθαι (απαρ. παρακ. ρ. ἀφανίζομαι) συνέβαινεν τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἄλωσιν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, οὐδ' ἐξελείφθη οὐδέποτε.



Επιπλέον ασκήσεις Απαρέμφατου & Μετοχής Μ.Φ.

1. Να σχηματιστούν τα απαρέμφατα των ρημάτων: τρίβομαι, θύομαι.

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος

2. Να σχηματιστούν οι μετοχές των ρημάτων: ακούομαι, έπιβουλεύομαι.

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος



Συντακτικό ενότητας

Δε διδάσκεται το κεφάλαιο η σύνδεση των προτάσεων σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας

⇒ Ύλη από το βιβλίο της Α΄ γυμνασίου 17^η Ενότητα, σελ. 131

1.Υποκείμενο απαρεμφάτου

Το υποκείμενο του απαρεμφάτου μπορεί να είναι:

α. **Το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος** από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο και είναι σε ονομαστική. Τότε έχουμε το φαινόμενο της **ταυτοπροσωπίας**.

(= Εγώ επιθυμώ να πολεμήσω για χάρη της πατρίδας.)

π.χ. Έγώ επιθυμώ πολεμείν υπέρ πατρίδος.

Υ Ρ Α



Το έγω είναι Υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο.

β. **Διαφορετικό** από το υποκείμενο του ρήματος από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο και πάντοτε σε αιτιατική. Τότε έχουμε το φαινόμενο της **ετεροπροσωπίας**.

(= Εγώ σου λέω να διαβάζεις τα ομηρικά έπη.)

π.χ. Έγώ λέγω σε ανάγιγνώσκειν ομηρικά έπη.

Υ Ρ Υ-Α Α-Ρ



Το έγω είναι Υποκείμενο μόνο του λέγω και όχι του απαρεμφάτου που είναι το έμέ)

2. Υποκείμενο της μετοχής

Το υποκείμενο της μετοχής βρίσκεται στο **ίδιο γένος**, στον **ίδιο αριθμό** και στην **ίδια πτώση** με τη μετοχή.

Ανάλογα με το Υποκείμενό της η επιρρηματική μετοχή μπορεί να είναι ή συνημμένη ή απόλυτη.

α. Συνημμένη

χαρακτηρίζεται μια επιρρηματική μετοχή, όταν το υποκείμενό της είναι το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος.

π.χ.

Ἐπεμψε **Θεόπομπον** εἰς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα.

Τελική, το Α του ρήματος είναι και Υ της μετοχής.

β. Απόλυτη

χαρακτηρίζεται μια επιρρηματική μετοχή, όταν το υποκείμενό της είναι **διαφορετικό από αυτό του ρήματος και είναι στην ίδια πτώση με το υποκείμενό της, σε γενική αν είναι προσωπικό το ρήμα ή αιτιατική αν είναι απρόσωπο το ρήμα.**

π.χ.

Κρέοντος **βασιλεύοντος** οὐ μικρὰ συμφορὰ κατέσχε Θήβας.

Το Υποκείμενο Κρέοντος είναι μόνο υποκείμενο της μετοχής βασιλεύοντος.



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου Α' Γυμνασίου (σελ. 133)

1. Να εντοπίσετε το απαρέμφατο μ.φ. του κειμένου της Ενότητας, να δηλώσετε το είδος του και να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του.

Ἐγὼ δέ σε βούλομαι τὸ ποριστικὸν καὶ εὐμήχανον τῶν καρκίνων ζηλοῦντα,
τῆς βλάβης τῶν πλησίων **ἀπέχεσθαι**.

Το απαρέμφατο ἀπέχεσθαι είναι **τελικό**, είναι **αντικείμενο** του ρ. βούλομαι και έχουμε **ετεροπροσωπία**, επειδή το υποκείμενο του ρήματος είναι η λέξη **ἐγώ**, ενώ υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι η λέξη **σε**, σε πτώση **αιτιατική**.

2. Να εντοπίσετε τις μετοχές μ.φ. του κειμένου και να βρείτε τα υποκείμενά τους. Να εξετάσετε, όπου είναι απαραίτητο, αν είναι συνημμένες ή απόλυτες.

προσηρμοσμένοι: το Υποκείμενο της μετοχής είναι το κοιλότητες και είναι συνημμένη

διαθαλπόμενον: το Υποκείμενο της μετοχής είναι το καρκίνον και είναι απόλυτη

περιεχόμενος: το Υποκείμενο της μετοχής είναι ὁ καρκίνος και είναι συνημμένη.

πορευόμενος: το Υποκείμενο της μετοχής είναι το τοιοῦτος και είναι συνημμένη.

ἐπιτιθέμενος: το Υποκείμενο της μετοχής είναι το τοιοῦτος και είναι συνημμένη.



4. Να εντοπίσετε τις μετοχές ε.φ. και μ.φ. στις παρακάτω προτάσεις, να βρείτε αν είναι συνημμένες ή απόλυτες και να τις κλίνετε στον χρόνο και στο γένος που βρίσκονται.

α. Καὶ οἱ μὲν πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν.

β. Ἡλιον δὲ νεφέλη προκαλύψασα ἠφάνισε μέχρι ἐξέλιπον ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἡ πόλις ἔαλω (= καταλήφθηκε).

πράξαντες - συνημμένη

πορευόμενοι - συνημμένη

προκαλύψασα - συνημμένη

πράξαντες: μετοχή Αορίστου του ρήματος πράττω

ὁ πράξας	οἱ πράξαντες
τοῦ πράξαντος	τῶν πραξάντων
τῷ πράξαντι	τοῖς πράξασιν
τόν πράξαντα	τούς πράξαντες
ῶ πράξας	ῶ πράξαντες

πορευόμενοι: μετοχή Ενεστώτα του ρήματος πορεύομαι

ὁ πορευόμενος	οἱ πορευόμενοι
τοῦ πορευομένου	τῶν πορευομένων
τῷ πορευομένῳ	τοῖς πορευομένοις
τόν πορευόμενον	τούς πορευομένους
ῶ πορευόμενε	ῶ πορευόμενοι

προκαλύψασα: μετοχή Αορίστου του ρήματος προκαλύπτω

ἡ προκαλύψασα	αἱ προκαλύψασαι
τῆς προκαλυψάσης	τῶν προκαλυψασῶν
τῇ προκαλυψάσῃ	ταῖς προκαλύψασαις
τήν προκαλύψασα	τάς προκαλύψασας
ῶ προκαλύψασα	ῶ προκαλύψασαι



5. Να αναγνωρίσετε το είδος των απαρεμφάτων στις παρακάτω προτάσεις, να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου τους και να τα μεταφέρετε στους άλλους χρόνους στη φωνή που βρίσκονται.

α. Οί στρατιῶται ἤναγκάζοντο προφυλάττεσθαι τὰ βέλη.

Το υποκείμενο του απαρέμφατου είναι: οἱ στρατιῶται

Έχουμε: ταυτοπροσωπία

Ενεστώτας: προφυλάττεσθαι

Μέλλοντας: προφυλάξεσθαι

Αόριστος: προφυλάξασθαι

Παρακείμενος: προπεφυλάχθαι

β. Οὐ πένητα κατέλιπέν μ' (= με άφησε) ὁ πατήρ οὐδὲ πολλήν οὐσίαν κεκτημένον, ἀλλὰ τοσαύτην ὅσην οὐδ' αὐτοὶ οὗτοι ἀποκρύψασθαι πρὸς τὴν πόλιν ἐδυνήθησαν.

Το υποκείμενο του απαρέμφατου είναι: οὔτοι

Έχουμε: ταυτοπροσωπία

Ενεστώτας: ἀποκρύπτεσθαι

Μέλλοντας: ἀποκρύψεσθαι

Αόριστος: ἀποκρύψασθαι

Παρακείμενος: ἀπεκεκρῦφθαι



Επιπλέον ασκήσεις Απαρέμφατου & Μετοχής

1. Να εντοπιστεί το υποκείμενο του απαρεμφάτου και αν υπάρχει ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία.

α. Κῦρος ἐπιθυμεῖ γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν.

β. Οἱ Πέρσαι ἠνάγκαζον τοὺς νέους μανθάνειν τοὺς νόμους.

γ. Κῦρος ὑπέσχετο δώσειν πέντε μνᾶς.

δ. Οὗτος ἔλεγε ταῦτα ψευδῇ εἶναι.

2. Να εντοπίσετε αν η μετοχή είναι συνημμένη ή απόλυτη.

α. Συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν.

β. Μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ἀνακωχῆς ξυνῆλθον ἐς λόγους.

γ. Εἰπόντες ταῦτα ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Οι Σεληνίτες

Το γραμματικό φαινόμενο της Υποτακτικής θα μεταφερθεί στην επόμενη ενότητα σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας.



Τι θα μάθεις: Για τους Σεληνίτες, πρωταγωνιστές ενός φανταστικού ταξιδιού του μυθιστορήματος του Λουκιανού



Το κείμενο

Καλὸς δὲ παρὰ Σεληνίταις νομίζεται, ἦν πού τις φαλακρὸς ἦ. Καὶ μὴν καὶ γένεια φύουσιν μικρὸν ὑπὲρ τὰ γόνατα. Καὶ ὄνυχας ἐν τοῖς ποσὶν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ πάντες εἰσὶν μονοδάκτυλοι. Καὶ ἐπειδὰν ἦ πονῶσιν ἢ γυμνάζωνται, γάλακτι πᾶν τὸ σῶμα ἰδροῦσιν, ὥστε καὶ τυροὺς ἀπ' αὐτοῦ πήγνυνται. Τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς περιαιρετοὺς ἔχουσι καὶ πολλοὶ τοὺς σφετέρους ἀπολέσαντες παρ' ἄλλων χρησάμενοι ὀρῶσιν. Τινὲς δὲ καὶ πολλοὺς ἀποθέτους ἔχουσιν, οἱ πλούσιοι. Κάτοπτρον δὲ μέγιστον κεῖται ὑπὲρ φρέατος οὐ πάνυ βαθέος. Ἄν μὲν οὖν εἰς τὸ φρέαρ καταβῇ τις, ἀκούει πάντων τῶν ἐν τῇ γῇ λεγομένων, ἐὰν δὲ εἰς τὸ κάτοπτρον ἀποβλέψῃ, πάσας μὲν πόλεις, πάντα δὲ ἔθνη ὀρᾷ. Τότε καὶ τοὺς οἰκείους ἐγὼ ἐθεασάμην καὶ πᾶσαν τὴν πατρίδα, εἰ δὲ κάκεῖνοι ἐμὲ ἐώρων, οὐκέτι ἔχω εἰπεῖν. Ὅστις δὲ ταῦτα μὴ πιστεύει οὕτως ἔχειν, ἂν ποτε καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε ἀφίκηται, εἴσεται ὡς ἀληθῆ λέγω.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Τα χαρακτηριστικά των Σεληνιτών

Καλὸς δὲ παρὰ Σεληνίταις νομίζεται,

καλὸς = όμορφος

παρὰ Σεληνίταις = για τους Σεληνίτες

ἦν πού τις φαλακρὸς ἦ.

Καὶ μὴν καὶ γένεια φύουσιν

καὶ μὴν = και όμως

φύουσιν < φύω = φυτρώνω

μικρὸν ὑπὲρ τὰ γόνατα.

ὑπὲρ = μέχρι

Καὶ ὄνυχας ἐν τοῖς ποσὶν

ὄνυχας < ὄνυξ = νύχι

ποσὶν < ποῦς = πόδι

οὐκ ἔχουσιν,

ἀλλὰ πάντες εἰσὶν μονοδάκτυλοι.

πάντες < πᾶς = όλος

Όμορφος για τους Σεληνίτες θεωρείται,

κάποιος που είναι φαλακρός.

Κι όμως και γένια φυτρώνουν

μικρά μέχρι τα γόνατα.

Και νύχια στα πόδια

δεν έχουν,

αλλά όλοι είναι μονοδάκτυλοι.

2^η Ενότητα: Πώς χρησιμοποιούν τα νύχια και τα πόδια τους οι Σεληνίτες;

Καὶ ἐπειδὴν ἡ πονῶσιν ἡ γυμνάζονται,

ἐπειδὴν = κάθε φορά που

πονῶσιν < του ρ. πονῶ = κοπιᾶζω

ἰδροῦσιν γάλακτι πᾶν τὸ σῶμα

ἰδροῦσιν < του ρ. ἰδρῶ = ιδρώνω

γάλακτι < γάλα

ὥστε καὶ τυροὺς ἀπ' αὐτοῦ πήγνυνται.

τυροὺς = τυρία

πήγνυνται < πήγνυμι = πῆζω

Και κάθε φορά που κοπιάζουν ή γυμνάζονται

ιδρώνουν παράγοντας σε όλο το σώμα γάλα

ώστε και τυρία από αυτούς πῆζονται

Τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς περιαιρετοὺς ἔχουσι
περιαιρετοὺς < περιαίρετος = πρόσθετος

τα μάτια ὁμῶς ἔχουν **πρόσθετα**

καὶ πολλοὶ τοὺς σφετέρους ἀπολέσαντες
τοὺς σφετέρους < σφέτερος = δικός του
ἀπολέσαντες < μτχ του ρ. ἀπόλλυμι = χάνω

και πολλά από τους **δικούς τους αφού έχασαν**

παρ' ἄλλων χρησάμενοι ὁρῶσιν.
χρησάμενοι < του ρ. χρῶμαι = χρησιμοποιῶ

από άλλους **χρησιμοποιώντας** αυτά που
παίρνουν βλέπουν

Τινὲς δὲ καὶ πολλοὺς ἀποθέτους ἔχουσιν,
ἀποθέτους < ἀπόθετος = πρόσθετος

Κάποιοι πολλά **πρόσθετα** ἔχουν

οἱ πλούσιοι.

οι πλούσιοι.

3^η Ενότητα: Πῶς χρησιμοποιοῦσαν τον καθρέφτη;

Κάτοπτρον δὲ μέγιστον κεῖται
κάτοπτρον = ο καθρέφτης
κεῖται < του ρ. κεῖμαι = βρίσκομαι

Καθρέφτης μεγάλος **βρίσκεται**

ὑπὲρ φρέατος οὐ πάνυ βαθέος.
φρέατος < γεν. ενικού του ους φρέαρ = πηγάδι

πάνω σε **πηγάδι** ὀχι πολύ βαθύ.

Ἄν μὲν οὖν εἰς τὸ φρέαρ καταβῇ τις,

Αν λοιπὸν κατέβει κάποιος στο πηγάδι,

ἀκούει πάντων τῶν ἐν τῇ γῇ λεγομένων,

ακούει ὅλα ὅσα λέγονται στη γη,

ἐὰν δὲ εἰς τὸ κάτοπτρον ἀποβλέψῃ,
ἀποβλέψῃ < του ρ. ἀποβλέπω
= κοιτάζω προσεκτικά

εάν κάποιος **κοιτάξει προσεκτικά** στον
καθρέφτη

πάσας μὲν πόλεις, πάντα δὲ ἔθνη ὁρᾷ.

ὅλες τις πόλεις, ὅλα τα ἔθνη βλέπει.

Τότε καὶ τοὺς οἰκείους ἐγὼ ἐθεασάμην
τοὺς οἰκείους < οἰκείος = συγγενής
ἐθεασάμην < Αορ του ρ. θεῶμαι = βλέπω

Τότε και τους **συγγενείς** ἐγὼ **εἶδα**

καὶ πᾶσαν τὴν πατρίδα,

και ὅλη την πατρίδα

εἰ δὲ κάκεῖνοι ἐμὲ ἑώρων,

εάν και εκείνοι με **έβλεπαν**,

ἑώρων < Πρτ του ρ. ὁρῶ = βλέπω

οὐκέτι ἔχω εἰπεῖν.

καθόλου δεν μπορώ να πω.

οὐκέτι = καθόλου

Ὅστις δὲ ταῦτα μὴ πιστεύει οὕτως ἔχειν,

Ὅποιος δεν πιστεύει αυτά ότι έτσι έχουν,

Ὅστις = ὅποιος

ἂν ποτε καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε ἀφίκηται,

αν κάποτε **φτάσει** εκεί,

ἀφίκηται < του ρ. ἀφικνούμαι = φτάνω

εἴσεται ὡς ἀληθῆ λέγω.

θα **καταλάβει** ότι λέω την αλήθεια.

εἴσεται < μελ του οἶδα = καταλαβαίνω



Νόημα με λίγα λόγια

Ποιοι;	Οι Σεληνίτες
Τι;	Πιστεύουν ότι όμορφος είναι όποιος είναι φαλακρός και έχει πολλά γένια.
Τι παράξενο συμβαίνει, όταν κουράζονται;	Παράγουν τυρί, όταν ιδρώνουν και κουράζονται.
Ο ρόλος του καθρέφτη;	Κοιτούν τη γη και ακούν όσα λέγονται ακόμα κι από τους συγγενείς τους.



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 32)

1. Ποια εξωτερικά χαρακτηριστικά των Σεληνιτών σας εντυπωσίασαν περισσότερο;

Με εντυπωσίασε το γεγονός ότι για αυτούς όμορφο είναι κάτι πολύ διαφορετικό από εμάς, δηλαδή οι φαλακροί άνθρωποι με γένια. Επίσης, μου έκανε εντύπωση ότι παράγουν γάλα, όταν κουράζονται.

2. Πώς λειτουργεί το κάτοπτρον και ποια δυνατότητα δίνει στους Σεληνίτες;

Το κάτοπτρον λειτουργεί ως παράθυρο-καθρέφτης δίνοντάς τους πρόσβαση στη γη. Μέσω αυτού βλέπουν τι γίνεται εκεί και τους συγγενείς τους. Δεν είναι σίγουροι ότι εκείνοι τους βλέπουν.

3. Σε ποιο βαθμό ανταποκρίνεται στον τίτλο Άληθής το απόσπασμα που διαβάσατε; Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ονόμασε έτσι το έργο ο Λουκιανός; Πώς ερμηνεύετε την τελευταία περίοδο του κειμένου;

Το απόσπασμα δε θεωρείται αληθινή ιστορία αλλά ο Λουκιανός επικαλείται ότι όλα όσα λέει είναι η απόλυτη αλήθεια λαμβάνοντας υπόψη την τελευταία φράση. Μπορεί να θεωρηθεί μια προσωπική φανταστική εμπειρία του συγγραφέα και θέλει και ο αναγνώστης του να τον πιστέψει.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσετε με σωστό ή λάθος.

- ▶ α. Οι Σεληνίτες έμεναν στην Ελλάδα.
- ▶ β. Το πηγάδι έκρυβε τον καθρέπτη.
- ▶ γ. Οι Σεληνίτες παρήγαγαν γάλα, όταν ιδρώναν.

☐☐☐

2. Να περιγράψετε με τη φαντασία σας τον καθρέπτη και πώς κοίταζαν μέσα οι Σεληνίτες τη γη.



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: **καλός-ή-όν (ωραίος)**

Αρχαία ελληνική

- ♦ **τὸ κάλλος:** ομορφιά, για να υπογραμμίσουμε την υψηλή αισθητική απόλαυση που προκαλεί η τελειότητα του ανθρώπινου σώματος ή του φυσικού περιβάλλοντος
- ♦ **ἡ καλλονή:** ομορφιά
- ♦ **τὸ καλλιστεῖον:** διοργάνωση κατά την οποία διαγωνίζονται νεαρές κοπέλες για να βραβευτεί η πιο όμορφη και η πιο καλλίγραμμα
- ♦ **καλλιεπής:** που γράφει ή μιλάει με καλλιέπεια
- ♦ **καλλωπίζω:** βελτιώνω την εμφάνιση κάποιου
- ♦ **καλλιγραφῶ:** γράφω καλλιγραφικά

Νέα ελληνική

- ♦ **καλοσύνη:** η ιδιότητα του καλού ανθρώπου, που θέλει το καλό και την ευτυχία του συνανθρώπου του
- ♦ **καλλυντικό:** που είναι κατάλληλος για την περιποίηση και για τη βελτίωση του δέρματος του σώματος και ειδικότερα του προσώπου και των χεριών, κυρίως ως ουσ. το καλλυντικό
- ♦ **καλολογικός:** που αναφέρεται στην καλολογία
- ♦ **καλοπροαίρετος:** που αντιμετωπίζει κτ. άλλο με καλή διάθεση
- ♦ **καλλιμάρμαρος:** χαρακτηρισμός οικοδομήματος που το έχουν χτίσει ή επενδύσει με εκλεκτά μάρμαρα

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 33)

1. Τι σημαίνουν οι φράσεις «τα καλά κόποις κτώνται» και «ουδέν κακόν αμιγές καλού» που χρησιμοποιούμε συχνά στην καθημερινή μας επικοινωνία;

Τα καλά κόποις κτώνται	τα καλά απαιτούν κόπους
ουδέν κακόν αμιγές καλού	σε κάθε τι αρνητικό βρίσκεται και κάτι θετικό

2. Να εντάξετε στις στήλες του παρακάτω πίνακα τις ομόρριζες του ρ. καλλωπίζω λέξεις της α.ε. ανάλογα με τη σημασία τους.

ουσιαστικά			επίθετα
πρόσωπο που ενεργεί	ενέργεια, κατάσταση	αποτέλεσμα ενέργειας	
καλλωπιστής	καλλωπισμός	καλλώπισμα	καλλωπιστικός

3. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις της ν.ε. με α' συνθετικό το επίθετο καλός που να ανταποκρίνονται στη σημασία που δίνεται.

καλόγουστος	αυτός που έχει καλό γούστο
καλογυμνασμένος	αυτός που είναι καλά γυμνασμένος
καλόκαρδος	αυτός που έχει καλή καρδιά
καλοντυμένος	αυτός που είναι ωραία ντυμένος
καλοζωισμένος	αυτός που ζει καλή ζωή, χωρίς στερήσεις



4. Να αναζητήσετε στον Λεξιλογικό Πίνακα λέξεις συνώνυμες και αντώνυμες των λέξεων της ν.ε. που δίνονται.

συνώνυμα		αντώνυμα	
ευφραδής	καλλιεπής	αποπαίρνω	καλοπιάνω
αναπτύσσω (μτφ.)	καλλιεργώ	παράφωνος	καλλίφωνος
κομψοτεχνία	καλλιτεχνία	δύσμοιρος	καλορίζικος
ευπρεπίζω	καλλωπίζω	δύστροπος	καλοσυνάτος



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να σχηματίσετε φράσεις με τις λέξεις: καλοκαιρία, καλλίφωνος, καλοπροαίρετος, καλλιμάραρος.

2. Να γράψετε αντώνυμα για τις παρακάτω λέξεις.

- ▶ καλοπροαίρετος _____
- ▶ καλλιγραφῶ _____
- ▶ καλοπέραση _____



Ετυμολογικά ενότητας

Πρώτο συνθετικό λέξη κλιτή – επίθετο

Σχηματισμός σύνθετου από το θέμα του αρσενικού

1

α' συνθετικό δευτερόκλιτο επίθετο

π.χ. κακόφημος < κακός + φήμη

2

α' συνθετικό τριτόκλιτο επίθετο σε -υς

π.χ. βραδύπους < βραδύς + ποῦς

3

α' συνθετικό αριθμητικό επίθετο όπου παρατηρούνται οι παρακάτω μετατροπές:

Τα εἶς, δύο, τρεῖς, τέτταρες γίνονται αντίστοιχα **μον(ο)-**, **δι-**, **τρι-**, **τετρα-**

π.χ. μονο-πλευρος, δι-ποδο, τρι-ώροφος, τετρά-δραχμον

Τα υπόλοιπα αριθμητικά δε μεταβάλλονται

π.χ. **διακοσιο-**μέδιμνος

4

Τα άκλιτα απόλυτα αριθμητικά (από το πέντε έως το εκατόν):

ή μένουν αμετάβλητα

π.χ. πεντετάλαντος

ή λήγουν σε -α

π.χ. έπταετής



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 34-35)

1. Να σχηματίσετε το αρσενικό του επιθέτου των παρακάτω σύνθετων λέξεων της α.ε. με α' συνθετικό το αριθμητικό επίθετο **μόνος**.

μόνος + μάχομαι	μονομάχος
μόνος + ξύλον	μονόξυλο
μόνος + στίχος	μονόστιχος
μόνος + συλλαβή	μονοσύλλαβος
μόνος + γένος	μονογενής
μόνος + όφθαλμός	μονόφθαλμος

2. Με τα συνθετικά μέρη που δίνονται να σχηματίσετε τις σύνθετες λέξεις της α.ε. που ζητούνται στην παρένθεση.

πικρός + χολή (επίθετο)	πικρόχολος
λεπτός + λέγω (επίθετο)	λεπτολόγος
λευκή + θεά (κύριο όνομα)	Λευκοθέα
μέγας + πρέπω (επίθετο)	μεγαλοπρεπής
δώδεκα + μήν (επίθετο)	δωδεκάμηνος

3. Με τα επίθετα σε -ύς που σας δίνονται να σχηματίσετε σύνθετα επίθετα της α.ε. και να διακρίνετε με ενωτικό τα συνθετικά μέρη τους, σύμφωνα με το παράδειγμα.

βαρύς + τόνος	βαρύ-τόνος
εύθύς + τείνω	εύθυ-τενής
βαρύς + γδοῦπος	βαρύ-γδοῦπος
εύθύς + γραμμή	εύθυ-γραμμος
όξύς + θυμός	όξύ-θυμος



Επιπλέον άσκηση!

Να σχηματιστεί το αρσενικό του επιθέτου των παρακάτω λέξεων της α.ε. με α' συνθετικό το επίθετο **μονός**.

- ▶ μονός + σανδάλι _____
- ▶ μονός+ πλευρά _____
- ▶ μονός + στίχος _____



Γραμματική ενότητας

1. Γ' κλίση επιθέτων Φωνηεντόληκτα σε -ύς, -εία, -ύ

Τα επίθετα αυτά ανήκουν στη γ' κλίση γιατί το αρσενικό και το ουδέτερο κλίνονται ως γ' κλίση.

Φωνηεντόληκτα Τριγενή και τρικατάληκτα σε -υς, -εια, -υ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

ὁ	βαθὺ-ς	ἡ	βαθεῖα	τὸ	βαθὺ
τοῦ	βαθέ-ος	τῆς	βαθείας	τοῦ	βαθέ-ος
τῷ	βαθεῖ	τῇ	βαθείᾳ	τῷ	βαθεῖ
τὸν	βαθὺ-ν	τὴν	βαθεῖαν	τὸ	βαθὺ
ῶ	βαθὺ	ῶ	βαθεῖα	ῶ	βαθὺ

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

οἱ	βαθεῖς	αἱ	βαθεῖαι	τὰ	βαθέ-α
τῶν	βαθέ-ων	τῶν	βαθειῶν	τῶν	βαθέ-ων
τοῖς	βαθέ-σι	ταῖς	βαθείαις	τοῖς	βαθέ-σι
τούς	βαθεῖς	τάς	βαθείας	τὰ	βαθέ-α
ῶ	βαθεῖς	ῶ	βαθεῖαι	ῶ	βαθέ-α



Όλα όσα ανήκουν σε αυτή την κατηγορία είναι οξύτονα, τονίζονται στη λήγουσα.



Βαρύτονα είναι **μόνο** τα θῆλυς, θήλεια, θῆλυ και ἥμισυς, ἡμίσεια, ἥμισυ.



Το -α των καταλήξεων της ονομαστικής, αιτιατικής και κλητικής ενικού του θηλυκού γένους είναι βραχύ.



Το θηλυκό κλίνεται σύμφωνα με την Α' κλίση.



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 36)

1. Να γράψετε τους τύπους των επιθέτων που ζητούνται στην παρένθεση.

γλυκύς, γλυκεῖα, γλυκύ (γεν. εν. και πληθ. θηλ.)	γλυκέος	γλυκέων
θῆλυς, θήλεια, θῆλυ (δοτ. εν. και πληθ. αρσ.)	θήλεϊ	θήλεσι
ταχύς, ταχεία, ταχύ (γεν. εν. και πληθ. ουδ.)	ταχέος	ταχέων
ἥμισυς, ἡμίσεια, ἥμισυ (αιτ. εν. και πληθ. ουδ.)	ἥμισυ	ἡμίσεα / ἡμίσεα
εὐρύς, εὐρεῖα, εὐρύ (ονομ. εν. και πληθ. ουδ.)	εὐρύ	εὐρέα
ἡδύς, ἡδεῖα, ἡδύ (αιτ. εν. και πληθ. αρσ.)	ἡδύν	ἡδεῖς

2. Να μεταφέρετε τις φράσεις στην πτώση που ζητείται εντός παρενθέσεως.

βαθὺ πέλαγος (γεν. εν.)	βαθέος πελάγους
βαρὺ πένθος (ον. πληθ.)	βαρέα πένθη
θρασύς ἀνὴρ (δοτ. εν.)	θρασεῖ ἀνδρί
βραδεῖα ὁδός (γεν. πληθ.)	βραδειῶν ὁδῶν
ὀξύς ἤχος (αιτ. εν.)	ὀξὺν ἤχον
τραχεῖα χώρα (αιτ. πληθ.)	τραχεῖας χώρας



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να κλιθούν τα επίθετα: *ὁ βαρύς, ἡ βαρεῖα, το βαρύ.*

2. Να συμπληρωθούν οι καταλήξεις.

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ον.	παχύς	παχ_____	παχ_____
γεν.	τραχ_____	τραχειάς	τραχ_____
δοτ.	γλυκ_____	γλυκ_____	γλυκεῖ
αιτ.	εὐθ_____	εὐθεῖαν	εὐθ_____
κλητ.	ταχύ	ταχ_____	ταχ_____

ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Η ελεημοσύνη βασίλισσα των αρετών

Τα φαινόμενα της αλληλοπαθητικής αντωνυμίας και της απρόσωπης σύνταξης δε διδάσκονται στη Β΄ Γυμνασίου αλλά στη Γ΄.



Τι θα μάθεις: Για το πόσο καλό είναι να βοηθάς τον συνάνθρωπό σου τόσο για εκείνον όσο και για σένα!



Το κείμενο

Ἀγαπητοί, μὴ γινώμεθα τῶν ἀλόγων θηριωδέστεροι. Ἐκείνοις πάντα κοινὰ καὶ οὐδὲν τοῦ ἄλλου πλέον ἔχει· σὺ δὲ ἄνθρωπος ὢν, θηρίου γίνῃ χαλεπώτερος, μυρίων πενήτων τροφὰς μιᾷ κατακλείων οἰκίᾳ. Καίτοι γε οὐχ ἡ φύσις ἡμῖν μόνη κοινή, ἀλλὰ καὶ ἕτερα πλείονα· οὐρανὸς κοινὸς καὶ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ἀστέρες καὶ ἀῆρ καὶ θάλασσα καὶ γῆ καὶ ζωὴ καὶ τελευτὴ καὶ γῆρας καὶ νόσος καὶ ὑγεία καὶ χρεια τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων. Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον τοὺς ἐν τοσούτοις κοινωνοῦντας ἀλλήλοις ἐν τοῖς χρήμασιν οὕτως εἶναι πλεονέκτας, καὶ τὴν αὐτὴν μὴ διατηρεῖν ἰσονομίαν; Ὁ γὰρ θάνατος τῆς μὲν ἀπολαύσεως ἀπάγει, πρὸς δὲ τὰς εὐθύνας ἄγει. Ἴν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, πολλῇ χρῶμεθα τῇ ἐλεημοσύνῃ. Αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν, ἥ καὶ ἐξαιρήσεται ἡμᾶς τῆς τιμωρίας. Τὰ περιττὰ δὴ ποιήσωμεν χρήσιμα, τὸν πολὺν προέμενοι πλοῦτον, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, κἂν μυρία πεπλημμεληκότες ὦμεν, ὁ Θεὸς μεταδώσει ἡμῖν συγγνώμης.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Τι να κάνουμε για να μην γίνουμε χειρότεροι από τα ζώα;

Ἀγαπητοί, μὴ γινώμεθα τῶν ἀλόγων
τῶν ἀλόγων < τό ἄλογον = το ζώο

Αγαπητοί, ας μὴ γίνουμε ἀπὸ **τα ζώα**

θηριωδέστεροι.

αγριότεροι.

θηριωδέστεροι < συγκρ. βαθμός επιθ. θηριώδης

Ἐκεῖνοις πάντα κοινὰ καὶ οὐδὲν
οὐδὲν = κανένα

Για εκείνα εἶναι ὅλα κοινὰ καὶ **κανένα**

τοῦ ἄλλου πλέον ἔχει·

ἀπὸ το ἄλλο **περισσότερα** ἔχει·

πλέον < συγκρ. βαθμός επιθ. πολὺς

σὺ δὲ ἄνθρωπος ὢν,

εσύ **ενώ εἶσαι** ἄνθρωπος,

ὢν < μτχ του εἶμι = εἶμαι

θηρίου γίνῃ χαλεπώτερος,

ἀπὸ το θηρίο εἶσαι **δυσκολότερος**,

χαλεπώτερος < συγκρ. επιθ. χαλεπός = δύσκολος

μυρίων πενήτων τροφὰς

αμέτρητων φτωχῶν ὅσες τροφές

μυρίων < μύριοι = αμέτρητοι

πενήτων < πένης = φτωχός

μιᾷ κατακλείων οἰκίᾳ.

κλείνοντας ερμητικά ἓνα σπῖτι (αρκούσαν).

κατακλείων < μτχ του ρ. κατακλείω

= κλείνω ερμητικά

2^η Ενότητα: Ποια τα κοινά στους ανθρώπους;

Καίτοι γε οὐχ ἡ φύσις ἡμῖν μόνη κοινή,

Κι ὅμως δεν εἶναι ἡ φύση μας κοινή,

καίτοι = κι ὅμως

ἀλλὰ καὶ ἕτερα πλείονα·

ἀλλὰ καὶ περισσότερα **διαφορετικά**·

ἕτερα < ἀόρ. επιμερ.αντων.: διαφορετικός

οὐρανὸς κοινὸς καὶ ἥλιος καὶ

ο ουρανός κοινός καὶ ο ἥλιος καὶ

σελήνη καὶ ἀστέρες καὶ γῆ καὶ ζωὴ

η σελήνη και τα αστέρια και η γη και η ζωή

καὶ τελευτὴ καὶ γῆρας

και ο **θάνατος** και τα γηρατειά

τελευτὴ = ο θάνατος

καὶ νόσος καὶ ὑγεία

και η **ασθένεια** και η υγεία

νόσος = ασθένεια

καὶ χρεία τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων.

και η **ανάγκη** της τροφής και των **ρούχων**.

χρεία = ανάγκη

ἐνδυμάτων < ἐνδυμα = ρούχο

3^η Ενότητα: Ποιο το παράλογο και πού οδηγεί ο θάνατος;

Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον τοὺς ἐν τοσούτοις

ἄτοπον = παράλογο

Πῶς λοιπόν δεν θα ήταν **παράλογο** σε αυτούς

κοινωνοῦντας ἀλλήλοις ἐν τοῖς χρήμασιν

κοινωνοῦντας < μτχ του κοινωνῶ = μοιράζομαι

που **μοιράζονται** μεταξύ τους στα χρήματα

οὕτως εἶναι πλεονέκτας,

οὕτως = τόσο

τόσο πλεονέκτες να είναι

καὶ τὴν αὐτὴν μὴ διατηρεῖν ἰσονομίαν;

και να μην διατηρούν την ίδια ισονομία;

Ὁ γὰρ θάνατος τῆς μὲν ἀπολαύσεως ἀπάγει,

ἀπάγει < του ρ. ἀπάγω = απομακρύνω

Ο θάνατος την απόλαυση **απομακρύνει**

πρὸς δὲ τὰς εὐθύνας ἄγει.

ἄγει < ἄγω = οδηγώ

προς τις ευθύνες **οδηγεί**.

Ἴν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται,

Για να μην γίνει αυτό,

πολλῇ χρησώμεθα τῇ ἐλεημοσύνῃ.

χρησώμεθα < του ρ. χρῶμαι = χρησιμοποιώ

πολλή ελεημοσύνη θα χρησιμοποιήσουμε

Αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν,

Αυτή είναι η βασίλισσα των αρετών

ἢ καὶ ἐξαιρήσεται ἡμᾶς τῆς τιμωρίας.

ἐξαιρήσεται < του ρ. ἐξαιροῦμαι = απαλλάσσω

και **θα μας απαλλάξει** από την τιμωρία.

Τὰ περιττὰ δὴ ποιήσωμεν χρήσιμα,

τὸν πολὺν προέμενοι πλοῦτον,

προέμενοι < μτχ του προίεμαι = παραμερίζω

Τα περιττά θα κάνουμε χρήσιμα,

τον πολύ πλούτο να **παραμερίσουμε**,

καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως,

κᾶν μυρία πεπλημμεληκότες ὦμεν,

πεπλημμεληκότες < μτχ του πλημμελῶ
= διαπράττω παραπτώματα

και την μέρα της κρίσεως,

και αν έχουμε **διαπράξει** πολλά
παραπτώματα

ὁ Θεὸς μεταδώσει ἡμῖν συγγνώμης.

μεταδώσει < του ρ. μεταδίδωμι = συγχωρώ

ο Θεός **θα μας συγχωρήσει**.



Νόημα με λίγα λόγια

- 

Οι άνθρωποι διαφέρουν από τα ζώα αλλά είναι αγριότεροι
- 

η αλαζονεία τους αλλοιώνει
- 

έχουν πολλά κοινά όπως τα στοιχεία της φύσης, τον θάνατο, τη ζωή
- 

Ο θάνατος: στερεί την απόλαυση
οδηγεί σε ευθύνες
- 

Τι να κάνουμε; Ελεημοσύνη, ώστε ο Θεός να μας συγχωρήσει.



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 39)

- 1. Ποιες είναι οι διαφορές του ανθρώπου από τα ζώα σύμφωνα με τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο;**

Σύμφωνα με τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο οι άνθρωποι μπορούν με την απουσία της λογικής να γίνουν χειρότεροι από τα ζώα και μπορούν να γίνουν πλεονέκτες και σκληροί.

- 2. Ποια κοινά στοιχεία ενώνουν και εξομοιώνουν τους ανθρώπους μεταξύ τους σύμφωνα με το κείμενο; Είναι μόνο θετικά ή και αρνητικά;**

Οι άνθρωποι έχουν πολλά κοινά μεταξύ τους, όπως τα φυσικά φαινόμενα π.χ. τον ουρανό, τη σελήνη, τα αστέρια, τη ζωή και τον θάνατο. Όμως, η πλεονεξία κάνει τους ανθρώπους αλαζόνες και πολύ διαφορετικούς και άνισους απέναντι σε όλα.

- 3. Ποια τύχη περιμένει τον άνθρωπο που δε λαμβάνει υπόψη του τους ανήμπορους συνανθρώπους του, σύμφωνα με το κείμενο; Ποιο μέσο έχει στη διάθεση του ο άνθρωπος, προκειμένου να αποφύγει τη μετά θάνατον τιμωρία;**

Αν οι άνθρωποι δεν σκεφτούν τους ανήμπορους συνανθρώπους τους σύμφωνα με το κείμενο κινδυνεύουν να τιμωρηθούν και να μην τους δείξει ο Θεός ελεημοσύνη. Όλα αυτά συμβαίνουν λόγω του πλούτου που θολώνει την ψυχή των ανθρώπων. Το μόνο μέσο του ανθρώπου προκειμένου να αποφύγει τη μεταθανάτια τιμωρία είναι το να πράττει ελεημοσύνη στους συνανθρώπους του.

- 4. Με ποιες άλλες χριστιανικές αρετές συνδέεται η ελεημοσύνη;**

Η ελεημοσύνη είναι η βασίλισσα των αρετών. Μας απαλλάσσει από την τιμωρία και τα περιττά τα κάνει χρήσιμα. Το σημαντικό είναι ότι μας απαλλάσσει από χιλιάδες αμαρτίες και ο Θεός μας συγχωρεί.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσετε με σωστό ή λάθος.

- ▶ α. Οι άνθρωποι έχουν πολλά κοινά με τα ζώα. ☐
- ▶ β. Ο θάνατος δεν θα έρθει για τους ανθρώπους που ενδιαφέρονται για τους άλλους. ☐
- ▶ γ. Η ελεημοσύνη είναι η σημαντικότερη από όλες τις αρετές. ☐

2. Να αναφέρεται ένα παράδειγμα ελεημοσύνης



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: **ἄγω**

Αρχαία ελληνική

- ♦ **ἀγωνίζομαι:** καταβάλλω έντονη προσπάθεια για την πραγματοποίηση ενός σκοπού δύσκολου ή αξιόλογου, κάνω αγώνα ή συμμετέχω σ' αυτόν
- ♦ **ἀγελαῖος:** (για ζώο) που ανήκει ή που αναφέρεται στην αγέλη
- ♦ **ὁ ἀνταγωνιστής:** αυτός που ανταγωνίζεται κπ.
- ♦ **εἰσάγω:** (για οικονομικά αγαθά, προϊόντα, εμπορεύματα κτλ.) φέρνω κτ. από άλλο κράτος στο δικό μου
- ♦ **ξεναγώ:** οδηγώ τους επισκέπτες ενός τόπου, δίνοντάς τους κάθε είδους σχετικές με αυτόν πληροφορίες, ιστορικές, αρχαιολογικές
- ♦ **ἡ σύναξις (-η):** (παρωχ.) συγκέντρωση ατόμων σε έναν προκαθορισμένο χώρο
- ♦ **μυσταγωγία:** θρησκευτική τελετή με έντονα μυστηριακό χαρακτήρα
- ♦ **ὁ ὁδηγός:** αυτός που συνοδεύει κπ. για να του δείχνει το δρόμο
- ♦ **Τό ὕδραγωγεῖον:** μεγάλο τεχνικό ἔργο για την ὕδρευση κατοικημένων περιοχών, με το οποίο γίνεται η συγκέντρωση του νερού από τις πηγές στο κύριο σημείο διανομής, δηλαδή στη δεξαμενή

Νέα ελληνική

- ♦ **αγωγιμότητα:** η ιδιότητα των υλικών σωμάτων να επιτρέπουν τη διέλευση ορισμένης ενέργειας
- ♦ **αγωγιμότης:** επαγγελματίας που κάνει μεταφορές με φορτηγό ζώο
- ♦ **αγώ(γ)ι:** η διαδρομή που κάνει κάποιος (συνήθ. Επαγγελματίας) με φορτηγό ζώο ή αμάξι για να μεταφέρει κπ. ή κτ. με αμοιβή, καθώς και το σχετικό φορτίο
- ♦ **συναξάρι:** διήγηση που αναφέρεται στο βίο και στο μαρτύριο αγίου ή μάρτυρα του χριστιανισμού ή και σε άλλα θέματα σχετικά με την εκκλησιαστική ζωή
- ♦ **επιβατηγός:** (λόγ.) (για μεταφορικό μέσο) επιβατικός
- ♦ **πλοηγός:** αυτός που πλοηγεί, που οδηγεί πλοηγίδα, πιλότος
- ♦ **παρθεναγωγείο:** σχολείο όπου φοιτούσαν μόνο μαθήτριες

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 41)

1. Να κατατάξετε τις παρακάτω ομόρριζες του ρ. ἄγω λέξεις της α.ε. στην κατηγορία που ανήκουν, ανάλογα με αυτό που δηλώνουν.

ἄγημα	αποτέλεσμα ενέργειας
ἀγωνία	ενέργεια
ἄγωγός	πρόσωπο που ενεργεί
ἀγωγή	ενέργεια
ἀγώνισμα	αποτέλεσμα ενέργειας
ἀγωγεύς	πρόσωπο που ενεργεί

2. α. Να γράψετε από μία λέξη της ν.ε. ομόρριζη του ρ. ἄγω που να ανταποκρίνεται στη σημασία των προτάσεων και φράσεων που σας δίνονται β. Να γράψετε την αρχική σημασία των λέξεων κυνηγός, ἀγέλας και μυσταγωγία, σύμφωνα με την ετυμολογική τους προέλευση.

i. πρόσωπο που φροντίζει για την ανατροφή των παιδιών	παιδαγωγός
ii. δείχνω τα αξιοθέατα ενός τόπου σε ξένους	ξεναγώ
iii. η ανατροφή	αγωγή – διαπαιδαγώγηση
iv. όχημα μεταφοράς φορτίων	φορτηγό

κυνηγός	κύων + ἄγω	ο οδηγός κυνηγετικών σκύλων
ἀγέλας	< ἀγέλη	το βόδι που ανήκει σε αγέλη
μυσταγωγία	μύστης + ἄγω	η εισαγωγή στα μυστήρια



3. Να συμπληρώσετε τους τύπους που λείπουν με λέξεις της ν.ε. ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται, σύμφωνα με το συμπληρωμένο παράδειγμα.

ἀνάγω	αναγωγή	αναγωγικός	ανάγωγος
εἰσάγω	εἰσαγωγή	εἰσαγωγικός	
ἐξάγω	ἐξαγωγή	ἐξαγωγικός	
κατάγω	καταγωγή		
μετάγω	μεταγωγή	μεταγωγίμος	
παράγω	παραγωγή	παραγωγικός	παράγωγος

4. Με τη βοήθεια του λεξικού σας να βρείτε την ετυμολογική προέλευση των λέξεων «φορτικός» και «φορτηγός» και να εξηγήσετε τη σημασιολογική διαφορά τους.

φορτικός	< φόρτος	αυτός που επιβαρύνει με την παρουσία του
φορτηγός	φόρτος + ἄγω	αυτός που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά φορτίων



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις με τις αντώνυμές τους.

- | | |
|-------------------|-------------------|
| 1. παράγω • | • α. ηρεμία |
| 2. ανταγωνιστής • | • β. έμπορος |
| 3. αγωγιάτης • | • γ. ξοδεύω |
| 4. αγωνία • | • δ. συναγωνιστής |

2. Να δημιουργήσεις προτάσεις με τις παρακάτω λέξεις.

- ⇒ πλοηγός
- ⇒ νηπιαγωγός
- ⇒ ξεναγός



Ετυμολογικά ενότητας

Πρώτο συνθετικό λέξη κλιτή – ρήμα



Τα σύνθετα σχηματίζονται από:

1

Ρηματικό θέμα

π.χ. ἀγγέλω < θ. ἀγγ-

2

Χρονικό θέμα (ενεργ. Αορίστου ή μέλλοντα)

π.χ. βάλλω < θ. βολή

Όταν πρόκειται να γίνει σύνθεση:

1

στο θέμα προστίθεται -ε-, -ι- ή -ο-,
όταν το β' συνθετικό αρχίζει από σύμφωνο

π.χ. ἀγγελι-ο-φόρος < ἀγγέλλω (θ. αορ. ἀγγέλ-) + φόρος

2

το θέμα μένει αμετάβλητο,
όταν το β' συνθετικό αρχίζει από φωνήεν

π.χ. φθιν-όπωρον < φθίνω + ὀπώρα



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 41)

1. Να σχηματίσετε σύνθετα επίθετα της α.ε. με τα συνθετικά που δίνονται.

ρίπτω (θ. μέλλ. ριψ-) + άσπης	ρίψασπις
δοκέω, -ῶ (θ. μέλλ. δοκησ-) + σοφός	δοκησίσοφος
πείθω + ήνία	πειθήνιος
ἔχω + μῦθος	έχέμυθος
μέλλω + νύμφη	μελλόνυμφος

2. Να αναλύσετε τις παρακάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη και να δείξετε την αλλαγή του θέματος του ρήματος (ως α' συνθετικού), όπου συμβαίνει.

ἔχέγγυος	ἔχω+έγγυή	Το θέμα του ρ. αμετάβλητο, επειδή το β' συνθ. αρχίζει από φωνήεν
Μενέλαος	μένω+λαός	Στο θέμα του ρ. προστίθεται ένα -ε, επειδή το β' συνθ. αρχίζει από σύμφωνο
φέρελπις	φέρω+έλπίς	Το θέμα του ρ. αμετάβλητο, επειδή το β' συνθ. αρχίζει από φωνήεν
λιποσαρκής	λείπω+σάρξ	Στο θέμα του ρ. προστίθεται ένα -ο, επειδή το β' συνθ. αρχίζει από σύμφωνο



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να σχηματιστούν σύνθετα με τα συνθετικά που σας δίνονται.

- ▶ α. μέλλω + θάνατος= _____
- ▶ β. πείθω + αναγκασμός= _____
- ▶ γ. ἀλέσσω+ κεραυνός= _____

2. Να σχηματιστούν φράσεις με τις νέες λέξεις

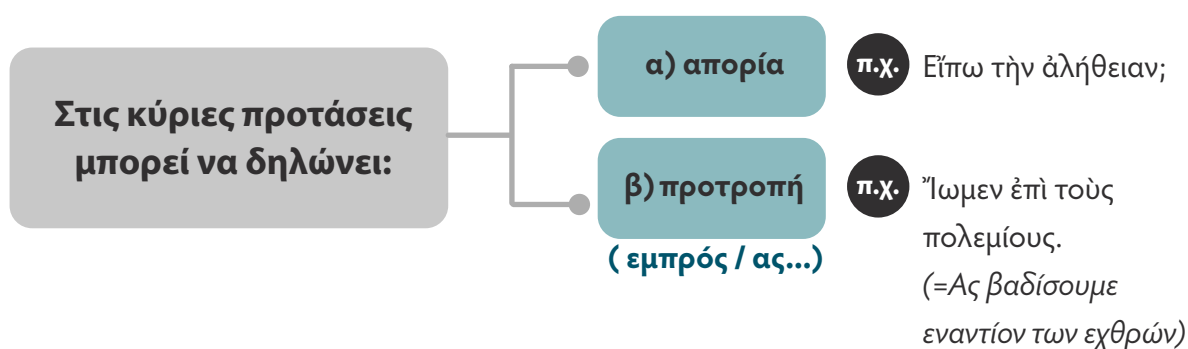


Γραμματική ενότητα

1. Υποτακτική

Η Υποτακτική είναι έγκλιση και χρησιμοποιείται κυρίως στις δευτερεύουσες προτάσεις δηλώνοντας το προσδωκόμενο.

π.χ. Λέγω ταῦτα, ἵνα μάθητε.



Υποτακτική σχηματίζουν: ο Ενεστώτας, ο Αόριστος και ο Παρακείμενος

Υποτακτική του εἰμί

κλίση	Υποτακτική ενεστώτα	Υποτακτική αορίστου
ῶ	πιστεύ-ω	πιστεύ-σ-ω
ῆς	πιστεύ-ῆς	πιστεύ-σ-ῆς
ῆ	πιστεύ-ῆ	πιστεύ-σ-ῆ
ῶμεν	πιστεύ-ωμεν	πιστεύ-σ-ωμεν
ῆτε	πιστεύ-ῆτε	πιστεύ-σ-ῆτε
ῶσι(ν)	πιστεύ-ωσι(ν)	πιστεύ-σ-ωσι(ν)



Η Υποτακτική Αορίστου σχηματίζεται από το θέμα του Μέλλοντα και τις καταλήξεις του Ενεστώτα χωρίς αύξηση.

π.χ. ἔλυσα, Υποτακτική Αορίστου λύσ-ω

2. Υποτακτική Παρακειμένου των βαρύτονων ρημάτων ε.φ.

Η υποτακτική του Παρακειμένου των βαρύτονων ρημάτων σχηματίζεται τόσο **περιφραστικά** (πιο εύχρηστος τύπος), δηλαδή από την **ενεργητική μετοχή παρακειμένου του ρήματος** και την **υποτακτική ενεστώτα του ρ. είμί**, π.χ. λε-λυκώς, -υῖα, -ὸς ᾧ, όσο και **μονολεκτικά** (σπανιότερα), π.χ. λελύκ-ω, λελύκ-ης.

Περιφραστική υποτακτική

λελυκώς, -κυῖα, -κός	ᾧ
λελυκώς, -κυῖα, -κός	ἧς
λελυκώς, -κυῖα, -κός	ῇ
λελυκότες, -κυῖαι, -κότα	ᾧμεν
λελυκότες, -κυῖαι, -κότα	ἧτε
λελυκότες, -κυῖαι, -κότα	ᾧσιν

Μονολεκτική υποτακτική

λελύ-κω
λελύ-κης
λελύ-κη
λελύ-κωμεν
λελύ-κητε
λελύ-κωσιν





Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (Προηγούμενη Ενότητα, σελ. 37)

3. Να συσχετίσετε τους υπογραμμισμένους τύπους υποτακτικής της ομάδας Α' με τις σημασίες τους στην ομάδα Β'.

α. <u>Αναλάβωμεν</u> (= ας εξετάσουμε) οὖν ἐξ ἀρχῆς τίς ἡ κατηγορία ἐστίν.	1. προτροπή
β. Ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρω μὴ <u>ποιήσης</u> .	2. απαγόρευση
γ. Φέρε δὴ <u>ἴδωμεν</u> (= εμπρός λοιπόν, ας δούμε).	1. προτροπή
δ. Ποῖ <u>βῶ</u> ; Πᾶ <u>στῶ</u> ; Τί <u>λέγω</u> ; (= Πού να πάω; Πού να σταθώ; Τι να πω;)	3. απορία
ε. Ἀρχων αἰρεῖται (= εκλέγεται) οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς <u>ἐπιμελῇται</u> , ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἐλόμενοι δι' αὐτόν <u>εὖ πράττωσιν</u> (= να ευτυχούν).	4. προσδοκία
στ. Ἐάν τις τοὺς τάφους τῶν γονέων <u>μὴ κοσμήῃ</u> (= δεν τιμά), καὶ τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις.	5. επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον

4. Να γράψετε τα ρήματα στο γ' πληθυντικό πρόσωπο του ίδιου χρόνου και της ίδιας ἐγκλίσης.

κελεύσης	κελεύσωσιν
τοξεύητε	τοξεύωσιν
παύσωμεν	παύσωσιν

5. Να συμπληρώσετε τη σωστή κατάληξη υποτακτικής στις παρακάτω φράσεις.

ὕμεῖς λύσητε

ἡμεῖς πράξωμεν

οὗτοι λέγωσι

ὕμεῖς ἀποβλέψητε

οὗτοι πιστεύωσι



6. Να μεταφέρετε τους ρηματικούς τύπους στον αόριστο διατηρώντας ίδια την έγκλιση, τον αριθμό και το πρόσωπο.

“Οστις μή πιστεύῃ	πιστεύσῃ
ἡμεῖς βλάπτωμεν	βλάψωμεν
οὗτοι ἰκετεύουσιν	ἰκετεύσωσιν
σύ ἑρμηνεύῃς	ἑρμηνεύσῃς
ἡμεῖς κελεύωμεν	κελεύσωμεν
ὁμεῖς θεραπεύετε	θεραπεύσῃτε

7. Να τοποθετήσετε τα ρήματα στο κατάλληλο πρόσωπο της υποτακτικής του χρόνου που ζητείται.

- α. Λόγισαι ὅποσα μοι ὀφείλεις, ἵνα μὴ περὶ αὐτῶν ἐρίζωμεν (ἐρίζω, ενεστ.).
 β. Ἐάν ἡμεῖς φονεύσωμεν (φονεύω, αόρ.) αὐτόν, ἄδικοι ἐσόμεθα.
 γ. Ἐάν ὁμεῖς λύσῃτε (λύω, αόρ.) τὰς σπονδάς, ἐπίορκοι ἔσεσθε.
 δ. Ἦν τις παραβαίῃ (παραβαίνω, ενεστ.) τι τούτων, ζημίαν ἐπέθεσαν.
 ε. Ἐάν τις εἰς τὸ κάτοπτρον ἀποβλέψῃ (ἀποβλέπω, αόρ.), πάσας τὰς πόλεις ὄρᾳ.
 στ. Ἐνεκα χρημάτων μηδένα θεῶν ὁμόσης, μηδ' ἂν μέλλῃς (μέλλω, ενεστ.) εὐορκεῖν.



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 43)

1. Να μεταφέρετε τις παρακάτω υποτακτικές αορίστου και ενεστώτα στον παρακείμενο (περιφραστικά και στα τρία γένη) στον ίδιο αριθμό και στο ίδιο πρόσωπο.

γράφωμεν	γεγραφότες ὤμεν
τάττης	τεταχώς ἦς
βλάψωσιν	βεβλαχότες ὥσιν
κρύψητε	κεκρυφότες ἦτε
πείθῃ	πεπεικώς ἦ
ἐρμηνεύωμεν	ἐρμεμηνευκότες ὤμεν

1. Να αντιστοιχίσετε τα ρήματα της στήλης Α΄, με τη γραμματική αναγνώρισή τους στη στήλη Β΄.

λέγητε	β΄ πληθ. υποτ. ενεστ.
ὤσιν	γ΄ πληθ. υποτ. ενεστ.
πράξωμεν	α΄ πληθ. υποτ. αορ.
παραμεμενηκώς ἦ	γ΄ εν. υποτ. παρακ.

1. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος.

- α. Ἡ μὲν φύσις, ἂν ἦ (εἰμί, υποτ. ενεστ.) πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται.
 β. Ἐὰν σὺ ἀριστεύσῃς (ἀριστεύω, υποτ. αορ.), ὑπισχνοῦμαί σοι δέκα τάλαντα.
 γ. Ἐὰν ὑμεῖς ταῦτα πράξῃτε (πράττω, υποτ. αορ.), εὐθὺς ὑμῖν στρατιώτας πέμψομεν.
 δ. Παιδεύσωμεν (παιδεύω, α΄ πληθ. υποτ. αορ.) τὸν ἀπαιδευτον.

4. Να συμπληρώσετε τον κατάλληλο τύπο της υποτακτικής ενεστώτα τον ρ. εἰμί.

- α. Ὅταν σὺ τῶν ἀλόγων θηριωδέστερος ἦς, τότε φίλων ἔρημος γίγνη.
 β. Ὀνειδος (= ντροπή) αἰσχρὸς βίος ὅμως, κἂν (= ἀκόμα και αν) ἡδύς ἦ.
 γ. Ἰκανοὶ εἰσιν οἱ θεοὶ τοὺς μικροὺς, κἂν ἐν δεινοῖς (= σε κινδύνους) ὤσιν, σώζειν εὐπετῶς (= εύκολα).
 δ. Ἄνῃρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κἂν εὐτυχὴς ἦ.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να μεταφερθούν τα ρήματα στο ίδιο πρόσωπο στον Αόριστο και στον Παρακείμενο.

- ▶ α. γράφομεν _____
- ▶ β. ἀριστεύεις _____
- ▶ γ. πράττουσιν _____

2. Να αναγνωριστούν γραμματικά οι τύποι της Υποτακτικής.

- ▶ α. λελυκότες ὦμεν _____
- ▶ β. θύσωσιν _____
- ▶ γ. πράξητε _____

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Η ευθύνη για την παιδεία των νέων



Τι θα μάθεις: Για την καταδίκη σε θάνατο του φιλοσόφου Σωκράτη και την ευθύνη του δασκάλου για την παιδεία των νέων.



Το κείμενο

Σω. Ἀλλ' ὅμως σύ με φής, ὦ Μέλητε, τοιαῦτα ἐπιτηδεύοντα τοὺς νέους διαφθείρειν; Καίτοι ἐπιστάμεθα μὲν δήπου τίνες εἰσὶ νέων διαφθοραί· σὺ δὲ εἶπες εἴ τινα οἴσθαι ὑπ' ἐμοῦ γεγεννημένον ἢ ἐξ εὐσεβοῦς ἀνόσιον ἢ ἐκ σώφρονος ὑβριστήν.

Μελ. Ἀλλὰ ναί, μὰ Δί', ἐκείνους οἶδα οὓς σὺ πέπεικας σοὶ πείθεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς γονεῦσι.

Σω. Ὅμολογῶ, περὶ γε παιδείας· τοῦτο γὰρ ἴσασιν ἐμοὶ μεμεληκός. Περὶ δὲ ὑγείας τοῖς ἰατροῖς μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι πείθονται ἢ τοῖς γονεῦσιν· καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γε πάντες δήπου οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς φρονιμώτατα λέγουσι πείθονται μᾶλλον ἢ τοῖς προσήκουσιν. Οὐ γὰρ δὴ καὶ στρατηγοὺς αἰρεῖσθε, οὓς ἂν ἡγῆσθε περὶ τῶν πολεμικῶν φρονιμωτάτους εἶναι; Οὐκοῦν θαυμαστὸν καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ εἶναι, ἐμὲ τούτου ἕνεκα θανάτου ὑπὸ σοῦ διώκεσθαι, ὅτι περὶ τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ ἀνθρώποις, περὶ παιδείας, βέλτιστος εἶναι ὑπὸ τινων προκρίνομαι;





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Η κατηγορία κατά του Σωκράτη

Ἀλλ' ὅμως σύ με φής, ὦ Μέλητε,

φής < φημί = ισχυρίζομαι

Αλλά ὅμως εσύ **ισχυρίζεσαι**, Μέλητε,

τοιαῦτα ἐπιτηδεύοντα

ἐπιτηδεύοντα < μτχ του ἐπιτηδεύομαι=ασχολούμαι

με τέτοια **ασχολούμενος**

τοὺς νέους διαφθείρειν;

τους νέους ὅτι διαφθείρω;

Καίτοι ἐπιστάμεθα μὲν δήπου

ἐπιστάμεθα < ἐπίσταμαι = γνωρίζω καλά

δήπου = ἴσως

Κι ὅμως **γνωρίζουμε καλά ἴσως**

τίνες εἰσὶ νέων διαφθοραί·

τίνες < τίς → ερωτηματική αντωνυμία

διαφθοραί < διαφθορά = καταστροφή

ποιες εἶναι **οι καταστροφές** των νέων·

σύ δὲ εἶπὲ εἴ τινα οἶσθα

τινα < τις → αόριστη αντωνυμία

οἶσθα < ρ. οἶδα = γνωρίζω

σύ ὅμως πες **αν γνωρίζεις κάποιος**

ὕπ' ἔμοῦ γεγεννημένον ἢ ἐξ εὐσεβοῦς

ὕπ' ἔμοῦ = εξαιτίας μου

γεγεννημένον < μτχ του γίγνομαι = γίνομαι

ἢ = ἀπό

εξαιτίας μου να έχει γίνει από ευσεβής

ἀνόσιον ἢ ἐκ σώφρονος ὑβριστήν.

σώφρονος < σώφρων = συνετός

ἀνόσιος ἢ από **συνετός** υβριστής.

2^η Ενότητα: Ποια τα κοινά στους ανθρώπους;

Ἀλλὰ ναί, μὰ Δί',

μὰ Δί' < ομωτικό = μα τον Δία

Αλλά ναι, **μα τον Δία**,

ἐκείνους οἶδα οὐς σύ πέπεικας

πέπεικας < Πρκ του πείθω

ἐκείνους γνωρίζω που **πείθεις**

σοὶ πείθεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς γονεῦσι.

πείθεσθαι < απρ του πείθομαι

μᾶλλον = περισσότερο

να πείθονται σε εσένα περισσότερο από τους γονεῖς τους.

Ὁμολογῶ, περὶ γε παιδείας·

ὁμολογῶ = παραδέχομαι

Το **παραδέχομαι** σχετικά με την παιδεία

τοῦτο γὰρ ἴσασιν ἐμοὶ μεμεληκός.

ἴσασιν < γ´. πληθ οριστ. Ενεστ του οἶδα= γνωρίζω

μεμεληκός < μτχ του απρ ρ. μέλει = νοιάζομαι

για αυτό **γνωρίζουν ότι νοιάζομαι.**

Περὶ δὲ ὑγιείας τοῖς ἰατροῖς

μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι πείθονται

ἢ τοῖς γονεῦσιν

Για την υγεία στους γιατρούς

περισσότερο οι άνθρωποι έχουν εμπιστοσύνη παρά στους γονεῖς.

Καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γε πάντες δήπου

ἐκκλησίαις < ἐκκλησία = συνέλευση λαοῦ

και στις **συνελεύσεις του λαοῦ** ὅλοι βέβαια

οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς φρονιμώτατα λέγουσι

φρονιμώτατα < επιρρ.= συνετά

οι Αθηναῖοι σε αυτούς που μιλούν **συνετά**

πείθονται μᾶλλον ἢ τοῖς προσήκουσιν.

τοῖς προσήκουσιν < ὁ προσήκων = συγγενής

πείθονται περισσότερο παρά **στους συγγενείς.**

Οὐ γὰρ δὴ καὶ στρατηγοὺς αἰρεῖσθε,

αἰρεῖσθε < του ρ. αἰροῦμαι = εκλέγω

Δεν **εκλέγετε** και στρατηγούς,

οὓς ἂν ἡγήσθε περὶ τῶν πολεμικῶν

ἡγήσθε < ἡγοῦμαι = θεωρώ

τους οποίους **θα θεωρούσατε** για τα πολεμικά

φρονιμωτάτους εἶναι;

ὅτι εἶναι **συνετοί;**

Οὐκοῦν θαυμαστὸν καὶ τοῦτό

θαυμαστὸν < ὁ θαυμαστός = περίεργος

Λοιπὸν **περίεργο** κι αυτό

σοὶ δοκεῖ εἶναι,

δοκεῖ = φαίνεται

φαίνεται ὅτι εἶναι για σένα

ἐμὲ τούτου ἔνεκα θανάτου

ἔνεκα = εξαιτίας

εγὼ **εξαιτίας** αὐτοῦ θανάτου ποινὴ

ὑπὸ σοῦ διώκεσθαι,

διώκομαι = αντιμετωπίζω

ἀπὸ σένα να **αντιμετωπίζω**

ὅτι περὶ τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ ἄνθρωποις,

επειδὴ γιὰ το μεγαλύτερο ἀγαθὸ γιὰ τοὺς
ἀνθρώπους,

περὶ παιδείας, βέλτιστος εἶναι

βέλτιστος < υπερθετικός βαθμός ἀγαθός
= καλύτερος

τὴν παιδεία, ὅτι εἶμαι **ο καλύτερος**

ὑπὸ τινων προκρίνομαι;

προκρίνομαι = θεωρούμαι

ἀπὸ κάποιους **θεωρούμαι;**



Νόημα με λίγα λόγια

Μέλητος:

κατηγορεί τον Σωκράτη για διαφθορά των νέων



τον ακούν περισσότερο από τους γονείς τους

Τι ισχυρίζεται ο Σωκράτης:

όλοι για ειδικά θέματα ακούν τους ειδικούς, τον γιατρό για την ασθένεια και τους πιο συνετούς στην εκκλησία του δήμου

Εκείνον γιατί τον ακούν οι μαθητές;

Γιατί είναι ο καλύτερος στα θέματα παιδείας.



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 46)

1. Ποια είναι η κατηγορία που διαπιστώνει ο Μέλητος εις βάρος του Σωκράτη; Ποιο αποδεικτικό στοιχείο, τον καλεί να προσκομίσει ο Σωκράτης; Πώς εξειδικεύεται η κατηγορία στην απάντηση που δίνει ο Μέλητος;

Ο Μέλητος κατηγορεί τον Σωκράτη ότι διαφθείρει τους νέους με τα διδάγματά του. Μάλιστα ισχυρίζεται ότι τον ακούν περισσότερο από τους γονείς τους. Ο Σωκράτης όμως ισχυρίζεται ότι δεν έχει βρεθεί κάποιος που από καλός να έγινε κακός. Η κατηγορία όμως κατά του Σωκράτη δεν είναι τυχαία, γιατί με την κατηγορία αυτή οδηγείται στον θάνατο.

2. Αποδέχεται ή όχι ο Σωκράτης τη θέση του κατηγορού του ότι οι νέοι ακολουθούν περισσότερο τον δάσκαλό τους παρά τους γονείς τους; Πώς αιτιολογεί ο Σωκράτης τη συμπεριφορά των μαθητών του;

Ο Σωκράτης αποδέχεται την κατηγορία ότι τον ακολουθούν οι νέοι περισσότερο από τους γονείς τους υπό προϋποθέσεις. Δηλαδή όντας δάσκαλος είναι λογικό να τον ακολουθούν οι μαθητές του όπως συμβαίνει και στα θέματα της υγείας όπου ακολουθούνται οι οδηγίες του γιατρού. Επίσης, αναφέρει και το παράδειγμα της εκκλησίας του δήμου, όπου ακούγονται οι γνώμες και γίνονται σεβαστές μόνο των συνετών ανθρώπων.

3. Γιατί, κατά τη γνώμη του Σωκράτη, η κατηγορία εις βάρος του είναι παράλογη;

Η κατηγορία κατά τη γνώμη του είναι παράλογη, γιατί δεν έχει αποδειχθεί ότι εξαιτίας της διδασκαλίας του κάποιος άνθρωπος έγινε χειρότερος άνθρωπος. Είναι δάσκαλος και έχει και τη φήμη του καλύτερου σε αυτόν τον τομέα.

4. Σε ένα κείμενο 100-120 λέξεων να αποδώσετε την επιχειρηματολογία του Σωκράτη.

Ο Σωκράτης κατηγορείται για διαφθορά των νέων από τον Μέλητο. Εκείνος αποκρούει το επιχείρημα αναφέροντας ότι δεν έχει βρεθεί κάποιος μαθητής του όπου από ηθικός να έγινε ανήθικος. Στην απάντηση του Μέλητου ότι τον ακούν περισσότερο από τους γονείς τους, απαντά ότι είναι λογικό αφού είναι ειδικός πάνω στα εκπαιδευτικά θέματα και μάλιστα όπως λένε από τους καλύτερους. Ο γιατρός γίνεται σεβαστός για τις συμβουλές του όπως και ο σοφός ρήτορας στην εκκλησία του δήμου. Εκείνος γιατί να αγνοηθεί; Το θεωρεί παράλογο και ειδικά που οδηγείται στον θάνατο για αυτό.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσετε με σωστό ή λάθος.

- ▶ α. Ο Μέλητος είναι θαυμαστής του Σωκράτη. ☐
- ▶ β. Ο Σωκράτης έχει διαφθείρει νέους με τη διδασκαλία του. ☐
- ▶ γ. Θα θανατωθεί εξαιτίας αυτής της κατηγορίας. ☐
- ▶ δ. Πρέπει οι μαθητές να τον ακούν γιατί είναι ειδικός. ☐

2. Πιστεύετε ότι ο Σωκράτης κατηγορήθηκε δίκαια από τον Μέλητο;



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: **πείθω**

Αρχαία ελληνική

- ♦ **ή πειθώ:** κάνω κτ. να δεχτεί τη γνώμη μου, να συμφωνήσει μαζί μου προβάλλοντας επιχειρήματα ή δίνοντας υποσχέσεις, διαβεβαιώσεις
- ♦ **πειστικός:** που έχει την ικανότητα να πείθει
- ♦ **ή πίστωσης:** παροχή χρημάτων με δανεισμό ή μεταβίβαση εμπορευμάτων χωρίς άμεση καταβολή του αντιτίμου τους
- ♦ **ή πιθανότης:** η ιδιότητα του πιθανού, το ενδεχόμενο
- ♦ **ή πεποίθησις:** σταθερή γνώμη, άποψη, βεβαιότητα ότι αυτό που θεωρεί κάποιος σωστό ισχύει πραγματικά
- ♦ **πειθαρχῶ:** πείθομαι (εκούσια ή αναγκαστικά) και υπακούω σε κανόνες ή εντολές
- ♦ **πιστοποιῶ:** βεβαιώνω, επιβεβαιώνω (επίσημα) ότι κτ. είναι αληθινό (ή όχι)
- ♦ **ἀπειθής:** (λόγ.) που δεν υπακούει σε, θεσμοθετημένους κυρίως, κανόνες πειθαρχίας

Νέα ελληνική

- ♦ **πειστήριο:** (νομ.) αντικείμενο, πράγμα που βεβαιώνει ή αποδεικνύει έγκλημα, ενοχή ή αθωότητα
- ♦ **πειθαναγκάζω:** αναγκάζω κτ. να συμφωνήσει μαζί μου και να με υπακούσει, χρησιμοποιώντας ψυχολογική βία ή απειλές
- ♦ **απειθαρχος:** που συνήθ. απειθαρχεί
- ♦ **διαπιστευτήριο:** το καθένα από τα έγγραφα με τα οποία διορίζεται κάποιος ως διπλωματικός αντιπρόσωπος, κυρίως πρεσβευτής, ενός κράτους σε άλλο

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 47-48)

1. Να συμπληρώσετε τα κενά με την καταλληλότερη από τις παρακάτω λέξεις, αφού τη μεταφέρετε στον σωστό τύπο.

- α. Η πειθαρχία είναι αναγκαία για την αποτελεσματικότητα ενός στρατού.
- β. Η πιστότητα της μετάφρασης θα πιστοποιηθεί από το Υπουργείο Εξωτερικών.
- γ. Η πιθανότητα να κερδίσει στις εκλογές είναι πολύ μικρή.
- δ. Ζήτησε πίστωση χρόνου, για να συγκεντρώσει τα χρήματα που απαιτούνταν.
- ε. Υποστήριξε με πειστικότητα την άποψή του και τελικά κατάφερε να πείσει.
- στ. Τον εμπιστεύομαι απόλυτα. Γνωρίζομαστε αρκετά χρόνια και ξέρω ότι είναι έντιμος.
- ζ. Έχει γίνει πειθήνιο όργανό τους. Ακολουθεί τις αποφάσεις των συνεταίρων του χωρίς να εκφράζει προσωπική γνώμη και αντιρρήσεις.

2. Να κατατάξετε τις ομόρριζες του ρήματος *πείθω* λέξεις της α.ε. που περιλαμβάνει ο παραπάνω πίνακας σε κατηγορίες ανάλογα με αυτό που δηλώνουν.

ουσιαστικά				επίθετα
ενέργεια – κατάσταση	αποτέλεσμα ενέργειας	παράγωγο του επιθ. πιθανός	παράγωγο του επιθ. πιστός	
πίστωσις	πει̃σμα	πιθανότης	πίστις	πεισματικός
πεποίθησις			πιστότης	πιθανός
				πειστικός
				πιστός

3. Να αναζητήσετε στον Λεξιλογικό Πίνακα τα αντώνυμα των λέξεων.

διαλλακτικός	πεισματοάρης
ανυπακοή	πειθαρχία
ανακρίβεια	πιστότης
αβεβαιότητα	πεποίθηση
υποταγή	απειθεία
πειθήνιος	απειθής



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις με τις αντώνυμές τους.

- | | | | |
|-----------------|---|---|---------------|
| α. πειθαναγκάζω | • | • | 1. δύσπιστος |
| β. εύπιστος | • | • | 2. υπόθεση |
| γ. εμπιστοσύνη | • | • | 3. ελευθερώνω |
| δ. πειστήριο | • | • | 4. καχυποψία |

2. Να εντοπίσεις τα συνθετικά των λέξεων της πρώτης στήλης



Ετυμολογικά ενότητας

Πρώτο συνθετικό λέξη άκλιτη

(επίρρημα, πρόθεση, αχώριστο μόριο)

Το πρώτο συνθετικό μπορεί να είναι και άκλιτη λέξη όπως πρόθεση, επίρρημα ή αχώριστο μόριο.



Άκλιτη λέξη ως α' συνθετικό

επίρρημα	πρόθεση	αχώριστο μόριο
εὖ: εὖ-σεβής ἄγχι: Ἀγχι-αλος ἄει: ἀει-θαλής ἄνω: ἄνω-φερής κάτω: κατω-φερής χαμαί: χαμαι-λέων πάλιν: παλιν-νόστησις δίς, τρίς: δις-μύριοι ὀψέ (όψι-): ὀψι-μαθής ὄπι(σ)θεν (ὀπισθο-): ὀπισθό-δομος ὁμοῦ (ὁμο-): ὁμο-λογέω, ὁμολογῶ	εἰς: εἰς-άγω ἐν: ἐν-δοξος ἐκ ἢ ἐξ-: ἐξ-άγω πρός: προσ-έχω πρό: προ-κρίνομαι σύν: συν-αινέω, συναινῶ (αλλά: συγ-γνώμη) ἀνά: ἀνα-λαμβάνω κατά: κατα-γίνομαι [αλλά: καθ-ορῶ (δάσυνση)] διά: δια-φθορά παρά: παρα-λαμβάνω μετά: μετα-πείθω ἀμφί: ἀμφί-δρομος ἀντί: ἀντι-λέγω περί: περι-φέρω ἐπί: ἐπι-τηδεύω ἀπό: ἀπο-λαμβάνω ὑπό: ὑπό-δικος ὑπέρ: ὑπερ-άνω	ἀ-: ἄ-δικος δυσ-: δύσ-μορφος νη- (στερητικό): νή-ποινος (= ατιμώρητος) επιτατικά ἀρι-, ἐρι-, ζα- (δηλώνουν το «πολύ»): ζά-πλουτος, ἐρί-τιμος ἡμι-: ἡμί-θεος

Πίνακας από το σχολικό βιβλίο



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 49)

1. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις της α.ε. (ουσιαστικά, επίθετα και ρήματα, όπου είναι δυνατόν) με τα συνθετικά που δίνονται.

σύν + τέμνω	σύντομος
ανά + μορφώω, μορφῶ	ἀναμόρφωσις
ἀ- + δέω, δῶ (= δένω)	ἀδετος
ἀεί + κινέω, κινῶ	ἀεικίνητος
δυσ- + τύχη	δυστυχής
εὖ + γένος	εὐγενής
ἐπί + ὄρκος	ἐπίορκος
ἐκ + τρέπω	ἐκτρέπω

2. Να χωρίσετε όλες τις σύνθετες λέξεις του Λεξιλογικού Πίνακα στα συνθετικά τους μέρη και να δηλώσετε στη συνέχεια τι μέρος του λόγου είναι το πρώτο συνθετικό τους.

πειθανάγκη	πείθω (ρήμα) + ἀνάγκη
ἀπειθῶ	ἀ (αχώριστο μόριο) + πείθω
ἀναπείθω	ἀνά (πρόθεση) + πείθω
παραπείθω	παρά (πρόθεση) + πείθω
εὐπείστος	εὖ (επίρρημα) + πείθομαι
πειθαρχῶ	πείθομαι (ρήμα) + ἀρχή
πειθαρχία	πειθαρχῶ (ρήμα) + ἀρχή
πειθήνιος	πείθω (ρήμα) + ἡνία
πιστοποιῶ	πιστός (επίθετο) + ποιῶ
πιθανολογῶ	πιθανός (επίθετο) + λόγος
ἐμπιστεύω	ἐν (πρόθεση) + πιστεύω



Επιπλέον άσκηση!

1. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις από τα συνθετικά.

α. ἐκ + πέμπω= _____

β. ἀ+ ὀρίζω= _____

γ. ἀντί+ πάλῃ= _____

δ. ἐκ+ τρέφω= _____



Γραμματική ενότητας

Τα επίθετα της γ' κλίσης

Τα επίθετα της γ' κλίσης σχηματίζουν τις εξής καταλήξεις:

α. σε -ης, -ης, -ες

και είναι δικατάληκτα, δηλαδή το αρσενικό και το θηλυκό έχουν ίδια κατάληξη

β. σε -ων, -ων, -ον

Σιγμόληκτα

κλίση

Σιγμόληκτα

Τριγενή και δικατάληκτα σε -ης, -ης, -ες

Αρσενικό & Θηλυκό

Ενικός αριθμός

ὁ	ἡ	εὐσεβῆς
τοῦ	τῆς	εὐσεβοῦς
τῷ	τῇ	εὐσεβεῖ
τὸν	τὴν	εὐσεβῆ
ὦ	ὦ	εὐσεβές

Πληθυντικός αριθμός

οἱ	αἱ	εὐσεβεῖς
τῶν	τῶν	εὐσεβῶν
τοῖς	ταῖς	εὐσεβέσι
τούς	τάς	εὐσεβεῖς
ὦ	ὦ	εὐσεβεῖς

Ουδέτερο

Ενικός αριθμός

τὸ	εὐσεβές
τοῦ	εὐσεβοῦς
τῷ	εὐσεβεῖ
τὸ	εὐσεβές
ὦ	εὐσεβές

Πληθυντικός αριθμός

τὰ	εὐσεβῆ
τῶν	εὐσεβῶν
τοῖς	εὐσεβέσι
τὰ	εὐσεβῆ
ὦ	εὐσεβῆ



Το θέμα των επιθέτων αυτής της κατηγορίας είναι σε -ες, όμως στην ονομαστική ενικού του αρσενικού και του θηλυκού το -ε τρέπεται σε -η.

Υπερδισύλλαβα -ης, -ης-ες που δεν τονίζονται στη λήγουσα

Κλίση

Σιγμόληκτα Τριγενή και δικατάληκτα σε -ης, -ης, -ες

Αρσενικό & Θηλυκό

Ενικός αριθμός

ὁ	ή	συνήθης
τοῦ	τῆς	συνήθους
τῷ	τῇ	συνήθει
τὸν	τὴν	συνήθη
ὦ	ὦ	σύνηθες

Πληθυντικός αριθμός

οἱ	αἱ	συνήθεις
τῶν	τῶν	συνήθων
τοῖς	ταῖς	συνήθεσι
τούς	τάς	συνήθεις
ὧ	ὧ	συνήθεις

Ουδέτερο

Ενικός αριθμός

τὸ	σύνηθες
τοῦ	συνήθους
τῷ	συνήθει
τὸ	σύνηθες
ὦ	σύνηθες

Πληθυντικός αριθμός

τὰ	συνήθη
τῶν	συνήθων
τοῖς	συνήθεσι
τὰ	συνήθη
ὧ	συνήθη



Στη γενική του πληθυντικού τονίζονται στην παραλήγουσα αντίθετα με τον κανόνα από αναλογία προς τη γενική του ενικού: τῶν συνηθέσ-ων > συνηθέ-ων > συνηθων (όπως του συνηθους).



Στην κλητική ενικού του αρσενικού και του θηλυκού και στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική ενικού του ουδετέρου ανεβάζουν τον τόνο (αν είναι υπερδισύλλαβα): ὁ, ἡ συνήθης, ὦ σύνηθες, τὸ σύνηθες.

Ενρινόληκτα

Κλίση

Ενρινόληκτα Τριγενή και δικατάληκτα σε -ων, -ων, -ον

Ενικός αριθμός

Αρσενικό & Θηλυκό

ὁ	ή	σώφρων
τοῦ	τῆς	σώφρονος
τῷ	τῇ	σώφρονι
τὸν	τὴν	σώφρονα
ῶ	ῶ	σῶφρον

Πληθυντικός αριθμός

τὸ	σώφρον
τοῦ	σώφρονος
τῷ	σώφρονι
τὸ	σώφρον
ῶ	σῶφρον

Πληθυντικός αριθμός

Αρσενικό & Θηλυκό

οἱ	αἱ	σώφρονες
τῶν	τῶν	σώφρόνων
τοῖς	ταῖς	σώφροσι
τούς	τάς	σώφρονας
ῶ	ῶ	σώφρονες

Πληθυντικός αριθμός

τὰ	σώφρονα
τῶν	σώφρόνων
τοῖς	σώφροσι
τὰ	σώφρονα
ῶ	σώφρονα



Έχουν το αρχικό θέμα σε -ον, -εν, -ορ (εὐδαιμον-, ἄρρεν-, ἀπατορ-), αλλά στην ονομαστική του ενικού του αρσενικού και θηλυκού δεν παίρνουν κατάληξη και το βραχύχρονο φωνήεν που είναι πριν από το χαρακτήρα το εκτείνουν σε μακρόχρονο, το ο σε ω και το ε σε η.



Όταν είναι σύνθετα σε -ων (-ονος) κανονικά στην κλητική του ενικού του αρσενικού και του θηλυκού και στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική του ενικού του ουδετέρου ανεβάζουν τον τόνο: εὐδαίμων > ῶ εὐδαιμον τὸ εὐδαιμον.

Ερωτηματική αντωνυμία τίς, τίς, τί

Ερωτηματική αντωνυμία τίς, τίς, τί

Ενικός αριθμός

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
Ονομαστική	τίς	τίς	τί
Γενική	τίνος ή τοῦ	τίνος ή τοῦ	τίνος ή τοῦ
Δοτική	τίνι ή τῷ	τίνι ή τῷ	τίνι ή τῷ
Αιτιατική	τίνα	τίνα	τί
Κλητική	-	-	-

Πληθυντικός αριθμός

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
Ονομαστική	τίνες	τίνες	τίνα
Γενική	τίνων	τίνων	τίνων
Δοτική	τίσι(ν)	τίσι(ν)	τίσι(ν)
Αιτιατική	τίνας	τίνας	τίνα
Κλητική	-	-	-

Η ερωτηματική αντωνυμία τίς, τίς, τί (= ποιος, ποια, ποιο) είναι τριγενής και δικατάληκτη (δηλ. το αρσ. και το θηλ. γένος έχουν τις ίδιες καταλήξεις).

Αόριστη αντωνυμία τὶς, τὶς, τὶ

Αόριστη αντωνυμία τὶς, τὶς, τὶ

Ενικός αριθμός

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
Ονομαστική	τὶς	τὶς	τὶ
Γενική	τινὸς ή του	τινὸς ή του	τινὸς ή του
Δοτική	τινὶ ή τῷ	τινὶ ή τῷ	τινὶ ή τῷ
Αιτιατική	τινὰ	τινὰ	τὶ
Κλητική	-	-	-

Πληθυντικός αριθμός

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
Ονομαστική	τινὲς	τινὲς	τινὰ ή ἄττα
Γενική	τινῶν	τινῶν	τινῶν
Δοτική	τισὶ(ν)	τισὶ(ν)	τισὶ(ν)
Αιτιατική	τινὰς	τινὰς	τινὰ ή ἄττα
Κλητική	-	-	-

Παρουσιάζει τις ίδιες καταλήξεις με την ερωτηματική αντωνυμία τίς, αλλά με διαφορές στον τονισμό.



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 50-51)

1. Να γράψετε τα επίθετα στον τύπο που ζητείται στην παρένθεση.

άψευδής (θηλυκό)	γεν. εν.	εὐδαίμων (ουδέτερο)	αιτ. εν.
	ἀψευδοῦς		εὐδαίμων
	γεν. εν.		αιτ. πληθ.
	ἀψευδεῖ		εὐδαίμονα
ἀληθής (αρσενικό)	δοτ. εν.	σώφρων (ουδέτερο)	ονομ. εν.
	ἀληθεῖ		σῶφρον
	δοτ. πληθ.		ονομ. πληθ.
	ἀληθέσι		σώφρονα
συνήθης (ουδέτερο)	γεν. εν.	ἐλεήμων (αρσενικό)	αιτ. εν.
	συνήθους		ἐλεήμονα
	γεν. πληθ.		αιτ. πληθ.
	συνήθων		ἐλεήμονας

2. Να συμπληρώσετε τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου που δίνεται στην παρένθεση.

(εὐγενής) εὐγενῆ γείτονα

(ἐπιμελής) ἐπιμελέσι νεανίαις

(ἀτυχής) ἀτυχές ἄνθρωπε

(ψευδής) ψευδεῖς μῦθοι

(κακοδαίμων) κακοδαίμονος ἄνδρος

(μεγαλόφρων) μεγαλοφρόνων ἡγεμόνων

(ἀγνώμων) ἄγνωμον σύμμαχε

(ἄφρων) ἄφροσι στρατηγοῖς

3. Να κλιθούν οι παρακάτω φράσεις στον αριθμό που βρίσκονται: τίνες σύμμαχοι, τινὶ πόλει, τίνος ναοῦ, τινὰς ἐλπίδας, χωρία τινά.

πληθυντικός	ενικός	ενικός	πληθυντικός	πληθυντικός
τίνες σύμμαχοι	τίς πόλις	τίς ναός	τινές ἐλπίδες	χωρία τινά
τίνων συμμάχων	τινός πόλεως	τίνος ναοῦ	τινῶν ἐλπίδων	χωρίων τινῶν
τίσιν συμμάχοις	τινὶ πόλει	τίνι ναῷ	τισὶ ἐλπίσι	χωρίοις τισί
τίνας συμμάχους	τινά πόλιν	τίνα ναόν	τινάς ἐλπίδας	χωρία τινά



4. Στον παρακάτω διάλογο ο Σωκράτης προσπαθεί να νουθετήσει τον μεγαλύτερο γιο του, ο οποίος είναι θυμωμένος με τη μητέρα του. Να συμπληρώσετε κατά περίπτωση τους τύπους της αόριστης ή της ερωτηματικής αντωνυμίας που ζητούνται και να αποδώσετε το περιεχόμενο του διαλόγου:

- Ειπέ μοι, ὦ παῖ, οἴσθα τῖνες (ονομ. πληθ. αρσ.) ἄνθρωποι ἀχάριστοι καλοῦνται;
- Καὶ μάλα.
- Καταμεμάθηκας οὖν τοὺς τί (αιτ. εν. ουδ.) ποιοῦντας τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκαλοῦσιν;
- Τοὺς εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδώσιν, ἀχαρίστους καλοῦσιν.
- Οὐκοῦν, εἴ γ' οὕτως ἔχει τοῦτο, εἰλικρινῆς τίς (ονομ. εν. θηλ.) ἂν εἴη ἀδικία ἢ ἀχαριστία; Οὐκοῦν ὅσω ἂν τίς (ονομ. εν. αρσ.) μείζω ἀγαθὰ παθῶν μὴ ἀποδιδῶ χάριν, τοσούτῳ ἀδικώτερος ἂν εἴη; τίνας (αιτ. πληθ. αρσ.) οὖν, ἔφη, ὑπὸ τίνων (γεν. πληθ. αρσ.) εὖροιμεν ἂν μείζω εὐηργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων;



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να βάλετε το επίθετο στον κατάλληλο τύπο.

- α. Ἀλέξανδρος ἦν γένους (ἔνδοξος).
- β. Οἱ (σώφρων) εἰσὶν πολλοί,
οἱ (ἄφρων) ὀλίγοι.
- γ. Ἡ πενία τοὺς (ἐγκρατῆς) οὐκ αἰσχύνην φέρει.
- δ. Νοῦς (ὑγιῆς) ἐν σώματι (ὑγιές).

2. Να συμπληρώσετε τον κατάλληλο τύπο της αόριστης ή ερωτηματικής αντωνυμίας στις παρακάτω φράσεις.

- Α. ἔστιν τοῦτο τό ξίφος;
- Β. Ἀνάγκη ἐστὶν παῖδα πολεμεῖν ὑπὲρ πατρίδος.
- Γ. Ἀθηναῖοι βοήθειαν προσφέρουσιν εἰς τὴν Δηλιακὴν συμμαχίαν;
- Δ. πάντες γὰρ ἄπτονται δικαίου .

ΕΝΟΤΗΤΑ 7: Ένας στοργικός ηγέτης

Η ευκτική ενεστώτα, μέλλοντα και αορίστου ε.φ. δε διδάσκεται στη Β΄ Γυμνασίου σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου αλλά στη Γ΄ Γυμνασίου.



Τι θα μάθεις: Για τον βασιλιά της Σπάρτης Αγησίλαο πόσο στοργικός και καλός ήταν με τους υπηκόους του αλλά και πόσο αυστηρός γινόταν αν δεν έκαναν το σωστό για χάρη της πόλης.



Το κείμενο

Ἄπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Ἀγησίλαος, ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσκειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὔφασίζετο, ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν. Ἐν τοῖς μεγίστοις δέ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. Τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον; [...] Ὅς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο. Ἐλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασιν, ἐτίμα δ' εἴ τι καλὸν πράττειεν, παρίστατο δ' εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι, ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγούμενος πολίτην, ἐπαινεῖν δὲ πάντας ἐθέλων, σῶζεσθαι δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ τιθεὶς εἰ καὶ ὁ μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Ποιος ήταν στοργικός ηγέτης και γιατί νοιαζόταν;

Άπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Ἀγησίλαος,

ἄπαντες < ἅπας = ὅλος

ἐπιστάμεθα < του ρ. ἐπίσταμαι = γνωρίζω καλά

ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν,

ᾤετο < Πρτ του ρ. οἶομαι = πιστεύω

οὐ πόνων ὑφίετο,

ὑφίετο < Πρτ του ρ. ὑφίεμαι = παύω

οὐ κινδύνων ἀφίστατο,

ἀφίστατο < Παρ του ρ. ἀφίσταμαι = αποφεύγω

οὐ χρημάτων ἐφείδετο,

ἐφείδετο < Πρτ του ρ. φείδομαι = λυπάμαι

οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὔφασίζετο,

γῆρας = τα γηρατιά

προὔφασίζετο < Πρτ του ρ. προὔφασίζομαι
= προβάλλω ως δικαιολογία

ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ

τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε,

ἐνόμιζε < Πρτ του ρ. νομίζω = θεωρώ

τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα

ἀρχομένους < μτχ του ἄρχομαι = εξουσιάζομαι

ἀγαθὰ ποιεῖν.

Όλοι γνωρίζουμε καλά ὅτι ο Αγησίλαος,

ὅπου **πίστευε** ὅτι τὴν πατρίδα θα οφελούσε
σε κάτι

δεν **έπαυε** τοὺς πόνους,

δεν **απέφευγε** τοὺς κινδύνους,

δεν **λυπόταν** τὰ χρήματα,

οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε τὰ γηρατεία **πρόβαλλε**
ὡς δικαιολογία

ἀλλὰ καὶ τοῦ καλοῦ βασιλιά

αὐτὸ τὸ ἔργο **θεωρούσε**

δηλ για τοὺς **υπηκόους** τοῦ ὅσα
περισσότερα

καλὰ νὰ κάνει.

2^η Ενότητα: Ποιους υπηρετούσε φανερά και πώς αντιμετώπιζε τους εχθρούς;

Ἐν τοῖς μεγίστοις δέ ὠφελήμασι

ὠφελήμασι < ὠφέλημα = ωφέλεια

Στοὺς μεγαλύτερους κινδύνους τὶς **ωφέλειες**

τῆς πατρίδος καὶ τότε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ,

τίθημι = συγκαταλέγω

αὐτοῦ < τοπικό επίρρημα = εδῶ

ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει

ὢν < μτχ του εἰμί = εἶμαι

φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων.

Τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν

ἀπειθεῖν < απρ του ρ. ἀπειθῶ = δεν υπακούω

ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον;

Ὅς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει

διαφόρους < διάφορος = αντίπαλος

ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο.

προσεφέρετο < Πρτ του προσφέρομαι
= συμπεριφέρομαι

Ἐλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν,

ἐλοιδορεῖτο < Πρτ του ρ. λιοδοροῦμαι
= κακολογῶ

ἐτίμα δ' εἴ τι καλὸν πράττειεν,

παρίστατο δ' εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι,

παρίστατο < Πρτ του ρ. παρίσταμα
= συμπαραστέκομαι

ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγούμενος πολίτην,

ἐπαινεῖν δὲ πάντας ἐθέλων,

σώζεσθαι δὲ πάντας κέρδος νομίζων,

ζημίαν δὲ τιθεῖς εἰ καὶ

ὁ μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο.

ἀπόλοιτο < ἀπόλλυμαι = χάνομαι

τῆς πατρίδας καὶ αὐτό ἐγὼ **συγκαταλέγω** εδῶ

ὅτι αν καὶ **ἦταν** πολὺ δυνατὸς στὴν πόλη

ἦταν φανερό ὅτι λάτρευε περισσότερο τοὺς νόμους.

Ποιὸς δεν θα ἠθελε **να μην υπακούσει**

βλέποντας τὸν βασιλιά να πείθεται;

Αὐτὸς καὶ πρὸς **τοὺς αντιπάλους** στὴν πόλη

ὅπως ὁ πατέρας στα παιδιά
συμπεριφερόταν.

Κακολογούσε γιὰ τὰ σφάλματα,

τοὺς τιμοῦσε αν ἔκαναν κάτι καλὸ,

συμπαραστεκόταν αν κάποιος εἶχε συμφορὰ,

κανέναν πολίτη ἐπειδὴ δεν θεωροῦσε ἐχθρό,
να ἐπαινεῖ ὅλους ἠθελε,
ἐπειδὴ νόμιζε γιὰ ὅλους μεγάλο κέρδος να
σώζονται,

καὶ αφοῦ το θεωροῦσε ζημιά αν

κάποιος καὶ μικρῆς αξίας **χανόταν**.



Νόημα με λίγα λόγια

Ποιος;	Ο Αγησίλαος, ο βασιλιάς της Σπάρτης
Τι;	Είναι άξιος γιατί ήταν πολύ καλός ηγέτης.
Γιατί;	Ενδιαφέρεται για το καλό όλων των υπηκόων του, τους καλούς τους επιβραβεύει και τους κακούς τους τιμωρεί. Είναι όμως αγαπητός, κανείς υπήκοός του δεν θέλει να πάθει κακό.



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 53)

1. Τι θεωρούσε καθήκον του σωστού πολιτικού ο Αγησίλαος σύμφωνα με τον Ξενοφώντα;

Ο Αγησίλαος θεωρούσε καθήκον του σωστού πολιτικού σύμφωνα με τον Ξενοφώντα να υπομένει τα πάντα για το καλό της πατρίδας του. Για αυτό τον λόγο ποτέ δεν πονούσε και δε διαμαρτυρόταν. Έπρεπε να συμπαραστέκεται στους συμπολίτες του και να τους οδηγεί στο καλό.

2. Πώς συμπεριφερόταν ο Αγησίλαος στους συμπολίτες του; Τι είδους σχέση επιδίωκε να δημιουργήσει μαζί τους;

Ο Αγησίλαος συμπεριφερόταν στους συμπολίτες του σαν πατέρας. Είχε σχέση εμπιστοσύνης μαζί τους, δηλαδή αν έκαναν κάτι που δεν ήταν σωστό για την πόλη, τους μάλωνε, ενώ αν φέρονταν σωστά, τους επιβράβευε. Δεν ήθελε να καταστραφεί κανείς, ακόμη και οι όχι τόσο καλοί και ενάρετοι πολίτες.

3. Θα μπορούσε ο Αγησίλαος να χαρακτηριστεί, εκτός από ηγέτης, και «παιδαγωγός»; Ποια στοιχεία του κειμένου μπορούν να στηρίξουν αυτόν τον χαρακτηρισμό;

Ο Αγησίλαος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και παιδαγωγός, γιατί τον ενδιαφέρει σύμφωνα με το κείμενο να δημιουργήσει ενάρετους πολίτες που ενδιαφέρονται για το καλό της πατρίδας τους. Έτσι, επιβραβεύει τους καλούς ακόμα κι αν είναι εχθροί του σαν καλός πατέρας και τιμωρεί όσους ξεφεύγουν.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσεις με σωστό ή λάθος.

- ▶ Α. Ο Αγησίλαος απέφευγε οποιονδήποτε σωματικό πόνο.
- ▶ Β. Τον υπάκουγαν οι συμπολίτες του ό,τι κι αν έκανε.
- ▶ Γ. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τον μισούσαν.
- ▶ Δ. Δεν ήθελε να χαθεί κανένας πολίτης του.

☐☐☐☐

2. Να περιγράψεις τον ιδανικό ηγέτη παίρνοντας παράδειγμα τον Αγησίλαο.



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: **πράττω**

Αρχαία ελληνική

- ♦ **ή πράξις(-η):** η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του πράττω· η επιτέλεση, η πραγματοποίηση ενός έργου, μιας πρόθεσης, μιας επιθυμίας αλλά και αυτό που επιτελείται, που πραγματοποιείται
- ♦ **τό πράγμα:** έργο, δράση, ενέργεια, πράξη
- ♦ **ή πραγματεία:** γραπτό κείμενο επιστημονικού χαρακτήρα
- ♦ **τα πεπραγμένα:** το σύνολο των ενεργειών (πράξεων, αποφάσεων κτλ.) κάποιου και ιδίως ενός ιδρύματος, σωματείου, συλλόγου
- ♦ **πρακτικός:** που ανήκει ή που αναφέρεται στην πράξη, στην πείρα· που αποβλέπει, που αποσκοπεί σε εφαρμογή ή που είναι κατάλληλος γι' αυτήν
- ♦ **ή διάπραξις (-η):** η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του διαπράττω
- ♦ **είσπραττω:** παίρνω από κπ., για λογαριασμό μου ή για λογαριασμό τρίτων, χρηματικό ποσό που το οφείλει
- ♦ **ή σύμπραξις (-η):** η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του συμπράττω, συνεργασία προσώπων ή παραγόντων σε κάποια δραστηριότητα ή λειτουργία
- ♦ **ἄπρακτος:** που δεν κατάφερε, δεν πέτυχε κτ. που περίμενε, που ζητούσε από κπ.
- ♦ **πολυπράγμων:** που ασχολείται, που καταπιάνεται με πολλά πράγματα, με πολλές υποθέσεις. Α. (θετικά, σπανιότ.) έμπειρος και δραστήριος
- ♦ **είσπράκτωρ:** ο υπάλληλος που εισπράττει από τους επιβάτες λεωφορείου ή άλλου μέσου συγκοινωνίας το αντίτιμο του εισιτηρίου
- ♦ **ἔμπρακτος:** που γίνεται, που εκδηλώνεται με πράξη, με έργα

Νέα ελληνική

- ♦ **πραγματικότητα:** η περιοχή, το σύνολο των υπαρκτών πραγμάτων, καταστάσεων ή συνθηκών, ο αντικειμενικός κόσμος όπως υπάρχει και γίνεται αντιληπτός (σε αντιδιαστολή προς τις υποθέσεις, τα αντικείμενα της φαντασίας)
- ♦ **πράγματι:** πραγματικά
- ♦ **πραγμάτευση:** η ενέργεια του πραγματεύομαι

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 54-55)

1. Να κατατάξετε τις παρακάτω παράγωγες των ρ. *πράττω* και *πραγματεύω* λέξεις της α.ε., στην κατηγορία που ανήκουν (πρόσωπο που ενεργεί, κατάσταση, αποτέλεσμα ενέργειας κτλ.).

πράξις	ενέργεια
πράκτωρ	πρόσωπο που ενεργεί
πραγματεία	ενέργεια
πραγματευτής	πρόσωπο που ενεργεί

2. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με τις κατάλληλες λέξεις από τη β' στήλη του Λεξιλογικού Πίνακα.

α. Οι συνάδελφοί μου οργίστηκαν πάρα πολύ, όταν η αντιπροσωπεία του σωματείου μας γύρισε άπρακτη από τη συνάντηση με τον υπουργό Εργασίας.

β. Το να κατηγορείς χωρίς λόγο τους άλλους είναι το πιο εύκολο πράγμα.

γ. Ο εμπράκτορας της ασφαλιστικής εταιρείας ειδοποίησε ότι θα περάσει για να πληρωθεί την Τρίτη.

δ. Έπρεπε να είχες κινηθεί γρηγορότερα. Διέπραξες μεγάλο σφάλμα περιμένοντας τόσον καιρό.

ε. Δε μου αρκούν τα λόγια. Περιμένω έμπρακτη απόδειξη της μεταμέλειάς σου.

3. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τα συνώνυμά τους στη στήλη Β'.

φανερός	έμφανής
ποιῶ	πράττω
ζημία	βλάβη
πόνος	μόχθος
ίσχυρός	ῥωμαλέος



4. Να βρείτε τη σημασιολογική διαφορά των λέξεων «πραγμάτωση», «πραγμάτευση» και «διαπραγμάτευση» στη ν.ε.

πραγμάτωση	η εφαρμογή στην πράξη, η πραγματοποίηση
πραγμάτευση	η επιστημονική αναλυτική έρευνα
διαπραγμάτευση	οι συνομιλίες για την επίλυση κάποιου θέματος ή για τη επίτευξη συμφωνίας



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις με τα αντώνυμά τους.

- | | |
|-----------------|----------------|
| 1. δράση • | • α. άπρακτος |
| 2. έμπρακτος • | • β. αδράνεια |
| 3. άπραξία • | • γ. πρακτικός |
| 4. θεωρητικός • | • δ. πράξη |

2. Να σχηματιστούν προτάσεις με τις λέξεις την πρώτης στήλης.



Ετυμολογικά ενότητα

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ Λέξη κλιτή-ουσιαστικό

Στη σύνθετη λέξη, όταν το **β' συνθετικό** είναι **ουσιαστικό**, τότε η παραγόμενη σύνθετη λέξη θα είναι είτε **ουσιαστικό** (π.χ. ήμικύκλιον) είτε **επίθετο** (π.χ. άμαθής).

Στη σύνθετη λέξη το **β' συνθετικό** άλλοτε παραμένει **αμετάβλητο** και άλλοτε **αλλάζει**.

Πιο αναλυτικά:



(Α)
Παραγωγή
σύνθετης λέξης
από ουσιαστικό

Όταν το β'
συνθετικό είναι
ουσιαστικό

δε μεταβάλλεται κατά τη σύνθεση

π.χ. κατά + δίκη (κατα**δίκη**)

(Β)
Παραγωγή
σύνθετης λέξης
σε επίθετο

Όταν το β'
συνθετικό είναι
ουσιαστικό

παραμένει αμετάβλητο

π.χ. κακο-**δαίμων**

το β' συνθετικό παίρνει τη μορφή:

επιθέτου β' κλίσης

π.χ. **αθάνατ-ος**

επιθέτου γ' κλίσης σε -ης ή ων

π.χ. δυστυχ**ῆς** (τύχη)
ή ακτήμ-**ων** (κτῆμα)



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 56)

1. Να σχηματίσετε σύνθετα ουσιαστικά της α.ε. με τα συνθετικά που δίνονται.

ἵππος + δρόμος	ὁ ἱππόδρομος
ὄπισθεν + δόμος	ὁ ὀπισθόδομος
νόμος + διδάσκαλος	ὁ νομοδιδάσκαλος
πατριά + ἀρχή	ὁ πατριάρχης
φεύγω (θ. φυγ-) + δίκη	ὁ φυγόδικος
ρίπτω (θ. ριψ-) + ἀσπίς	ὁ ῥίψασπις
γῆ + πέδον	τὸ γήπεδον

2. Να σχηματίσετε σύνθετα επίθετα της α.ε. με τα συνθετικά που δίνονται. Προσέξτε ιδιαίτερα τους μετασχηματισμούς των β' συνθετικών.

ὑπέρ + μέγεθος	ὁ ὑπερμεγέθης
ὁμοῦ + μήτηρ (μητρ-ός)	ὁ ὁμομήτριος
ἄ- + τόπος	ὁ ἄτοπος
μέγας (μεγάλ-ου) + γνώμη	ὁ μεγαλογνώμων
διά + πῦρ	ὁ διάπυρος
πολύ + μηχανή	ὁ πολυμήχανος
πρό + χεῖρ	ὁ πρόχειρος
μακρός + χεῖρ	ὁ μακρόχειρ
φίλος + ξένος	ὁ φιλόξενος

3. Να αναλύσετε ετυμολογικά τις παρακάτω λέξεις. Ποιες λέξεις που συναντήσατε στο κείμενο χρησιμοποιούνται ως β' συνθετικό;

σύνθετες λέξεις	συνθετικά μέρη
κωμόπολις	κώμη+πόλις
μητρόπολις	μήτηρ+πόλις
εὐπατρίδης	εὖ+πατρίς
φιλόπατρις	φίλος+πατρίς
συνεργός	σὺν+ἔργον



Επιπλέον άσκηση!

1. Να αναλυθούν ετυμολογικά οι παρακάτω λέξεις.

- φυγόδικος _____
- φιλομαθής _____
- καλλιεπής _____



Γραμματική ενότητας

Αναφορικές Αντωνυμίες

1 Αναφορική αντωνυμία **ὅς, ἥ, ὃ**

Αναφορική αντωνυμία **ὅς, ἥ, ὃ**

Ενικός αριθμός

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
Ονομαστική	ὅς	ἥ	ὃ
Γενική	οὗ	ἥς	οὗ
Δοτική	ᾧ	ἥ	ᾧ
Αιτιατική	ὃν	ἥν	ὃ
Κλητική	-	-	-

Πληθυντικός αριθμός

	οἱ	αἱ	ἃ
Ονομαστική	οἱ	αἱ	ἃ
Γενική	ᾧν	ᾧν	ᾧν
Δοτική	οἷς	αἷς	οἷς
Αιτιατική	οὓς	ᾶς	ᾶ
Κλητική	-	-	-

Η συγκεκριμένη
αντωνυμία
κλίνεται ως
δευτερόκλιτο
επίθετο σε -ος,
-η, -ον.



Όλες οι αναφορικές αντωνυμίες παίρνουν δασεία.



Δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση με το άρθρο, το οποίο παίρνει μόνο δασεία
π.χ. **ἥ, αἱ** ενώ η αντωνυμία παίρνει και τόνο: **ἥ, αἱ**.



Ομοίως κλίνεται και η αναφορική αντωνυμία **ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ**. Στο τέλος,
όμως, κάθε τύπου προστίθεται το μόριο -περ χωρίς να αλλάζει ο τονισμός.

2 Αναφορική αντωνυμία **ὅστις, ἥτις, ὅ τι**

Αναφορική αντωνυμία **ὅστις, ἥτις, ὅ τι**

Ενικός αριθμός

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
Ονομαστική	ὅστις	ἥτις	ὅ,τι
Γενική	οὗτινος και ὅτου	ἥστινος	οὗτινος και ὅτου
Δοτική	ὧτινι και ὅτῳ	ἧτινι	ὧτινι και ὅτῳ
Αιτιατική	ὄντινα	ἥντινα	ὅ,τι
Κλητική	-	-	-

Πληθυντικός αριθμός

	οἷτινες	αἷτινες	ἅτινα ή ἅττα
Ονομαστική	οἷτινες	αἷτινες	ἅτινα ή ἅττα
Γενική	ῶντινων	ῶντινων	ῶντινων
Δοτική	οἷστισι(ν)	αἷστισι(ν)	οἷστισι(ν)
Αιτιατική	οὔστινας	ἄστινας	ἅτινα ή ἅττα
Κλητική	-	-	-

Η συγκεκριμένη αναφορική αντωνυμία κλίνεται όπως η αναφορική **ὅς** και την αόριστη **τίς**. Κλίνεται και στα δύο μέρη της και τονίζεται το **α'** συνθετικό με τον τόνο που παίρνει και η απλή αναφορική αντωνυμία.



Το ουδέτερο της αναφορικής αντωνυμίας γράφεται και ως **ὅ,τι** και ως **ὅ τι**.



Ο τύπος **ἅττα** διαφέρει από την αόριστη αντωνυμία, αφού παίρνει δασεία.



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 59)

1. Να συμπληρώσετε τον κατάλληλο τύπο της αναφορικής αντωνυμίας **ὅς, ἥ, ὃ** στις παρακάτω προτάσεις.

α. Τὸ χωρίον, ὃ παρὰ τὸν ποταμόν κεῖται, κατάφυτόν ἐστι.

β. Οὗτοι τῶν στρατηγῶν ἄριστοί εἰσιν, οἷς (δοτ. Πληθ. αρσ. = στους οποίους) οἱ στρατιῶται μάλιστα πείθονται.

γ. Αἱ πόλεις, αἱ ἀτείχιστοί εἰσιν, ῥαδίως ἀλίσκονται (= κυριεύονται).

δ. Τῶν ποταμῶν τινες, οἱ πολὺν ῥόον (= δυνατό ρεύμα) ἔχουσιν, οὐ διαβατοί εἰσι.

ε. Τὰ δῶρα ταῦτα, ἃ μοι ἔδωκας, πολυτελῆ εἰσιν.

στ. Μέμνησαι τῶν λόγων, οὓς ἤκουσάς μου;

2. Να συμπληρωθεῖ ο κατάλληλος τύπος των αντωνυμιών **ὅσπερ** και **ὅστις**, ώστε να συμφωνεῖ με τα ουσιαστικά.

ουσιαστικό	ὅσπερ	ὅστις
πολίτην	ὄνπερ	ὄντινα
πόλεων	ὤνπερ	ὤντινων
γονεὺς	ὅσπερ	ὅστις
ἰατροῖς	οἷσπερ	οἷστισι (ν)
ἄνθρωποι	οἷπερ	οἷτινες
δῶρον	ὅπερ	ὅ, τι



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Συμπληρώστε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο της αναφορικής αντωνυμίας *ὅς* - *ἥ* - *ὅ*, από αυτούς που βρίσκονται στο πλαίσιο.

οὓς, αἷ, ὤν

1. Ἐκ τῶν ἀγαθῶν _____ φέρουσιν οἱ περίοικοι, τέτακται (= ἔχει καθοριστεῖ) μέρος τὸ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς, τὸ δὲ τοῖς συσσιτίοις.
2. Ἄνδρας δ' ἐπέστησαν _____ ἐδόκουν χεῖριστοι εἶναι.
3. Ἑτεραι δὲ γέ εἰσι τῶν τεχνῶν _____ διὰ λόγου πᾶν περαίνουσιν.

2. Να συμπληρωθεῖ ο κατάλληλος τύπος της αντωνυμίας *ὅς*, *ἥ*, *ὅν*.

- α. κῆπος _____
- β. πόλεως _____
- γ. δώροις _____
- δ. ἀνθρώπῳ _____

ΕΝΟΤΗΤΑ 8: Πλάτων, Πρωταγόρας 322 a-c

Το κείμενο της ενότητας σελ 60 δε διδάσκεται, αλλά διδακτέο είναι το παράλληλο στη σελίδα 150. Η ευκτική δε διδάσκεται και η γ' κλίση των επιθέτων διδάσκεται στη Γ' Γυμνασίου σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας.



Τι θα μάθεις: Για τη σχέση του ανθρώπου με τους θεούς και τη δημιουργία των πόλεων.



Το κείμενο

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠύρετο. Οὕτω δὲ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ὥκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕτω εἶχον, ἥς μέρος πολεμική, ἐζήτουν δὲ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Ο άνθρωπος απέναντι στα ζώα και η δημιουργία κοινωνίας

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας,
μετέσχε < Αορ. του μετέχω = συμμετέχω

Επειδὴ ὁ ἄνθρωπος συμμετείχε στη θεϊκὴ
μοίρα

πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν

εξαιτίας της συγγένειας με τον θεό

ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν,
ἐνόμισεν < Αορ. του ρ. νομίζω = πιστεύω

πίστεψε μόνο αυτός από τα ζώα στους
θεούς,

καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι
καὶ ἀγάλματα θεῶν·
ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα

καὶ ἐπιχειροῦσε να ἰδρύσει καὶ βωμούς
καὶ ἀγάλματα θεῶν·
Ἐπειτα καὶ τὴ φωνή καὶ τὰ ὀνόματα

ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ,
ταχὺ < επίρρημα = αμέσως
διηρθρώσατο < Αορ του ρ. διαρθρώνομαι
= εφευρίσκω

αμέσως εφήυρε τὴν τέχνη

καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας
οἰκήσεις < οἰκησις = σπίτι
ἐσθῆτας < ἐσθής = ρούχο

καὶ **σπίτια** καὶ **ρούχα**

καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς
ὑποδέσεις < ὑπόδεσις = υπόδημα
στρωμνὰς < στρωμνή = στρώμα

καὶ **υποδήματα** καὶ **στρώματα**

καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἡύρετο.

καὶ τροφές ἀπὸ τῆ γῆ βρήκε.

Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι
παρεσκευασμένοι < μτχ του παρασκευάζομαι
= προετοιμάζομαι

Ἔτσι **αφού προετοιμάστηκαν**

κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ῥέκουν σποράδην,
ῥέκουν < Αόρ. του ρ. οἰκῶ = κατοικῶ
σποράδην = διασκορπισμένα

καταρχὰς οἱ ἄνθρωποι **κατοικοῦσαν**
διασκορπισμένα

πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν·

πόλεις όμως δεν υπήρχαν·

ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων

χάνονταν λοιπόν από τα θηρία

ἀπώλλυντο < Αορ του ἀπόλλυμι = χάνομαι

διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι,

από κάθε άποψη επειδή είναι πιο αδύναμοι
σε όλα,

πανταχῇ = από κάθε άποψη

καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς

και η δημιουργική τους τέχνη

πρὸς μὲν τροφὴν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν,

ήταν ικανή βοηθός στην τροφή,

πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἔνδεής·

και την πολιτική τέχνη **έτσι** είχαν,

οὕτω = έτσι

ἥς μέρος πολεμική,

της οποίας μέρος ήταν η πολεμική,

ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι

επεζητούσαν να **συγκεντρώνονται**

συναθροίζεσθαι < απρ του συναθροίζομαι

= συγκεντρώνομαι

καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις·

και να σώζονται κτίζοντας πόλεις·

2^η Ενότητα: Πώς προσπάθησε ο Δίας να σώσει τους ανθρώπους;

ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν,

Κάθε φορά που συγκεντρώνονταν,

ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες

αλληλοαδικούνταν επειδή δεν είχαν

τὴν πολιτικὴν τέχνην,

την πολιτική τέχνη,

ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

ώστε και πάλι **διασκορπισμένοι**

σκεδαννυμένοι < μτχ του σκεδάννυμαι= σκορπίζομαι

αφανίζονταν

Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν

ο Δίας **επειδή φοβήθηκε** για το γένος

δείσας < μτχ Αορ του δέδοικα = φοβάμαι

μὴ ἀπόλοιτο πᾶν,

μην χαθεί **όλο**,

πᾶν = όλο

Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους

Τον Ερμή στέλνει να οδηγήσει στους

ἄγοντα < μτχ του ἄγω = οδηγώ

ανθρώπους

αἰδῶ τε καὶ δίκην,
δίκη = δικαιοσύνη

την αἰδῶ και τη **δικαιοσύνη**,

ἵν' εἴεν πόλεων κόσμοι τε καὶ
ἵν' = για να
κόσμοι < κοσμῶ = στολίζω

για να στολίζει τις πόλεις και

δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί.
συναγωγοί < συναγωγός
 = συνεκτικός δεσμός

συνεκτικοί δεσμοί φιλίας



Νόημα με λίγα λόγια

**Η κατάσταση
 του ανθρώπου:**

Ο άνθρωπος εφηύρε τη γλώσσα και μπόρεσε να αντιμετωπίσει τα ζώα.

Όμως;

Δεν μπορούσε να δημιουργήσει κοινωνίες γιατί αλληλοσκοτωνόταν με τους άλλους.

**Ποια η λύση
 που δόθηκε;**

Ο Δίας αποφάσισε να δώσει λύση στέλνοντας την αιδώ και την δίκη ώστε οι άνθρωποι να μπορέσουν να δημιουργήσουν κοινωνίες.



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 151)

1. Ποια η σχέση ανθρώπου και θεού και για ποιο λόγο δημιουργήθηκαν οι πόλεις σύμφωνα με το παραπάνω απόσπασμα;

Ο άνθρωπος με τον Θεό είχαν άμεση σχέση και για αυτό ο άνθρωπος δημιούργησε ναούς και επινόησε τη γλώσσα. Όταν όμως ο άνθρωπος προσπάθησε να δημιουργήσει πόλεις, δεν μπόρεσε να συνεννοηθεί με τους υπόλοιπους ανθρώπους και για αυτό ο Δίας με τον κίνδυνο να χαθεί το ανθρώπινο γένος, αποφάσισε να στείλει την αιδώ και τη δίκη για να τους ενώσει.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσεις με σωστό ή λάθος.

- ▶ Α. Οι άνθρωποι δεν πίστευαν στους θεούς. ☐
- ▶ Β. Η γλώσσα τους βοηθούσε στην αντιμετώπιση των ζώων. ☐
- ▶ Γ. Ο Δίας τους λυπήθηκε κι έστειλε την αιδώ και τη δίκη. ☐

2. Γιατί κατά τη γνώμη σου οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να συνεννοηθούν;



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: **ἄθλος**

Αρχαία ελληνική

ἀθλῶ: ασκῶ συστηματικά τον αθλητισμό

τὸ ἄθλημα: σωματική δραστηριότητα που υπόκειται σε ορισμένους κανόνες και έχει ως στόχο την άσκηση του σώματος και την επίτευξη καλύτερων επιδόσεων

ἢ ἀθλιότης (-τητα): η ιδιότητα εκείνου που είναι ἀθλιος

ὁ ἀθλοθέτης: αυτός που ορίζει το ἔπαθλο για αθλητικό αγώνα ή για άλλο διαγωνισμό

τό πένταθλον (-ο): (αθλ.) σύνθετο αγώνισμα που αποτελείται από πέντε χωριστά αγωνίσματα

τό δέκαθλον (-ο): (αθλ.) σύνθετο αγώνισμα για άντρες που αποτελείται από δέκα χωριστά αγωνίσματα

τό ἔπαθλον (-ο): κάθε αγαθό, συνήθ. Υλικό, που ορίζεται να δοθεί ως τιμητική διάκριση σ' αυτόν που θα κερδίσει σε ορισμένο αθλητικό αγώνα ή άλλο σχετικό συναγωνισμό

Νέα ελληνική

♦ **αθλητισμός:** το σύνολο των αθλημάτων καθώς και των προβλημάτων ή των ενεργειών που σχετίζονται μ' αυτά

♦ **πρωταθλητής:** αθλητής ή αθλητική ομάδα που κέρδισε σε πρωτάθλημα

♦ **αντιαθλητικός:** που δεν ταιριάζει σε αθλητή ή είναι αντίθετος στον αθλητισμό

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



**Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου
(σελ. 63)**

1. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με την κατάλληλη λέξη από τον Λεξιλογικό Πίνακα.
 - α. Η Ελλάδα αναδείχθηκε πρωταθλήτρια Ευρώπης στο ποδόσφαιρο το 2004.
 - β. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες της αρχαίας Ελλάδας το έπαθλο ήταν στεφάνι αγριελιάς.
 - γ. Η Εκκλησία ονόμασε τους αγίους Δημήτριο και Γεώργιο αθλοφόρους.

2. Να συνδυάσετε τις λέξεις της στήλης Α΄ με αυτές της στήλης Β΄, επιφέροντας τις αναγκαίες αλλαγές ώστε να προκύψουν αποδεκτά ονοματικά σύνολα.

αντιαθλητική	συμπεριφορά
αθλητικός	συντάκτης
σχολικός	αθλητισμός
χρηματικός	έπαθλο
επίπονος	άθλημα



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να διατυπώσεις τους ορισμούς με την εξήγησή τους.

- Αθλητικογράφος, αθλίαντρος, αθλοπαιδίες, πρωταθλητισμός

α. Αθλητισμός υψηλού επιπέδου

β. Ιατρός για τους αθλητές

γ. Εκδηλώσεις με άθλημα στο τέλος της χρονιάς

δ. Δημοσιογράφος για τα αθλήματα

2. Να σχηματιστούν φράσεις με τις λέξεις της παραπάνω άσκησης.



Ετυμολογικά ενότητας

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ Λέξη κλιτή-επίθετο

Στη συνέχεια της προηγούμενης ενότητας με θέμα τη σύνθεση των λέξεων:

**Όταν το β'
συνθετικό είναι
επίθετο**

δε μεταβάλλεται κατά τη σύνθεση

π.χ. πάν-σοφος
παν-άγαθος





Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 64)

1. Να γράψετε από μια σύνθετη λέξη της α.ε. χρησιμοποιώντας ως β' συνθετικό τα επίθετα **σοφός** και **πάς**.

σοφός	πάς
ἄσοφος : ο ανόητος	ἅπας : όλος
ἔνσοφος : ο σοφός σε κάτι	σύμπας : όλος ανεξαιρέτως
δοκησίσοφος : αυτός που νομίζει ότι είναι σοφός	

2. Με τα συνθετικά που σας δίνονται να σχηματίσετε σύνθετα επίθετα της α.ε.

ἄ- + φυσικός	ἄφύσικος
ἄ- + ἴσος	ἄνισος
φίλος + καλός	φιλόκαλος
πολύς + ποικίλος	πολυποίκιλος
πρό + δῆλος	πρόδηλος

3. Να συνδυάσετε τα πρώτα συνθετικά της στήλης Α' τις σύνθετες λέξεις που προκύπτουν.

ἄ+ὅμοιος	ἀνόμοιος
ἄ+δῆλος	ἄδηλος
ἄ+σύμμετρος	ἀσύμμετρος
δυσ+ἀνάλογος	δυσανάλογος
παρά+ὅμοιος	παρόμοιος
κατά+δῆλος	κατάδηλος



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις με τα παρακάτω συνθετικά.

- ἄ + ἀληθής= _____
- ἄ + βαθύς= _____
- καλός + πιστός= _____
- κακός + δαίμων= _____

2. Να σχηματίσετε φράσεις με τα νέα σύνθετα.



Συντακτικό ενότητας

Το άμεσο και το έμμεσο Αντικείμενο

Εκτός από τα μονόπρωτα ρήματα που διδαχτήκαμε πέρσι, υπάρχουν και τα δίπρωτα ρήματα, δηλαδή αυτά που παίρνουν δύο αντικείμενα, **ένα άμεσο και ένα έμμεσο**.

Όταν συναντάμε δίπρωτο ρήμα διακρίνονται τα αντικείμενα ως εξής:

άμεσο αντικείμενο	έμμεσο αντικείμενο	
αιτιατική προσώπου	αιτιατική πράγματος	π.χ. ἔδοκα αὐτόν δῶρον
αιτιατική	δοτική	π.χ. Πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ.
αιτιατική	γενική	π.χ. Ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσασθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.
γενική	δοτική	π.χ. Τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε αὐτῷ.



Το απαρέμφατο και οι δευτερεύουσες προτάσεις επέχουν θέση άμεσου αντικειμένου, αντιστοιχούν δηλαδή σε πτώση αιτιατική.



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 63)

7. Στις παρακάτω φράσεις να χαρακτηρίσετε τα ρήματα ως μονόπρωτα ή δίπρωτα και να βρείτε τα αντικείμενά τους.

A. βλάπτει τόν άντρα θυμός

ρήμα	βλάπτει
ποιος βλάπτει; (υποκείμενο)	θυμός
ποιον βλάπτει (αντικείμενο)	τόν άνδρα
το ρήμα είναι:	μονόπρωτο

B. πολλά αγαθά οί θεοί παρέχουσιν τοῖς ανθρώποις

ρήμα	παρέχουσιν
ποιοι; (υποκείμενο)	οί θεοί
παρέχουσιν οί θεοί; (αντικείμενο)	άγαθά
σε ποιον παρέχουσιν οί θεοί άγαθά; (αντικείμενο)	τοῖς ανθρώποις
το ρήμα είναι:	δίπρωτο

Γ. Δίωκε δόξαν καί άρετήν

ρήμα	δίωκε
ποιος δίωκε; (υποκείμενο)	σύ
τι δίωκε; (αντικείμενο)	άρετήν
τι άλλο δίωκε; (αντικείμενο)	δόξαν
το ρήμα είναι:	δίπρωτο

Δ. Οί στρατηγοί έδίδσαν (= έδιναν) τοῖς στρατιώταις καί τοῖς δούλοις μισθόν καί σῖτον.

ρήμα	έδίδσαν
ποιοι έδίδσαν; (υποκείμενο)	οί στρατηγοί
τι έδίδσαν ; (αντικείμενο)	μισθόν καί σῖτον
σε ποιον έδίδσαν; (αντικείμενο)	τοῖς στρατιώταις καί τοῖς δούλοις
το ρήμα είναι:	δίπρωτο



Ε. Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο (= να θυμάσαι) τῆς κοινῆς τύχης.

ρήμα	μέμνησο
ποιος μέμνησο; (υποκείμενο)	σύ
τι μέμνησο; (αντικείμενο)	τῆς τύχης
το ρήμα είναι:	μονόπτωτο

ΣΤ. Οἱ πατέρες ἡμῶν Μήδων ἐκράτησαν (= νίκησαν).

ρήμα	ἐκράτησαν
ποιοι ἐκράτησαν; (υποκείμενο)	οἱ πατέρες
ποιους ἐκράτησαν; (αντικείμενο)	Μήδων
το ρήμα είναι:	μονόπτωτο

8. Στις προτάσεις που ακολουθούν να βρείτε τα αντικείμενα των ρημάτων και να τα διακρίνετε σε άμεσα και έμμεσα.

Α. Κῦρος ἀπέκρυπτεν τοὺς στρατιώτας τήν ἑαυτοῦ λύπην.

Κῦρος	υποκείμενο
ἀπέκρυπτεν	ρήμα
τοὺς στρατιώτας	αντικείμενο άμεσα
τήν λύπην	αντικείμενο έμμεσα
ἑαυτοῦ	

Β. Παρέδοσαν τοῖς Θηβαίοις τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους (= κατόπιν συμφωνίας).

(οὗτοι)	υποκείμενο
Παρέδοσαν	ρήμα
τοῖς Θηβαίοις	αντικείμενο έμμεσα
τοὺς νεκροὺς	αντικείμενο άμεσα
ὑποσπόνδους	



Γ. Ἐμοὶ ὁ μὲν γὰρ πατὴρ κατέλιπεν (= κληροδότησε) οὐδέν.

ὁ πατὴρ	υποκείμενο
κατέλιπεν	ρήμα
ἐμοὶ	αντικείμενο ἔμμεσο
οὐδέν	αντικείμενο ἄμεσο

Δ. Ἀπέλυσεν ὁ Διονύσιος τῆς τιμωρίας τὸν ἐγκαλούμενον (= τον κατηγορούμενο).

ὁ Διονύσιος	υποκείμενο
Ἀπέλυσεν	ρήμα
τῆς τιμωρίας	αντικείμενο ἔμμεσο
τὸν ἐγκαλούμενον	αντικείμενο ἄμεσο

Ε. Οἱ Κορίνθιοι ἐδέοντο (=παρακαλούσαν) τῶν Βοιωτῶν ξυμμάχους γενέσθαι σφῶν τε καὶ Ἀργείων καὶ τᾶλλα κοινῇ (= από κοινού) πράσσειν.

Οἱ Κορίνθιοι	υποκείμενο
ἐδέοντο	ρήμα
τῶν Βοιωτῶν	αντικείμενο ἔμμεσο
γενέσθαι - πράσσειν	αντικείμενο ἄμεσο
ξυμμάχους- σφῶν τε καὶ Ἀργείων καὶ τᾶλλα κοινῇ	

9. Να μεταφέρετε τις λέξεις που δίνονται στην παρένθεση στην πτώση που ζητείται και να δηλώσετε αν αυτές είναι τα ἄμεσα ή τα ἔμμεσα αντικείμενα των ρημάτων από τα οποία εξαρτώνται.

α. Μιλτιάδης ὥφειλε τῷ δημοσίῳ (τὸ δημόσιον, δοτ. εν.) (ἔμμεσο) χρήματα (χρήμα, αιτ. πληθ.) (ἄμεσο)

β. Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω ὑμᾶς (σύ, αιτ. πληθ.) (ἄμεσο) καὶ τοὺς κινδύνους (ὁ κίνδυνος, αιτ. πληθ.) (ἔμμεσο) τῶν ἡμετέρων προγόνων.

γ. Ἡμεῖς μετεσχέκαμεν ὑμῖν (σύ, δοτ. πληθ.) (ἔμμεσο) σεμνοτάτων ἱερῶν (σεμνότατον ἱερόν, γεν. πληθ.) θυσιῶν (θυσία, γεν. πληθ.), καλλίστων ἐορτῶν (καλλίστη ἐορτή, γεν. πληθ.) (ἄμεσο)



10. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με τα αντικείμενα που λείπουν στην πτώση που ζητείται.

α. Αἵ τε γυναῖκες ἐν τῇ μάχῃ συνεπελάβοντο (= βοήθησαν) δήμῳ (ὁ δῆμος, δοτ.) βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ.

β-γ. Σωκράτης ὠφέλει μὲν μαθηταί (οἱ μαθηταί, αιτ.) ἐλυσιτέλει (= ωφελοῦσε) δέ φίλοις (οἱ φίλοι, δοτ.)

δ. Εἰσὶ τινες οἳ καὶ ἀγάλλονται ἐπὶ τῷ καταφρονεῖν ἀρχόντων (οἱ ἄρχοντες, γεν.)

ε. Ἡ πατρίς οὐκ ἐπιλανθάνεται (= ξεχνά) ἀγαθῶν (οἱ ἀγαθοί, γεν.).



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να βρείτε το ρήμα, το υποκείμενο και το αντικείμενο στις παρακάτω προτάσεις.

α. Οὐ φέρει καλήν εἶδῃσιν τοῦτος ὁ ἀγγελιοφόρος.

β. Γέρων ἀγρούς καὶ ἀμπέλους εἶχε.

γ. Οἱ Ἕλληνες φρουροῦσι τὴν πόλιν.

2. Υπογράμμισε τα αντικείμενα των ρημάτων και χαρακτηρίσέ τα άμεσα ή έμμεσα.

1. Ἐμμένω τοῖς ὅρκοις.

2. Ταῦτα ἐδίδασκεν ἡμᾶς.

3. Τούτῳ δίδωσιν λόγον εἰς τὸ δικαστήριον.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9: Η Καλλιπάτειρα

Τα Ετυμολογικά με β' συνθετικό λέξη κλιτή-ρήμα και ο χαρακτηρισμός της μετοχής ως συνημμένης ή απόλυτης δε διδάσκονται στη Β' Γυμνασίου αλλά στη Γ' σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου.



Τι θα μάθεις: Για την Καλλιπάτειρα, την πρώτη γυναίκα που εισήλθε να παρακολουθήσει τους Ολυμπιακούς αγώνες και την αντίδραση των κριτών.



Το κείμενο

Κατὰ δὲ τὴν ἐς Ὀλυμπίαν ὁδὸν ἔστιν ὄρος πέτραις ὑψηλαῖς ἀπότομον, Τυπαῖον καλούμενον. Κατὰ τούτου τὰς γυναῖκας Ἡλείοις ἔστιν ὥθειν νόμος, ἢν φωραθῶσιν ἐς τὸν ἀγῶνα ἐλθοῦσαι τὸν Ὀλυμπικὸν ἢ καὶ ὅλως ἐν ταῖς ἀπειρημέναις σφίσιν ἡμέραις διαβᾶσαι τὸν Ἀλφειόν. Οὐ μὴν οὐδὲ ἀλῶναι λέγουσιν οὐδεμίαν, ὅτι μὴ Καλλιπάτειραν μόνην, ἢ ὑπὸ τινων καὶ Φερενίκη καλεῖται. Αὕτη προαποθανόντος αὐτῇ τοῦ ἀνδρός, ἐξεικάσασα αὐτὴν τὰ πάντα ἀνδρὶ γυμναστῇ, ἤγαγεν ἐς Ὀλυμπίαν τὸν υἱὸν μαχοῦμενον· νικῶντος δὲ τοῦ Πεισιρόδου, τὸ ἔρυμα ἐν ᾧ τοὺς γυμναστὰς ἔχουσιν ἀπειλημμένους, τοῦτο ὑπερπηδῶσα ἡ Καλλιπάτειρα ἐγυμνώθη. Φωραθείσης δὲ ὅτι εἴη γυνή, ταύτην ἀφιᾶσιν ἀζήμιον καὶ τῷ πατρὶ καὶ ἀδελφοῖς αὐτῆς καὶ τῷ παιδί αἰδῶ νέμοντες - ὑπῆρχον δὴ ἅπασιν αὐτοῖς Ὀλυμπικαὶ νῖκαι - ἐποίησαν δὲ νόμον ἐς τὸ ἔπειτα ἐπὶ τοῖς γυμνασταῖς γυμνοὺς σφᾶς ἐς τὸν ἀγῶνα ἐσέρχεσθαι.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Ποιος νόμος ίσχυε για τις γυναίκες στους Ολυμπιακούς Αγώνες

Κατὰ δὲ τὴν ἐς Ὀλυμπίαν ὁδὸν ἔστιν
ὁδὸν = δρόμος

Προς **τον δρόμο** για την Ολυμπία είναι

ὄρος πέτραις ὑψηλαῖς ἀπότομον,
πέτραις = βράχος
ἀπότομον < επίθετο = απότομος

βουνό **ἀπότομο** με ψηλούς **βράχους**,

Τυπαῖον καλούμενον.

τον ονομαζόμενο **Τυπαίο**.

Κατὰ τούτου τὰς γυναῖκας Ἡλείους
κατὰ τούτου = σε αυτόν

Σε αυτόν στους Ηλείους τις γυναίκες

ἔστιν ὠθεῖν νόμος,
ὠθεῖν < απρ του ὠθῶ = πετώ

υπάρχει νόμος να (τις) **πετούν**,

ἦν φωραθῶσιν ἐς τὸν ἀγῶνα
φωραθῶσιν < φωρῶμαι = συλλαμβάνομαι

αν **συλλαμβάνονται** κατά τη διάρκεια του αγώνα

ἐλθοῦσαι τὸν Ὀλυμπικὸν ἢ καὶ ὄλως

να **έρχονται** στον ολυμπιακό χώρο ή και αλλού

ἐν ταῖς ἀπειρημέναις σφίσιν ἡμέραις
ἀπειρημέναις < μτχ του ἀπαγορεύομαι

τις **ἀπαγορευμένες** για αυτές μέρες

διαβᾶσαι τὸν Ἀλφειόν.

να **περάσουν** τον Αλφειό.

Οὐ μὴν οὐδὲ ἀλῶναι λέγουσιν
ἀλῶναι < απαρ του ρ. ἀλίσκομαι = πιάνομαι

Ούτε και λένε ότι **δεν πιάστηκε**

ὅτι μὴ Καλλιπάτειραν μόνην
ὅτι μὴ = παρά μόνο

παρά μόνο η Καλλιπάτειρα

ἢ ὑπὸ τινων καὶ Φερενίκη καλεῖται.

η οποία λέγεται και Φερενίκη από κάποιους.

2^η Ενότητα: Τι ψηφίστηκε μετά το γεγονός με την Καλλιπάτειρα;

Αὕτη προαποθανόντος αὐτῇ προαποθανόντος < μτχ του προαποθνήσκω = πεθαίνω νωρίτερα	Αυτή επειδή είχε πεθάνει νωρίτερα από αυτή
τοῦ ἀνδρός, ἐξεικάσασα ἐξεικάσασα < μτχ του ἐξεικάζω=μεταμφιέζομαι	ο άντρας της, αφού μεταμφιέστηκε
αὐτὴν τὰ πάντα ἀνδρὶ γυμναστῇ,	αυτή σε όλα σαν άντρας γυμναστής,
ἤγαγεν ἐς Ὀλυμπίαν τὸν υἱὸν μαχοῦμενον· μαχοῦμενον < μτχ του μάχομαι = αγωνίζομαι	οδήγησε στην Ολυμπία τον γιο, για να αγωνιστεί ·
νικῶντος δὲ τοῦ Πεισιρόδου,	και αφού νίκησε ο Πεισίροδος,
τὸ ἔρυμα ἐν ᾧ τοὺς γυμναστὰς τὸ ἔρυμα = ο φράκτης	τον φράκτη , με τον οποίο τους γυμναστές,
ἔχουσιν ἀπειλημμένους, ἀπειλημμένους < μτχ του ρ. ἀπολαμβάνομαι = περιορίζομαι	έχουν περιορισμένους ,
τοῦτο ὑπερπηδῶσα ἡ Καλλιπάτειρα ἐγυμνῶθη. ὑπερπηδῶσα < μτχ του ὑπερπηδάω =πηδάω	αυτόν αφού πήδηξε γυμνώθηκε.
Φωραθείσης δὲ ὅτι εἴη γυνή,	Αν και αποκαλύφθηκε ότι ήταν γυναίκα,
ταύτην ἀφιᾶσιν ἀζήμιον ἀφιᾶσιν < ἀφίημι = αφήνω	αυτήν άφησαν ατιμώρητη
καὶ τῷ πατρὶ καὶ ἀδελφοῖς αὐτῆς καὶ	και στον πατέρα και στα αδέρφια της και
καὶ τῷ παιδί αἰδῶ νέμοντες νέμοντες < νέμω = αποδίδω αἰδῶ = σεβασμός	και στο παιδί της αποδίδοντας σεβασμό
υἱήρχον δὴ ᾅπασιν αὐτοῖς	υπήρχαν σε όλους αυτούς

Ὀλυμπικαὶ νῖκαι

Ολυμπιακές νίκες

ἐποίησαν δὲ νόμον

θέσπισαν όμως νόμο

ἐς τὸ ἔπειτα ἐπὶ τοῖς γυμνασταῖς

μετέπειτα για τους γυμναστές

ἐς τὸ ἔπειτα = μετέπειτα

γυμνοὺς σφᾶς ἐς τὸν ἀγῶνα ἐσέρχεσθαι.

γυμνοί να εισέρχονται στον αγώνα.



Νόημα με λίγα λόγια

Ολυμπιακοί αγώνες στην Αρχαία Ολυμπία



δεν επιτρέπεται η είσοδος στις γυναίκες

παραβίαση



πέταγμα στον Τυπαίο

Τι έγινε με την Καλλιπάτειρα;

- Παραβίαση του κανόνα, εμφανίστηκε ως προπονητής του γιου της
- Ξεγυμνώθηκε και αποκαλύφθηκε

Την τιμώρησαν;

Όχι, γιατί είχε αδελφό, άντρα και γιο ολυμπιονίκες.



Επιβλήθηκε νόμος να εισέρχονται γυμνοί οι αθλητές στους αγώνες.



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 70)

1. Ποιος νόμος ίσχυε στους Ηλείους για όποια έγγαμη γυναίκα διέβαινε τον Αλφειό κατά τον χρόνο τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων;

Στους Ηλείους ίσχυε ο νόμος για όποια έγγαμη γυναίκα διέβαινε τον Αλφειό ποταμό κατά την περίοδο τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων, να τις πετάνε στον Τυπαίο βράχο.

2. Ποιος νόμος ψηφίστηκε από τους ελλανοδίκες μετά από όσα συνέβησαν με την Καλλιπάτειρα;

Από τους ελλανοδίκες ψηφίστηκε, μετά από όσα συνέβησαν με την Καλλιπάτειρα, να μην εισέρχονται οι αθλητές με ρούχα αλλά γυμνοί, ώστε να τους διακρίνουν από τις γυναίκες.

3. Έχετε υπόψη σας σύγχρονες μορφές κοινωνικών ή άλλων διακρίσεων εις βάρος των γυναικών στη χώρα μας ή στον υπόλοιπο κόσμο; Ποιοι παράγοντες θεωρείτε ότι συμβάλλουν στην ύπαρξη και στη διατήρησή τους;

Οι γυναίκες ακόμα και σήμερα υφίστανται διακρίσεις όπως στην εργασία λόγω εγκυμοσύνης μπορεί να μη λαμβάνουν τα ίδια ποσά με τους άντρες ή ακόμα και σε άλλες περιστάσεις να μην έχουν δικαίωμα να εκφράζουν τη γνώμη τους.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσεις με σωστό ή λάθος.

- ▶ α. Στην Ηλίοια επιβράβευαν όσες γυναίκες παρευρίσκονταν στο χώρο των ολυμπιακών αγώνων. ☐
- ▶ β. Η Καλλιπάτειρα μεταμφιέστηκε προπονητής και βοήθησε τον γιό της. ☐
- ▶ γ. Την τιμώρησαν αυστηρά για την πράξη της. ☐
- ▶ δ. Ψηφίστηκε να εισέρχονται γυμνοί στους αγώνες. ☐

2. Να αναφέρεις μια γυναίκα όπου ξεχώρισε με τη στάση της.



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: φέρω

Αρχαία ελληνική

- ♦ **φερτός:** που ήρθε, που μεταφέρθηκε ή τον έφεραν από αλλού
- ♦ **τό φέρετρον:** ξύλινο κιβώτιο, περίπου στο σχήμα του ανθρώπινου σώματος, όπου τοποθετείται ο νεκρός προκειμένου να ενταφιαστεί
- ♦ **τό φορείον:** ειδική κατασκευή όπου ξαπλώνουν και μεταφέρουν ασθενείς ή τραυματίες
- ♦ **τό φορτίον (-ο):** αντικείμενο ή ποσότητα αντικειμένων με βάρος και όγκο, που σηκώνεται ή μεταφέρεται από άνθρωπο, ζώο ή μεταφορικό μέσο
- ♦ **φερέγγυος:** που παρέχει εγγύηση, που μπορεί κανείς να του έχει εμπιστοσύνη· αξιόπιστος, αξιόχρεος
- ♦ **ἐπιφέρω:** προξενώ, προκαλώ
- ♦ **περιφέρω:** μεταφέρω κτ. σε διάφορα μέρη
- ♦ **ἀναφέρω:** κάνω λόγο για κπ. ή για κτ.
- ♦ **πολύφερνος:** που είναι περιζήτητος για γάμο εξαιτίας των προσόντων του
- ♦ **ὁ ἀμφορεύς:** (αρχαιολ.) μεγάλο, συνήθ. πήλινο αγγείο, με σφαιρικό ή ωοειδές σώμα, οξεία συνήθ. απόληξη, χαμηλό λαιμό και δύο λαβές, στο οποίο τοποθετούσαν λάδι, κρασί, μέλι κτλ. για αποθήκευση ή μεταφορά
- ♦ **ἡ ἐκφορά:** η μεταφορά νεκρού στο χώρο ταφής του
- ♦ **καρποφόρος:** που παράγει καρπούς, κυρίως ως χαρακτηρισμός δέντρου που παράγει καρπούς οι οποίοι τρώγονται συνήθ. νωποί
- ♦ **παράφορος:** που τον χαρακτηρίζει συναισθηματική και ψυχική ένταση, σφοδρότητα και συχνά βιαιότητα, ορμητικός, ασυγκράτητος

Νέα ελληνική

- ♦ **φερέφωνο:** (μειωτ.) χαρακτηρισμός για κπ. ή για κτ. (πρόσωπο, ομάδα, έντυπο κτλ.) που δεν έχει ή που δεν προβάλλει δική του γνώμη, άποψη αλλά μέσω αυτού μεταφέρεται, προβάλλεται άκριτα ή διαδίδεται η γνώμη, η άποψη τρίτων
- ♦ **άπελπις:** για τον οποίο δεν υπάρχει ελπίδα αίσιας έκβασης: ~ προσπάθεια / αγώνας
- ♦ **ασθενοφόρο:** κατάλληλα εξοπλισμένο αυτοκίνητο που μεταφέρει ασθενείς στο νοσοκομείο· νοσοκομειακό
- ♦ **ανυπόφορος:** αφόρητος. α. για κτ. που είναι τόσο ενοχλητικό ή δυσάρεστο, ώστε δεν μπορεί κανείς να το υποφέρει, να το ανεχθεί

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 71-72)

1. Να αναλύσετε τις παρακάτω λέξεις της α.ε. στα συνθετικά τους μέρη και να γράψετε τι μέρος του λόγου είναι το α' συνθετικό τους.

λέξη	α' συνθετικό	β' συνθετικό	Το α' συνθετικό είναι:
φερέγγυος	φέρω	έγγυς	ρήμα
δορυφόρος	δόρυ	φέρω	ουσιαστικό
θεοφόρος	θεός	φέρω	ουσιαστικό
περιφέρω	περί	φέρω	πρόθεση
φορολογώ	φόρος	λέγω	ουσιαστικό
καρποφόρος	καρπός	φέρω	ουσιαστικό
ψηφοφόρος	ψηφός	φέρω	ουσιαστικό
άναφέρω	ανά	φέρω	πρόθεση

2. Χρησιμοποιώντας ως α' συνθετικό τα παρακάτω ονόματα και ως β' συνθετικό το ρ. φέρω να σχηματίσετε επίθετα της ν.ε.

αίμα	αιμοφόρος
ιστίο	ιστιοφόρος
θάνατος	θανατηφόρος
μάρσιπος	μαρσιποφόρος
νίκη	νικηφόρος
οπώρα	οπωροφόρος
τροχός	τροχοφόρος
κέρδος	κερδοφόρος

3. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με τις κατάλληλες λέξεις από τον Λεξιλογικό Πίνακα.

- α. Δεν έχει δική του γνώμη, είναι φερέφωνο του αφεντικού του.
- β. Οι φοροφυγάδες πλήττουν την οικονομία της χώρας.
- γ. Η ζέστη στο κέντρο της πόλης είναι ανυπόφορη. Έφτασε τους 40 βαθμούς!
- δ. Ο σύλλογός μας οργάνωσε λαχειοφόρο αγορά για τη συγκέντρωση χρημάτων.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να βάλεις την κατάλληλη λέξη στην κατάλληλη φράση.

- ⇒ φορολογώ
- ⇒ οπλοφορία
- ⇒ καρποφόρος
- ⇒ λεωφορείο

α. Είχε πολύ κόσμο σήμερα στο _____.

β. Η Εφορία _____ τους πολίτες ανάλογα με το εισόδημά τους.

γ. Η _____ πρέπει να γίνεται με νόμιμα έγγραφα γιατί αλλιώς κινδυνεύει η ζωή των ανθρώπων.

δ. Τα _____ δέντρα ανθίζουν την Άνοιξη.

2. Να σχηματιστούν τα σύνθετα.

Α. φέρω + έλπις _____

Β. φόρος+ τεχνικός= _____

Γ. άνω + φέρω= _____

Δ. κάτω + φέρω= _____



Συντακτικό ενότητας

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ

Επιρρηματική

Λειτουργεί ως **επίρρημα**. Μπορεί να είναι:

τροπική [μτφρ. με ν.ε. μετοχή (-ντας), «με το να»]

π.χ. ἤλθεν ἔχων (= έχοντας) ὀλίγας ναῦς.

χρονική (μτφρ. «όταν», «αφού», «ενώ»)

π.χ. Οὗτος τοσαῦτα εἰπὼν (= αφού εἶπε) ἀπῆλθεν.

αιτιολογική (μτφρ. «επειδή», «αφού», «εφόσον»)

π.χ. Κινδυνεύσαντες (= επειδή κινδύνευσαν) ἡττηθῆναι ἀπεχώρησαν.

τελική (μτφρ. «για να», δηλώνει σκοπό και βρίσκεται σε χρόνο μέλλοντα)

π.χ. Τοῦτο λέξων (= για να πω) ἔρχομαι.

υποθετική (μτφρ. «αν»)

π.χ. Ταῦτα ποιοῦντες (= αν κάνετε) τὰ δίκαια ψηφιεῖσθε.

εναντιωματική (μτφρ. «αν και», «μολονότι»)

π.χ. Ὀλίγοι ὄντες (= αν και ήταν) ἐνίκησαν.



Κατηγορηματική

Σε αυτή την τάξη διδάσκεται μόνο η **κατηγορηματική μετοχή**, η οποία μεταφράζεται με το «ότι» ή το «να» και αναφέρεται στο Υποκείμενο ή το Αντικείμενο του ρήματος και εξαρτάται από ρήματα συγκεκριμένα: συνδετικά, γνωστικά, λήξης, ψυχικού πάθους.

Ρήματα που συντάσσονται με κατηγορηματική μετοχή:



Το **είμι, γίγνομαι και άλλα συνδετικά**, όπως: διαγίγνομαι, διατελώ, διάγω, λανθάνω, οίχομαι, τυγχάνω, φαίνομαι, φθάνω, δηλός είμι, κ.λ.π.



Ψυχικού πάθους ρήματα

Ρήματα που εκφράζουν **ψυχικό πάθος**:

χαίρω, ἡδομαι=ευχαριστιέμαι

ἄχθομαι= στεναχωριέμαι ή αγανακτώ

αἰσχύνομαι=ντρέπομαι

μεταμέλομαι=μετανοιώνω, αγαπώ

λυπούμαι, ἄλγῳ, ἀγανακτῳ, χαλεπῳς ἢ βαρέως φέρω κ.λ.π.

Κοντά στα ρήματα αυτά οι μετοχές μεταφράζονται με τη χρήση του: «που», αλλά και του «να».

νικῳ, κρατῳ = νικῳ

ἡττῳμαι

λείπομαι

ἀδικῳ

χαρίζομαι ή χάριν φέρω=κάνω χάρη σε κάποιον

εὖ ή καλῳς ποιῳ = ευεργετώ ή ωφελώ

κακῳς ποιῳ = βλάπτω

Κοντά σ' αυτά τα ρ. η μετοχή μεταφράζεται: «και», «που», «να», «με το να», «στο να»



Ρήματα που δηλώνουν:

- ☑ **έναρξη-λήξη**: ἄρχω, ἄρχομαι, λήγω, παύομαι(=παύω, σταματώ) κ.λ.π.
- ☑ **αἴσθηση, γνώση, μάθηση και μνήμη**: ἀκούω, ὁρῳ, περιορῳ, οἶδα, σύννοιδα (=γνωρίζω), ἐπίσταμαι, κατανοῳ, εὐρίσκω, λαμβάνω, πυνθάνομαι(=ζητώ να μάθω, πληροφοροῳμαι), μέμνημαι(=θυμάμαι) κ.λ.π.
- ☑ **δείξη, δήλωση, αγγελία και έλεγχο**: δείκνυμι, δηλῳ, φαίνομαι, ἀγγέλλω, ἐλέγχω, ἐξελέγχω κ.λ.π.
- ☑ **ανοχή, καρτερία και κούραση**: ἀνέχομαι, καρτερῳ, ὑπομένω, κάμνω (=κουράζομαι)



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 74-75)

1. Στις παρακάτω φράσεις να υπογραμμίσετε τις κατηγορηματικές μετοχές και το ρήμα το οποίο συμπληρώνουν.

α. Τους ἄρχοντας ὁρᾷ σωφρονεστέρους γιγνομένους.

Η μετοχή **γιγνομένους** συμπληρώνει το ρήμα **ὁρᾷ**, που ανήκει στην κατηγορία: **αἰσθησης**

β. Ἀγγέλλω τοὺς Λακεδαιμονίους νενικηκότας.

Η μετοχή **νενικηκότας** συμπληρώνει το ρήμα **ἀγγέλλω**, που ανήκει στην κατηγορία: **αγγελίας**

γ. Οἱ Ἀθηναῖοι εὕρισκον Ἄργος μέγα ὄν.

Η μετοχή **ὄν** συμπληρώνει το ρήμα **εὕρισκον**, που ανήκει στην κατηγορία: **μάθησης**

δ. Ὁ νεανίας φαίνεται θαυμάζων τὴν τῶν προγόνων ἀρετήν.

Η μετοχή **θαυμάζων** συμπληρώνει το ρήμα **φαίνεται**, που ανήκει στην κατηγορία: **συνδετικά**

ε. Παύσασθε λέγοντες λόγους ψευδεῖς.

Η μετοχή **λέγοντες** συμπληρώνει το ρήμα **παύσασθε**, που ανήκει στην κατηγορία: **λήξης**

4. Να αναγνωρίσετε το είδος των μετοχών.

Φαίνεσθε τάναντία ὧν βούλεσθε **διαπραττόμενοι**.

Κατηγορηματική

Γενομένης εἰρήνης ἡ πόλις ἐσώθη.

Επιρρηματική

Οὐκ εὗρήσετέ με **στασιάζοντα** (= να επαναστατώ).

Κατηγορηματική

Ὅρῳ τοὺς ἄνδρας μᾶλλον τοῦ προσήκοντος **ἀχθομένους**.

Κατηγορηματική

Νυκτός **γενομένης** ἡδίκησατε ἡμᾶς πολέμου ἄρχοντες.

Κατηγορηματική



Επιπλέον άσκηση!

1. Να αναγνωρίσετε το είδος της μετοχής (επιρρηματική ή κατηγορηματική).

α. Ὅρῳ καὶ τοὺς ἵππικοὺς βουλομένους γενέσθαι. _____

β. Ὁ δὲ [Κῦρος] ἐλπίδας λέγων διῆγε. _____

γ. Φοβούμενοι τὴν ὁδὸν ὅμως συνηκολούθησαν. _____

δ. Ἑλλήν ὦν Ἑλληνας ἀδικεῖ. _____

ΕΝΟΤΗΤΑ 11: Ο σεβασμός προς τους γονείς μέλημα του νόμου



Τι θα μάθεις: Πώς πρέπει να φέρονται οι νέοι στους γονείς τους.



Το κείμενο

“Ὅς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν, πρῶτον μὲν ὁ προστυχάνων βοηθείτω, καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων καλείσθω βοηθῶν, μὴ βοηθήσας δὲ ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας φευγέτω· ὁ δὲ μὴ μέτοικος βοηθῶν μὲν ἔπαινον ἐχέτω, μὴ βοηθῶν δέ, ψόγον· δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν ἐλεύθερος γιγνέσθω, μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατὸν τῇ μαστιγῇ τυπτέσθω. Ἐὰν δέ τις ὄφλη δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεως εἰς τὴν ἄλλην χώραν καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω, κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. Ἐὰν δέ τις ἐλεύθερος τῷ τοιούτῳ συμφάγῃ ἢ συμπίῃ ἢ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωνίαν κοινωνήσῃ ἢ καὶ μόνον ἐντυχάνων που προσάπτηται ἐκῶν, μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ μηδὲν μήτ’ εἰς ἀγοράν μήτ’ εἰς πόλιν ὅλως πρότερον ἢ καθήρηται.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Η σημασία που έδιναν οι αρχαίοι στον σεβασμό των μεγαλύτερων

Ὅς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα

ὅς = όποιος

Όποιος τυχόν τολμήσει τον πατέρα ή τη μητέρα

ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν,

τύπτειν < απρ του ρ. τύπτω = χτυπώ

ή τους πατέρες τους ή τις μητέρες τους **να χτυπήσουν,**

πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων βοηθεῖτω,

ὁ προστυγχάνων < μτχ του ρ. προστυγχάνω
= ο τυχόντας

ο πρώτος τυχόντας ας τον βοηθήσει,

καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν

προεδρίαν: τιμητική θέση

και ο μέτοικος ή ο ξένος σε **τιμητική θέση**

τῶν ἀγώνων καλεῖσθω βοηθῶν,

καλεῖσθω < του ρ. καλοῦμαι = προσκαλούμαι

των αγώνων **να προσκληθεί** ως βοηθός,

μὴ βοηθήσας δὲ ἀειφυγίαν

ἀειφυγίαν = όλη τη ζωή

αν δεν βοηθήσει για **όλη του τη ζωή**

ἐκ τῆς χώρας φεύγετω·

φεύγετω < Προστ του φεύγω = απευλαύνομαι

να απελαύνεται από τη χώρα

ὁ δὲ μὴ μέτοικος βοηθῶν

μὲν ἔπαινον ἔχέτω,

Αυτός που δεν είναι μέτοικος να βοηθάει
ας έχει έπαινο,

μὴ βοηθῶν δέ, ψόγον·

ψόγον < ψόγος = μομφή

όποιος δε βοηθά όμως, **μομφή·**

δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν ἐλεύθερος

μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατόν

τῇ μάστιγι τυπτέσθω.

δούλος αφού βοηθήσει ελεύθερος
όποιος δεν βοηθήσει εκατό πληγές
με το μαστίγιο ας χτυπηθεί.

2^η Ενότητα: Ποιες ποινές επιβάλλονται σε όσους δεν υπακούουν

Ἐὰν δέ τις ὄφλη δίκην αἰκίας γονέων,
ὄφλη < Υποτ Αορ. ὀφλισκάνω = καταδικάζομαι
αἰκίας = βαιοπραγία

πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν
 ἐξ ἄστεως εἰς τὴν ἄλλην χώραν

καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω,
εἰργέσθω < Πρστ του εἶργομαι = αποκλείομαι

κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω.
κατελθὼν < μτχ του κατέρχομαι = επιστρέφω

Ἐὰν δέ τις ἐλεύθερος τῷ τοιούτῳ συμφάγη

ἢ συμπῆ ἢ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωνίαν.
κοινωνίαν = **σχέση με κάποιον**

κοινωνήσῃ ἢ καὶ μόνον ἐντυγχάνων
ἐντυγχάνων < μτχ του ἐντυγχάνω = συναντώ

που προσάπτηται ἐκῶν,
που = κάπου
προσάπτομαι = έρχομαι σε επαφή
ἐκῶν = με τη θέλησή του

μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ
 μήτ' εἰς ἀγοράν μήτ' εἰς πόλιν

ὅλως πρότερον ἢ καθήρηται.
ὅλως = γενικά

Αν κάποιος **καταδικαστεί** για **βαιοπραγία**
 των γονέων,

πρώτα καταδικάζεται για όλη του τη ζωή
 από την πόλη για άλλη χώρα

και **αποκλείονται** από όλα τα ιερά,

αν επιστρέψει από την εξορία θα τιμωρείται
 με θάνατο.

Αν κάποιος ελεύθερος φάει μαζί του

ή να πει μαζί ή κάποια άλλη **σχέση** μαζί τους

θα έχει ή και μόνο **συναντώντας**

κάπου έρχεται σε επαφή με τη θέλησή
του,

ούτε στο ιερό να έλθει
 ούτε στην αγορά ούτε στην πόλη

και **γενικά** παρά μόνο αφού καθαιρεθεί.



Νόημα με λίγα λόγια

Ποιοι;	Οι ηλικιωμένοι είναι απαραίτητο να γίνονται σεβαστοί
Αν όχι;	Αυστηρές ποινές επιβάλλονται σε όλους: <pre> graph TD A[Αυστηρές ποινές] --> B[εξορία] A --> C[μαστίγιο] A --> D[θάνατος] </pre>
Αντίθετα, όποιος βοηθήσει:	 έπαινος, επιβράβευση



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 85)

1. Πώς επαληθεύεται από όσα διαβάσατε η ιδιαίτερη σημασία που απέδιδε ο Πλάτων στον σεβασμό προς τους μεγαλύτερους;

Ο Πλάτων έδινε μεγάλη σημασία στο σεβασμό στους μεγαλύτερους και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι όποιος σεβόταν τους μεγαλύτερους επιβραβευόταν. Αντιθέτως, όποιος παράκουγε και ήταν ασεβής τον περίμενε εξορία, θάνατος ακόμα και ράπισμα.

2. Από τις ποινές που προβλέπει ο νόμος που διαβάσατε ποια σας φαίνεται πιο αυστηρή; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Η πιο αυστηρή κατά τη γνώμη μου τιμωρία που επιβλήθηκε ήταν η εξορία με δήμευση περιουσίας γιατί για τους Αρχαίους ήταν πολύ βαριά ποινή το να μην μπορούν να συμμετέχουν στα κοινά της πόλης και να μην έχουν πολιτικά δικαιώματα.

3. Από το κείμενο που μελετήσατε διαφαίνεται διαφοροποίηση στον τρόπο που ο Πλάτων αντιμετωπίζει διάφορες κοινωνικές ομάδες σε σχέση με την τήρηση της υποχρέωσης να σέβονται τους μεγαλύτερους και να τους βοηθούν, όταν κακοποιούνται. Να καταγράψετε τις ομάδες αυτές και την αντιμετώπισή τους και, αξιοποιώντας τις γενικότερες γνώσεις σας για την αρχαιότητα, να προσπαθήσετε να την αιτιολογήσετε.

Ο Πλάτων θεωρεί ότι δε χρειάζεται να αντιμετωπίζεται κάθε ηλικιακή ομάδα το ίδιο αλλά να υπάρχει διαφοροποίηση. Συγκεκριμένα, οι μεγαλύτεροι είναι απαραίτητο να γίνονται σεβαστοί από όλες τις ηλικιακές ομάδες και κυρίως από τους νεώτερους, οι οποίοι είναι απαραίτητο να επιβραβεύονται για τις καλές τους πράξεις. Είναι λογικό στην Αρχαία Αθήνα να ήταν αξιοσέβαστα πρόσωπα οι πρεσβύτεροι γιατί εκείνοι θεωρεί ο Πλάτωνας ότι είναι εκείνοι που κατέχουν την εμπειρία.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσεις με σωστό ή λάθος.

- ▶ α. Όποιος δε βοηθήσει τον μεγαλύτερο θα εξορίζεται. ☐
- ▶ β. Οι γονείς είναι λιγότερο σημαντικοί από τα παιδιά τους ☐
- ▶ γ. Ανεξαρτήτως κοινωνικής τάξης επιβραβεύονταν όλοι για την καλή τους συμπεριφορά απέναντι στους μεγαλύτερους. ☐

2. Να εκφράσεις την άποψή σου για το πώς φέρονται οι άνθρωποι στους μεγαλύτερους.



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: **φεύγω**

Αρχαία ελληνική

- ♦ **ή φυγή:** βιαστική, εσπευσμένη απομάκρυνση κάποιου μπροστά σε μια απειλή
- ♦ **ὁ φυγᾶς:** αυτός που διαφεύγει κρυφά σε ξένη χώρα, επειδή διώκεται (δικαστικά, πολιτικά κτλ.) στην πατρίδα του
- ♦ **φυγαδεύω:** διευκολύνω κπ. να διαφύγει, να δραπετεύσει (συχνά στο εξωτερικό)
- ♦ **φυγοδικῶ:** αποφεύγω σκόπιμα να δικαστώ, δεν παρουσιάζομαι στο δικαστήριο για να δικαστώ γι' αυτό που κατηγορούμαι
- ♦ **φυγομαχῶ:** αποφεύγω να δώσω μάχη και γενικότερα να αγωνιστώ, να κάνω ενέργειες ή προσπάθειες που εμπεριέχουν σύγκρουση με πρόσωπα, με πράγματα, με καταστάσεις
- ♦ **φυγοπονῶ:** έχω την τάση να αποφεύγω ενέργειες ή δραστηριότητες που απαιτούν ή προϋποθέτουν σωματικό ή πνευματικό μόχθο, κόπο· τεμπελιάζω
- ♦ **ή φυγοπονία:** η ιδιότητα του φυγόπονου· η τάση αποφυγής ενεργειών ή δραστηριοτήτων που απαιτούν ή προϋποθέτουν σωματικό ή πνευματικό μόχθο, κόπο· οκνηρία, τεμπελιά
- ♦ **ή διαφυγή:** η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του διαφεύγω
- ♦ **τὸ καταφύγιον:** τόπος όπου καταφεύγει κάποιος, όπου πηγαίνει για να προστατευτεί από κπ. κίνδυνο ή για να αποφύγει κάποια δυσάρεστη κατάσταση
- ♦ **πρόσφυγας:** αυτός που αναγκάζεται ή εξαναγκάζεται να εγκαταλείψει την πατρίδα του ή τον τόπο της μόνιμης κατοικίας του και να καταφύγει σε μια ξένη χώρα ή στη χώρα της εθνικής του προέλευσης, συνήθ. πληθ., για πληθυσμούς ή για άτομα που μετακινούνται ομαδικά
- ♦ **ἀφευκτος -η -ο:** (λογот.) που δεν είναι δυνατό να τον αποφύγει κάποιος· αναπόφευκτος

Νέα ελληνική

- ♦ **φευγαλέος:** που διαρκεί πάρα πολύ λίγο και ύστερα χάνεται, παύει να υπάρχει
- ♦ **φυγόδικος:** αυτός που αποφεύγει να δικαστεί, που σκόπιμα δεν παρουσιάζεται στο δικαστήριο κατά τη μέρα και την ώρα της δίκης του
- ♦ **φυγομαχία:** η αποφυγή (από δειλία, αδυναμία κτλ.) μιας μάχης, ενός αγώνα, μιας απάντησης σε μια πρόκληση
- ♦ **φοροφυγᾶς:** αυτός που έντεχνα (και παράνομα) αποφεύγει την πληρωμή φόρων στο κράτος

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 86)

1. Να αναζητήσετε στον Λεξιλογικό Πίνακα τις λέξεις της α.ε. που σημαίνουν ό,τι περιγράφουν οι φράσεις.

αυτός που αποφεύγει τον πόλεμο	φυγοπόλεμος
αφιλόξενος	φυγόξενος
εξόριστος	φυγάς
αυτός που δεν προσέρχεται να δικαστεί	φυγόδικος
αυτός που αποφεύγει τον κόπο, τη δουλειά	φυγόπονος

2. Να επιλέξετε από τον Λεξιλογικό Πίνακα λέξεις της ν.ε. ομόρριζες του ρ. φεύγω και να συμπληρώσετε τις προτάσεις.

α. Η απορρόφηση των Μικρασιατών προσφύγων στην ελληνική κοινωνία μετά την καταστροφή του 1922 προκάλεσε αρκετά κοινωνικά προβλήματα, συνέβαλε όμως σημαντικά στην ανάπτυξη του εμπορίου και της ναυτιλίας.

β. Το ατύχημα ήταν αναπόφευκτο από τη στιγμή που τέθηκε εκτός λειτουργίας και ο εφεδρικός μηχανισμός συγκράτησης του φορτίου.

γ. Στην καθημερινή συναναστροφή είναι πολύ συμπαθητικός άνθρωπος, αλλά στην εργασία του η φυγοπονία του τον κάνει στόχο αρνητικών σχολίων από τους συναδέλφους του.

δ. Οι κάτοικοι της περιοχής, όπου πρόκειται να εγκατασταθεί το εργοστάσιο επεξεργασίας βιομηχανικών λυμάτων, απείλησαν με προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, αν δεν ανακληθεί η απόφαση εγκατάστασης.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να εντοπίσεις από τον Λεξιλογικό πίνακα την κατάλληλη λέξη για τον ορισμό που δίνεται.

α. Αυτός που δε δηλώνει τα εισοδήματά του στην Εφορία.

β. Εκεί που καταφεύγει κάποιος, όταν κινδυνεύει.

γ. Αυτός που φεύγει από τη χώρα του λόγω κακών συνθηκών και πάει σε άλλη.

δ. Βοηθάω κάποιον να ξεφύγει.

2. Να σχηματιστούν φράσεις με τις νέες λέξεις.



Ετυμολογικά ενότητας

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ λέξη άκλιτη

Όπως έχουμε μάθει από την Α΄ Γυμνασίου:

Όταν το δεύτερο συνθετικό είναι **άκλιτη λέξη** (κυρίως επιρρήματα, άκλιτα αριθμητικά, σύνδεσμοι), στη σύνθετη λέξη παραμένει **αμετάβλητο**.



ύπερ-άνω, συν-άμα.



**Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου
ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ
(σελ. 87)**

1. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις της α.ε. με τα συνθετικά που δίνονται.

έν + δέκα	ένδεκα
έν + αντί	έναντι
δέκα + πέντε	δεκαπέντε
πρός + έτι	προσέτι

2. Να χωρίσετε τις λέξεις στα συνθετικά τους μέρη.

Λέξη	α' συνθετικό	β' συνθετικό
δεκατρία	δέκα	τρία
σύνεγγυς	σύν	έγγυς
έπειτα	έπί	έιτα
εϋγε	εϋ	γε

3. Να βρείτε τη λέξη που κρύβεται στην έγχρωμη στήλη.

α. έν + πάθος = έμπαθής

β. άγρός + νέμω = άγρονόμος

γ. έθνος + άρχω = έθνάρχης

δ. ψυχή + άγω = ψυχαγωγός

ε. μήτηρ + πόλις = μητρόπολις

στ. κακός + μοϊρα = κακόμοιρος

ζ. άστυ+ νέμω = άστυνόμος



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να βρεθούν τα συνθετικά των λέξεων.

α. έναγόμενος= _____

β. κατευθείαν= _____

γ. προστάτης= _____

δ. τριανδρία= _____

2. Να σχηματιστούν σύνθετες λέξεις της α.ε. με τα συνθετικά που δίνονται.

α. πολύ+ σπόρος= _____

β. καλός + προαίρεσις= _____

γ. σύν+ κολλώ= _____



Γραμματική ενότητας

Προστακτική ενεστώτα και αορίστου ενεργητικής φωνής

Χρήση Προστακτικής:

- ✓ δηλώνει τη διαταγή ή την προσταγή
- ✓ **απαγόρευση ή αποτροπή** με άρνηση "μη"
- ✓ **ευχή ή κατάρα**
- ✓ **συμβουλή**
- ✓ **δέηση ή παράκληση,**



Προστακτική έχουν ο **ενεστώτας**, ο **αόριστος** και ο **παρακείμενος**



Οι τύποι προστακτικής παίρνουν άρνηση **μή**.



Η προστακτική δεν έχει **α' εν.** και **α' πληθ.** πρόσωπο.

Σχηματισμός καταλήξεων ενεστώτα και αορίστου

Προστακτική ενεστώτα

—
λύ-ε

λυ-έτω

—
λύ-ετε

λυ-όντων ή λυ-έτωσαν

Προστακτική αορίστου

—
λυ-σ-ον

λυ-σ-άτω

—
λύ-σ-ατε

λυ-σ-άντων ή λυ-σ-άτωσαν



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 88-89)

- Λαμβάνοντας υπόψη τη δεύτερη παρατήρηση, να κλίνετε παρακάτω τις προστακτικές ενεστώτα και αορίστου των ρημάτων προσάπτω, ἀνατρέπω, μεταπείθω.

πρόσωπο	Ενεστώτας	Αόριστος
α' εν.	--	--
β' εν.	προσάπτειτε	προσάψον
γ' εν.	προσάπτέτω	προσάψάτω
α' πληθ.	--	--
β' πληθ.	προσάπτετε	προσάψατε
γ' πληθ.	προσάπτοντων & προσάπτέτωσαν	προσάψάντων & προσάψάτωσαν

πρόσωπο	Ενεστώτας	Αόριστος
α' εν.	--	--
β' εν.	ἀνατρέπε	ἀνατρέψον
γ' εν.	ἀνατρεπέτω	ἀνατρεψάτω
α' πληθ.	--	--
β' πληθ.	ἀνατρέπετε	ἀνατρέψατε
γ' πληθ.	ἀνατρεπόντων & ἀνατρεπέτωσαν	ἀνατρεψάντων & ἀνατρεψάτωσαν

πρόσωπο	Ενεστώτας	Αόριστος
α' εν.	--	--
β' εν.	μετάπειθε	μετάπεισον
γ' εν.	μεταπειθέτω	μεταπεισάτω
α' πληθ.	--	--
β' πληθ.	μεταπείθετε	μεταπείσατε
γ' πληθ.	μεταπειθόντων & μεταπειθέτωσαν	μεταπεισάντων & μεταπεισάτωσαν



1. Η πρώτη άσκηση δεν εξετάζεται σύμφωνα με το Υπουργείο.
2. Να μεταφέρετε τους τύπους των ρημάτων στην προστακτική ενεστώτα και αορίστου διατηρώντας σταθερά το πρόσωπο και τον αριθμό.

οὗτος	Ενεστώτας	Αόριστος
γράφει	γραφέτω	γραψάτω
πράττει	πραττέτω	πραξάτω
κηρύττει	κηρυττέτω	κηρυξάτω

ὕμεις	Ενεστώτας	Αόριστος
κρύπτετε	κρύπτετε	κρύψατε
ταράττετε	ταράττετε	ταράξατε
πείθετε	πείθετε	πείσατε

3. Να εντοπίσετε τους τύπους προστακτικής στις παρακάτω φράσεις και να αναγνωρίσετε τον χρόνο στον οποίο βρίσκονται και τη σημασία τους.

- α. Ὡ ἄνδρες, τό τε σῶμα καί τήν ψυχὴν **γυμνάσατε**. | **Αόριστος**
- β. Ὡ νεανία, **δίωκε** τὰ ἐσθλῶν ἢ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπιτηδεύματα. | **Ενεστώτας**
- γ. Ταῦτα μὴ **πράττετε**. | **Ενεστώτας**
- δ. **Κηρύξατε** τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. | **Αόριστος**
- ε. Νῦν, ὦ Σώκρατες, **δίδαξόν** με τὴν ἀρετὴν. | **Αόριστος**
- στ. Εἰ ἀληθῆ λέγεις, **σῶσον** σεαυτόν. | **Αόριστος**

4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με τον κατάλληλο τύπο προστακτικής του ρήματος που δίνεται σε παρένθεση και να βρείτε την ειδικότερη σημασία της προστακτικής κάθε φορά.

- α. Σῶσον (σώζω, αόρ.) Κύριε, τον λαόν Σου.
- β. Πάταξον (πατάσσω, αόρ.) μέν, ἄκουσον (ἀκούω, αόρ.) δέ.
- γ. Σπεῦδε (σπεύδω, ενεστ.) βραδέως.
- δ. Οὐς ὁ θεός συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω (χωρίζω, ενεστ.).



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να κλιθούν οι προστακτικές Ενεστώτα και Αορίστου των ρημάτων: καλύπτω, λέγω.

πρόσωπο	Ενεστώτας	Αόριστος
α' εν.		
β' εν.		
γ' εν.		
α' πληθ.		
β' πληθ.		
γ' πληθ.		

πρόσωπο	Ενεστώτας	Αόριστος
α' εν.		
β' εν.		
γ' εν.		
α' πληθ.		
β' πληθ.		
γ' πληθ.		

2. Στο κείμενο που σας δίνεται να εντοπίσετε τις Προστακτικές.

Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔση μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου.

Ἀπόστολος Παῦλος, Ἐπιστολὴ πρὸς Ἐφεσίους 6.1-4

ΕΝΟΤΗΤΑ 12: Τα φαινόμενα απατούν

Τα ετυμολογικά της ενότητας δε διδάσκονται σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας.



Τι θα μάθεις: Την ανάγκη απομάκρυνσης του ανθρώπου από τα εφήμερα αγαθά και την επικέντρωσή του στα μικρά και σημαντικά.



Το κείμενο

Ἔστωσαν δύο ἁμαρτωλοί, ὁ μὲν κολαζόμενος, ὁ δὲ μὴ κολαζόμενος. Μὴ λέγε, μακάριος οὗτος, ὅτι πλουτεῖ, ὀρφανοὺς ἀποδύει, χήρας βιάζεται. Καίτοι οὐ νοσεῖ, ἀλλ' ἄρπάζων εὐδοκιμεῖ, τιμῆς μεγάλης ἀπολαύει καὶ δυναστείας, οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν ὑπομένει· ἀλλὰ τοῦτον μάλιστα θρήνει, ὅτι καὶ νοσεῖ καὶ οὐ θεραπεύεται. Ἐὰν ἴδῃς τινὰ ὑδέρω κατεχόμενον, καὶ μὴ τρέχοντα πρὸς τὸν ἰατρόν, ἀλλὰ τράπεζαν ἔχοντα Συβαριτικὴν, μεθύοντα καὶ ἐπιτείνοντα τὴν νόσον, μακαρίζεις τοῦτον, ἢ ταλανίζεις; Ἐὰν δὲ ἕτερον ἴδῃς ὑδέρω κατεχόμενον, ἰατρικῶν ἀπολαύοντα χειρῶν, λιμῶ ἑαυτὸν ἐκδιδόντα, φαρμάκοις προσκαρτεροῦντα πικροῖς, οὐχὶ τοῦτον πολὺ μᾶλλον ἐκείνου μακαρίζεις; Ὡμολόγηται· ὁ μὲν γὰρ νοσεῖ, καὶ οὐ θεραπεύεται· ὁ δὲ νοσεῖ, καὶ ἀπολαύει ἰατρείας. Ἐπίπονος μὲν ἡ ἰατρεία, ἀλλ' ὠφέλιμον αὐτῆς τὸ τέλος. Οὕτως ἐστὶ καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Η υποκρισία στις σχέσεις των ανθρώπων

Ἔστωσαν δύο ἁμαρτωλοί, ἔστωσαν < πρστ του εἰμί = υπάρχω	Ας υποθέσουμε ότι υπάρχουν δύο αμαρτωλοί
ὁ μὲν κολαζόμενος, ὁ δὲ μὴ κολαζόμενος.	ο αμαρτωλός και ο ενάρετος.
Μὴ λέγε, μακάριος οὗτος, ὅτι πλουτεῖ, μακάριος = ευτυχισμένος	Μην λες, αυτός (είναι) ευτυχισμένος , επειδὴ πλουτίζει,
ὀρφανοὺς ἀποδύει, χήρας βιάζεται. ἀποδύει < ἀποδύει = γδύνω βιάζεται < βιάζομαι = χρησιμοποιοῦ βία	γδύνει τους ορφανούς, τις χήρες χρησιμοποιεῖ με βία .
Καίτοι οὐ νοσεῖ, καίτοι = κι όμως	Κι όμως ούτε αρρωσταίνει,
ἀλλ' ἄρπάζων εὐδοκιμεῖ, εὐδοκιμεῖ < εὐδοκιμῶ = προκόβω	αλλά αρπάζοντας προκόβει ,
τιμῆς μεγάλης ἀπολαύει καὶ δυναστείας, ἀπολαύει < ἀπολαύω = απολαμβάνω δυναστεία = εξουσία	τιμὴ μεγάλη απολαμβάνει και εξουσία ,
οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν ὑπομένει· καὶ οὐ θεραπεύεται.	και καθόλου δεν υπομένει τα ανθρώπινα κακά· και δε θεραπεύεται.

2^η Ενότητα: Θεμελίωση ζωής σε ουσιαστικές αξίες

Ἐὰν ἴδῃς τινὰ ὑδέρῳ κατεχόμενον ἴδῃς < Ὑποτακτική Αορ του ὁρῶ = βλέπω ὑδέρῳ < ὕδρος = υδρωπικία	Εάν δεις κάποιον να έχει υδρωπικία
καὶ μὴ τρέχοντα πρὸς τὸν ἰατρόν,	και να μην τρέχει προς τον γιατρό,
ἀλλὰ τράπεζαν ἔχοντα Συβαριτικήν, συβαριτικήν = πολυφορτωμένο με φαγητά τραπέζι	αλλά να έχει τραπέζι πολυφορτωμένο από φαγητά ,

μεθύοντα καὶ ἐπιτείνοντα τὴν νόσον,

μεθύοντα < μτχ του μεθύω = μεθώ

ἐπιτείνοντα < μτχ του ἐπιτείνω = επιδεινώνω

μακαρίζεις τοῦτον, ἢ ταλανίζεις;

ταλανίζεις < ταλανίζω = θεωρώ δυστυχισμένο

Ἐὰν δὲ ἕτερον ἴδης ὑδέρῳ κατεχόμενον,

ἱατρικῶν ἀπολαύοντα χειρῶν,

ἀπολαύοντα < ἀπολαύω = απολαμβάνω

λιμῶ ἑαυτὸν ἐκδιδόντα,

λιμῶ = ἡ πείνα

ἐκδιδόντα < μτχ του ἐκδίδω = παραδίδομαι

φαρμάκοις προσκαρτεροῦντα πικροῖς,

προσκαρτεροῦντα < μτχ του προσκαρτερῶ
= παίρνω με υπομονή

οὐχὶ τοῦτον πολὺ μᾶλλον ἐκείνου μακαρίζεις;

Ὡμολόγηται· ὁ μὲν γὰρ νοσεῖ,

ὠμολόγηται < του ρ. ὁμολογοῦμαι
= εἶναι κοινά παραδεκτό

καὶ οὐ θεραπεύεται

καὶ ἀπολαύει ἱατρείας

Ἐπίπονος μὲν ἢ ἱατρεία,

ἢ ἱατρεία = θεραπεία

ἀλλ' ὠφέλιμον αὐτῆς τὸ τέλος.

τέλος: ὁ σκοπός

Οὕτως ἐστὶ καὶ ἐν τῷ παρόντι βίω.

μεθώντας και **επιδεινώνοντας** την αρρώστια,

τον **θεωρεῖς** ευτυχισμένο ἢ **δυστυχισμένο**;

Και αν δεις κάποιον ἄλλο να υποφέρει από
υδρωπικία,

απολαμβάνοντας την ιατρική φροντίδα,

παραδίδοντας τον εαυτό του στην **πείνα**,

παίρνοντας με υπομονή πικρά φάρμακα,

ὄχι αὐτόν πολὺ περισσότερο θεωρεῖς
ευτυχισμένο;

Εἶναι κοινά παραδεκτό· Αὐτός που νοσεῖ,

και δε θεραπεύεται

ο ἕνας αρρωσταίνει και απολαμβάνει
θεραπεία

Επίπונה ὅμως ἡ **θεραπεία**,

ἀλλὰ ὠφέλιμος ὁ **σκοπός**.

Το ἴδιο ἰσχύει και στην τωρινή ζωή.



Νόημα με λίγα λόγια

Οι αμαρτωλοί: Δεν πρέπει να είναι αξιοζήλευτοι από τους άλλους.

Γιατί; Ζουν μέσα στην αμαρτία, τη χλιδή και την υπερβολή και δεν γιατρούουν τα πάθη της ψυχής τους.

Οι φτωχοί: Αρκούνται στα λίγα και έχουν υπομονή για όλα όσα τους συμβαίνουν.



Πηγαίνουν στο γιατρό, όταν χρειαστεί και γιατρούουν με επιμονή και υπομονή τα βάσανά τους.

Ακριβώς έτσι προτρέπει ο συγγραφέας τον αναγνώστη του να ζει, όπως ο ολιγαρκής άνθρωπος.



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 92)

1. Ποιον εκφραστικό τρόπο χρησιμοποιεί ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, για να εξηγήσει στους πιστούς γιατί δεν πρέπει να θαυμάζουν όσους ζουν μέσα στην αμαρτία;

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος χρησιμοποιεί τον εκφραστικό τρόπο της αλληγορίας, δηλαδή συγκρίνει τον πλούσιο και τον φτωχό ως προς τον τρόπο ζωής τους και προτρέπει τους ανθρώπους να ζουν όπως ο φτωχός. Ο συγκεκριμένος τρόπος περιγραφής μας θυμίζει τις παραβολές του Χριστού που με απλό τρόπο και με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή έδινε στον άλλο να καταλάβει δυσνόητες έννοιες.

2. Ποια στάση ζωής προβάλλει έμμεσα, με το απόσπασμα που μελετήσατε, ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος;

Προβάλλει έμμεσα την εγκρατή ζωή του απλού ανθρώπου που δεν υπερβάλλει και ζει καλλιεργώντας τον εαυτό του. Όταν χρειαστεί βοήθεια, θα αναζητήσει πάντα τον γιατρό και θα πράξει όλα όσα του πει κι αν είναι δυσάρεστα ή δύσκολα.

3. Πιστεύετε ότι όσα αναφέρει ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος έχουν εφαρμογή στην εποχή μας; Να τεκμηριώσετε την άποψή σας.

Όλα όσα αναφέρει ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος έχουν εφαρμογή ακόμα και σήμερα, αφού είναι διαχρονικές οι διδασκαλίες του. Σήμερα υπάρχουν πολλοί άνθρωποι όπως οι πλούσιοι της ιστορίας που δεν ενδιαφέρονται για την πνευματική τους καλλιέργεια αλλά νοιάζονται μόνο για τα υλικά αγαθά. Υπάρχουν και άνθρωποι που ενδιαφέρονται για το κοινό καλό, βασανίζονται γιατί θέλουν να πετύχουν τους στόχους τους και τους επιτυγχάνουν με πολύ κόπο.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσεις με σωστό ή λάθος.

- ▶ **α.** Οι πλούσιοι άνθρωποι έχουν πλούσια συναισθήματα για τους συνανθρώπους τους. ☐
- ▶ **β.** Όταν νοσούν, επιλέγουν να θεραπευτούν μόνοι τους. ☐
- ▶ **γ.** Οι φτωχοί άνθρωποι βασανίζονται και δεν καταφέρνουν ποτέ τίποτα. ☐
- ▶ **δ.** Η γιατρεία είναι δύσκολη αλλά ο σκοπός επιτυγχάνεται. ☐

2. Να περιγράψεις έναν άνθρωπο από την Ιστορία που μοιάζει με τους πλούσιους της παραβολής.



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: τέλος

Αρχαία ελληνική

- ♦ **ή τέλεσις:** η ενέργεια του τελώ
- ♦ **ή τελετή:** επίσημος εορτασμός ενός πολιτικού, στρατιωτικού, κοινωνικού ή θρησκευτικού γεγονότος ή μιας επετείου
- ♦ **τελικός:** που βρίσκεται στο τέλος μιας σειράς, μιας ενότητας· τελευταίος
- ♦ **τέλειος:** που έχει γίνει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, χωρίς λάθη και παραλείψεις
- ♦ **τό τελείωμα:** η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του τελειώνω
- ♦ **τελεσφορῶ:** καταλήγω σε θετικό αποτέλεσμα· πετυχαίνω
- ♦ **ὁ τελετάρχης:** αυτός που έχει την ευθύνη για την οργάνωση και τη διεξαγωγή ενός επίσημου εορτασμού
- ♦ **διατελῶ:** είμαι, βρίσκομαι σε ορισμένη κατάσταση
- ♦ **ἀποτελῶ:** για κπ. ή για κτ. που είναι ένα από τα μέλη ή τα μέρη που συνθέτουν ένα οργανωμένο ή ενιαίο σύνολο
- ♦ **ἐκτελῶ:** πραγματοποιώ, εφαρμόζω
- ♦ **ἐπιτελῶ:** εκτελῶ, πραγματοποιώ κτ.
- ♦ **συντελῶ:** με τη δράση ή με την επίδρασή μου, που συνδυάζεται με εκείνη των άλλων ατόμων ή παραγόντων, οδηγώ μια διαδικασία σε ένα θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα· συμβάλλω
- ♦ **ή αὐτοτέλεια:** η κατάσταση και η ιδιότητα του αυτοτελούς
- ♦ **πολυτελής:** που τον χαρακτηρίζει η πολυτέλεια, που είναι πολυδάπανος, πολυέξοδος, πλούσιος και μεγαλοπρεπής στην εμφάνιση
- ♦ **ὑποτελής:** για χώρα ημιανεξάρτητη, που δεν έχει πλήρη κυριαρχικά δικαιώματα, αλλά εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από κάποια άλλη
- ♦ **ἀτελής:** που κτ. του λείπει για να ολοκληρωθεί, για να γίνει σωστός ή τέλειος
- ♦ **εὐτελής:** για κτ. του οποίου η ποιότητα είναι πολύ χαμηλή

Νέα ελληνική

- ♦ **τελεσίδικος:** που δεν μπορεί να επανακριθεί, που δεν επιδέχεται αναθεώρηση
- ♦ **τελειόφοιτος:** που φοιτά στην τελευταία τάξη ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος
- ♦ **ατελέσφορος:** που δεν έφτασε στο αποτέλεσμα, στο σκοπό για τον οποίο έγινε
- ♦ **ιεροτελεστία:** η τέλεση θρησκευτικής λειτουργίας· ιερουργία, ιεροπραξία

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου
(σελ. 86)

3. Να συμπληρώσετε τα κενά με κατάλληλα ουσιαστικά και επίθετα της α.ε. από τον Λεξιλογικό Πίνακα, ομόρριζα των λέξεων που δίνονται παρακάτω.

A'	B'
ἀποτελῶ	τὸ ἀποτέλεσμα
ἐπιτελῶ	ὁ/ἡ ἐπιτελής, τὸ ἐπιτελές
διατελῶ	ὁ/ἡ διατελής, τὸ διατελές
ὁ/ἡ εὐτελής, τὸ εὐτελές	ἡ εὐτέλεια
ὁ/ἡ αὐτοτελής, τὸ αὐτοτελές	ἡ αὐτοτέλεια
ὁ/ἡ πολυτελής, τὸ πολυτελές	ἡ πολυτέλεια
ὁ/ἡ ἐντελής, τὸ ἐντελές	ἡ ἐντέλεια



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να εντοπίσεις τις λέξεις από τον ορισμό τους.

Πώς λέγεται αυτή που τελειώνει τη σχολή;

Πώς λέγεται αυτός που αφήνει τα πράγματα στη μέση;

Πώς λέγεται η τελειότητα αλλιώς;

2. Να σχηματιστούν φράσεις με τις παραπάνω λέξεις.



Γραμματική ενότητας

Προστακτική ενεστώτα ρ. εἰμί και παρακειμένου των βαρύτονων ρημάτων ε.φ.

Προστακτική του εἰμί

ἴσθι

ἔστω

ἔστε

ἔστων, ἔστωσαν, ὄντων

Προστακτική Παρακειμένου του λύω

λελυκώς, -κυῖα, -κός

ἴσθι

λελυκώς, -κυῖα, -κός

ἔστω

λελυκότες, -κυῖαι, -κότα

ἔστε

λελυκότες, -κυῖαι, κότα

ἔστων



Η προστακτική του παρακειμένου των βαρύτονων ρημάτων σχηματίζεται:

- τόσο περιφραστικά (πιο εύχρηστος τύπος) από την **μετοχή παρακειμένου της ενεργητικής φωνής** και την **προστακτική ενεστώτα του ρ. εἰμί**, π.χ. λελυκώς, -υῖα, -ὸς ἴσθι,
- όσο και μονολεκτικά (σπάνια) όμως.

Ανώμαλα επίθετα

ὁ πολὺς, ἡ πολλή, τὸ πολὺ

ὁ	πολὺ-ς	ἡ	πολλή	τὸ	πολὺ
τοῦ	πολλοῦ	τῆς	πολλῆς	τοῦ	πολλοῦ
τῷ	πολλῷ	τῇ	πολλῇ	τῷ	πολλῷ
τὸν	πολὺ-ν	τὴν	πολλήν	τὸ	πολὺ
ῶ	πολὺ	ῶ	πολλή	ῶ	πολὺ
οἱ	πολλοὶ	αἱ	πολλαὶ	τὰ	πολλὰ
τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν
τοῖς	πολλοῖς	ταῖς	πολλαῖς	τοῖς	πολλοῖς
τοὺς	πολλοὺς	τὰς	πολλὰς	τὰ	πολλὰ
ῶ	πολλοὶ	ῶ	πολλαὶ	ῶ	πολλὰ

Σημαντικό είναι να θυμάσαι ότι με ένα -λ γράφονται οι τύπου που περιέχουν μόνο ένα -θ. Οι τύποι με δυο -λλ είναι οι υπόλοιποι.

ὁ μέγας, ἡ μεγάλη, τὸ μέγα

ὁ	μέγα-ς	ἡ	μεγάλη	τὸ	μέγα
τοῦ	μεγάλου	τῆς	μεγάλης	τοῦ	μεγάλου
τῷ	μεγάλῳ	τῇ	μεγάλῃ	τῷ	μεγάλῳ
τὸν	μέγα-ν	τὴν	μεγάλην	τὸ	μέγαα
ῶ	μέγα	ῶ	μεγάλη	ῶ	μέγα
οἱ	μεγάλοι	αἱ	μεγάλαι	τὰ	μεγάλα
τῶν	μεγάλων	τῶν	μεγάλων	τῶν	μεγάλων
τοῖς	μεγάλοις	ταῖς	μεγάλαις	τοῖς	μεγάλοις
τοὺς	μεγάλους	τὰς	μεγάλας	τὰ	μεγάλα
ῶ	μεγάλοι	ῶ	μεγάλαι	ῶ	μεγάλα



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 96-97)

1. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με τους κατάλληλους τύπους της προστακτικής ενεστώτα του ρ. είμι.

- α. Γενναίοι ύμεις ἔστε.
 β. Εὐτυχής ἔστω ὅστις φίλους ἔχει.
 γ. Ὡ νεανία, ἴσθι φιλαλήθης.
 δ. Ἔστε, ὦ νέοι, πολυμαθεῖς.

2. Να γράψετε τους παρακάτω τύπους στην προστακτική παρακειμένου διατηρώντας το ίδιο πρόσωπο (η μετοχή να τεθεί στο αρσενικό γένος).

κεκώλυκας	κεκωλυκῶς ἴσθι
πεφεύγατε	πεφευγότες ἔστε
παρεσκεύακε	παρεσκευακῶς ἔστω
ἐπεψήφικε	ἐπεψηφικῶς ἔστω

3. Να γράψετε τους τύπους προστακτικής ενεστώτα και παρακειμένου που ζητούνται.

κεκώλυκας	ενεστώτας	παρακείμενος
οὗτοι (δανείζω)	δανειζέτωσαν & δανειζόντων	δεδανεικότες ἔστων
σύ (θεραπεύω)	θεράπευε	τεθεραπευκῶς ἴσθι
οὗτος (γράφω)	γράφετω	γεγραφῶς ἔστω



4. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται.

β' εν. προστ. παρακ. ρ. δουλεύω	δεδουλευκῶς ἴσθι
γ' πληθ. προστ. παρακ. ρ. πιστεύω	πεπιστευκότεις ἔστων
β' εν. προστ. αορ. ρ. ἐρμηνεύω	ἐρμήνευσον
β' εν. προστ. παρακ. ρ. ἀκούω	ἀκηκοῶς ἴσθι
γ' εν. προστ. παρακ. ρ. παρασκευάζω	παρεσκευακῶς ἔστω
β' πληθ. προστ. ενεστ. ρ. κρύπτω	κρύπτετε

5. Να συμπληρώσετε τις φράσεις με τους κατάλληλους τύπους των επιθέτων πολὺς, πολλή, πολὺ και μέγας, μεγάλη, μέγα.

α. Τὰ δέ βιβλία αὐτοῦ πολλοῦ (πολὺς, πολλή, πολὺ) καταγέλωτος γέμει.

β. Οὐ βασίλεια μέγαν (μέγας, μεγάλη, μέγα) αὐτόν προσαγορεύομεν ὥσπερ αἰχμάλωτοι;

γ. Τὰ τεῖχη κατέσκαπτον πολλῇ (πολὺς, πολλή, πολὺ) προθυμία...

δ. Οὐκ ἔστιν μέγα (μέγας, μεγάλη, μέγα) καὶ νεανικόν φρόνημα λαβεῖν μικρά και φαῦλα πράττοντας.

ε. Τὰ κάλλιστα τῶν Μακεδονικῶν ὅπλων ἐπέμπετο πολλαῖς (πολὺς, πολλή, πολὺ) ἀμάξαις.

στ. Ἐμβάλλουσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν στρατῷ μεγάλῳ (μέγας, μεγάλη, μέγα) Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῶν συμμάχων.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να τοποθετήσεις μέγας, μεγάλη, μέγα, πολύς, πολλή, πολύ στην κατάλληλη πτώση.

- α. Τά _____ (μέγας) πάθη του Χριστού
 β. Οὐκ ἐν τῷ _____ (πολύς) το εὔ.
 γ. Τῶν _____ (μέγας) δώρων ἡ τύχη φόβον ἔχει.
 δ. _____ (πολύς) ὁ κόσμος ἐν τῇ ἀγορᾷ.

2. Να γραφεί η Προστακτική του Παρακειμένου των ρημάτων: ἀγορεύω, ἐκβάλλω.

ΕΝΟΤΗΤΑ 13: Η σωστή στάση στο θέμα της τροφής

Τα ετυμολογικά της ενότητας δε διδάσκονται σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας.

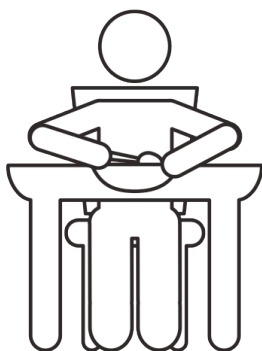


Τι θα μάθεις: Για το πώς πρέπει να διαχειρίζεται κάποιος το φαγητό για την καλή σωματική και ψυχική του υγεία.



Το κείμενο

Πολλών ήδονων ούσων, αἵ τὸν ἄνθρωπον ἐνδιδόναι αὐταῖς βιάζονται παρὰ τὸ συμφέρον, δυσμαχωτάτη εἶναι δοκεῖ ἡ περὶ τροφήν ἡδονή. Ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις ἡδοναῖς σπανιώτερον ὁμιλοῦμεν, ταύτης δὲ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν πάντως πειρᾶσθαι ἀνάγκη, ὥστε πλείους οἱ ἐνταῦθα κίνδυνοι. Καὶ γὰρ ὁ πλέον ἢ δεῖ ἐσθίων ἁμαρτάνει, καὶ ὁ κατασπεύδων ἐν τῷ ἐσθίειν, καὶ ὁ τὰ ἡδίω τῶν ὑγιεινοτέρων βρώματα προτιμῶν. Ἔστι δὲ ἁμαρτία περὶ τροφή καὶ ὅταν παρὰ καιρὸν προσφερώμεθα αὐτήν. Ἔτι δὴ καὶ ἄλλων ἁμαρτιῶν ούσων περὶ τροφήν, δεῖ ἀπασῶν καθαρεύειν. Καθαρεύοι δ' ἂν τις ἐθίζων αὐτὸν αἰρεῖσθαι σῖτον οὐχ ἵνα ἡδῇται ἀλλ' ἵνα τρέφηται, οὐδ' ἵνα λεαίνηται τὴν κατάποσιν ἀλλ' ἵνα ῥωννύηται τὸ σῶμα. Καὶ γὰρ γέγονεν ἡ μὲν κατάποσις δίοδος εἶναι τροφῆς, οὐχ ἡδονῆς ὄργανον, ἡ δὲ γαστήρ τοῦ αὐτοῦ χάριν οὐπὲρ ἔνεκα καὶ φυτῷ ῥίζα γέγονεν. Διὸ καὶ προσήκει ἐσθίειν ἡμῖν ἵνα ζῶμεν, οὐχ ἵνα ἡδῶμεθα.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Τα σφάλματα των ανθρώπων στη διατροφή

Πολλῶν ἡδονῶν οὐσῶν, ἡδονῶν < ἡδονή = ευχαρίστηση	Εἶναι πολλές οι ευχαριστήσεις ,
αἷ τὸν ἄνθρωπον ἐνδιδόναι ἐνδιδόναι < απρ του ἐνδίδωμι = υποκύπτω	στις οποίες να υποκύψει ο άνθρωπος
αὐταῖς βιάζονται	εξαναγκάζουν αυτές
παρὰ τὸ συμφέρον, δυσμαχωτάτη εἶναι δυσμαχωτάτη < δύσμαχος = ακατανίκητος	λόγω του συμφέροντος να εἶναι ακατανίκητη
δοκεῖ ἡ περὶ τροφήν ἡδονή.	φαίνεται η ευχαρίστηση για την τροφή.
Ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις ἡδοναῖς σπανιώτερον ὁμιλοῦμεν, ταύτης δὲ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν	Για τις άλλες απολαύσεις σπανιώτερα μιλάμε, για αυτή κάθε μέρα
πάντως πειρᾶσθαι ἀνάγκη πειρᾶσθαι < απρ του πειρῶμαι = δοκιμάζω	πάντα να τη δοκιμάζουμε εἶναι ἀνάγκη
ὥστε πλείους οἱ ἐνταῦθα κίνδυνοι πλείους < παραθ. του πολύ = περισσότερος	ὥστε περισσότεροι οι εδώ κίνδυνοι
Καὶ γὰρ ὁ πλεόν ἢ δεῖ ἐσθίων ἁμαρτάνει, ἐσθίων < μτχ του ἐσθίω = τρώω	Και αυτός ἁμαρτάνει που τρώει περισσότερο ἀπὸ ὅσο πρέπει,
καὶ ὁ κατασπεύδων ἐν τῷ ἐσθίειν, κατασπεύδων < μτχ του κατασπεύδω=ο λαίμαργος	και αυτός που τρώει λαίμαργα ,
καὶ ὁ τὰ ἡδίω τῶν ὑγιεινότερων βρώματα προτιμῶν. βρώματα < βρώμη = τροφή	και αυτός που προτιμά την πιο ευχάριστη τροφή ἀπὸ την υγιεινή
Ἔστι δὲ ἁμαρτία περὶ τροφήν	Εἶναι ἁμαρτία για την τροφή
καὶ ὅταν παρὰ κοινὸν προσφερώμεθα αὐτήν. παρὰ κοινὸν = λάθος ὥρα	και ὅταν την τρώμε σε λάθος ὥρα .

2^η Ενότητα: Η ενδεδειγμένη συμπεριφορά της διατροφής

Ἔτι δὴ καὶ ἄλλων ἁμαρτιῶν οὐσῶν περὶ τροφήν,

δεῖ ἅπασων καθαρεύειν.

καθαρεύειν < απρ του καθαρεύω = είμαι καθαρός

Καθαρεύοι δ' ἄν τις ἐθίζων

ἐθίζων < μτχ του ἐθίζω = συνηθίζω

αὐτὸν αἰρεῖσθαι σῖτον

αἰρεῖσθαι < απρ του αἰρούμαι = επιλέγω

οὐχ ἵνα ἤδηται ἀλλ' ἵνα τρέφηται,

ἤδηται < ἤδομαι = ευχαριστιέμαι

οὐδ' ἵνα λεαίνηται τὴν κατάποσιν

λεαίνηται < λεαίνομα = ευχαριστώ

τὴν κατάποσιν < ἡ κατάποσις = ο οισοφάγος

ἀλλ' ἵνα ῥωννύηται τὸ σῶμα.

ῥωννύηται < ῥώννυμαι = δυναμώνομαι

Καὶ γὰρ γέγονεν ἡ μὲν κατάποσις δίοδος

εἶναι τροφῆς,

οὐχ ἡδονῆς ὄργανον,

ἡ δὲ γαστήρ τοῦ αὐτοῦ χάριν

ἡ γαστήρ = ἡ κοιλιά

χάριν < χάριος = λόγος

οὐπὲρ ἔνεκα καὶ φυτῷ ρίζα γέγονεν.

γέγονεν < Πρκ του γιγνώσκω = γίνομαι

Διὸ καὶ προσήκει ἐσθίειν ἡμῖν ἵνα ζῶμεν,

οὐχ ἵνα ἡδῶμεθα.

Ακόμα υπάρχουν και άλλες αμαρτίες σχετικά με την τροφή

και πρέπει από όλες να είμαστε καθαροί.

Θα καθάριζε κάποιος αν συνηθίζε

τον εαυτό του να επιλέγει το σιτάρι

όχι **για να ευχαριστηθεί** αλλά για να τραφεί,

ούτε **για να ευχαριστήσει τον οισοφάγο του**

αλλά **για να δυναμωθεί** το σώμα

Και έχει γίνει ο οισοφάγος δίοδος

να είναι της τροφής,

ούτε της ευχαρίστησης ὄργανο,

η **κοιλιά** όμως για τον ίδιο **λόγο**

για τον οποίο **έχει γίνει** η ρίζα για το φυτό.

Για αυτό το λόγο ταιριάζει να τρώμε για να ζούμε,

ούτε για να ευχαριστηθούμε.



Νόημα με λίγα λόγια

Η τροφή: Ακατανίκητη ευχαρίστηση για τον άνθρωπο.



Τρώει ο άνθρωπος για ευχαρίστηση και όχι για επιβίωση.

Όμως: Σκοπός δεν είναι η ευχαρίστηση αλλά η επιβίωση.

Όπως η ρίζα για το φυτό.

Αυτός είναι ο σκοπός και της κοιλιάς,
η επιβίωση του ανθρώπου.



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 100)

- 1. Πώς χαρακτηρίζει ο συγγραφέας τις απολαύσεις που σχετίζονται με το φαγητό και με ποια επιχειρήματα στηρίζει την άποψή του;**

Ο συγγραφέας θεωρεί τις απολαύσεις από την τροφή μεγάλη αμαρτία, χειρότερες από όλες τις αμαρτίες. Είναι χειρότερη ως κίνδυνος γιατί ερχόμαστε σε επαφή μαζί της καθημερινά και η επιρροή της είναι μεγαλύτερη.

- 2. Ποια σφάλματα που σχετίζονται με τη διατροφή επισημαίνονται στο κείμενο;**

Στο κείμενο επισημαίνονται τα σοβαρότερα σφάλματα με την τροφή όπως το ότι οι άνθρωποι τρώνε από ευχαρίστηση και όχι από την ανάγκη επιβίωσης. Μεγάλη αμαρτία θεωρείται η έλλειψη μέτρου, δηλαδή όσοι τρώνε λαίμαργα ακόμη και όσοι τρώνε ανθυγιεινά.

- 3. Ποια είναι, σύμφωνα με τον Μουσώνιο Ρούφο, η ενδεδειγμένη συμπεριφορά στα θέματα της διατροφής;**

Η ενδεδειγμένη συμπεριφορά στα θέματα της διατροφής κατά τον Μουσώνιο Ρούφο είναι να τρώμε κατάλληλες ώρες και σωστά. Δηλαδή υγιεινά και στην κατάλληλη ώρα. Άλλωστε, τα όργανα της τροφής, ο οισοφάγος και η κοιλιά, δεν εξυπηρετούν την ευχαρίστηση της τροφής αλλά την εξασφάλιση της τροφής για την επιβίωση του ανθρώπου.

- 4. Πιστεύετε ότι όσα παρατηρεί ο Μουσώνιος Ρούφος είναι επίκαιρα στην εποχή μας; Να τεκμηριώσετε την άποψή σας.**

Όλα όσα παρατηρεί ο Ρούφος ισχύουν ακόμα και σήμερα όπου οι άνθρωποι τρώνε για ευχαρίστηση και όχι για καλή ζωή ή επιβίωση. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η αύξηση της παχυσαρκίας και των προβλημάτων υγείας. Ο άνθρωπος είναι απαραίτητο να επανέλθει στον αρχικό σκοπό της λήψης τροφής, την επιβίωση.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσετε με σωστό ή λάθος.

- ▶ **A.** Οι άνθρωποι θεωρούν ευχαρίστηση το φαγητό. ☐
- ▶ **B.** Η λήψη τροφής έχει σκοπό την επιβίωση και μόνο του ανθρώπου. ☐
- ▶ **Γ.** Η κατάλληλη ώρα διατροφής παίζει ουσιαστικό ρόλο στην υγιεινή ζωή του ανθρώπου. ☐
- ▶ **Δ.** Ο συγγραφέας ενθαρρύνει τους ανθρώπους να τρώνε μόνο για ευχαρίστηση. ☐

2. Να αναφέρετε μια τροφή που είναι κατάλληλη ώστε ο άνθρωπος να τρέφεται σωστά σύμφωνα με τις οδηγίες του συγγραφέα.



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: σίτος

Αρχαία ελληνική

- ♦ **σιτίζω:** παρέχω τροφή σε κπ.
- ♦ **ὁ σιτισμός:** εφοδιασμός με τρόφιμα ενός συνόλου προσώπων
- ♦ **ἡ σιτοδεία:** ἔλλειψη σιτηρῶν που παρατηρεῖται ὕστερα ἀπὸ καταστροφή της σοδειάς
- ♦ **ἄσιτος:** (λόγ.) που δε σιτίζεται, που στερεῖται ἐντελῶς την τροφή
- ♦ **ἐπισιτίζω:** (σπάν.) κάνω ἐπισιτισμό
- ♦ **ὁ ἐπισιτισμός:** εφοδιασμός με τρόφιμα ενός συνόλου προσώπων
- ♦ **παρασιτῶ:** (για ζωικούς και φυτικούς οργανισμούς) ζω, τρέφομαι και ἀναπτύσσομαι σε βάρος ἄλλου οργανισμοῦ, ως παράσιτο
- ♦ **τὸ συσσίτιον (-ο):** φαγητό που ετοιμάζεται σε μεγάλες ποσότητες και μοιράζεται σε άτομα που ζουν ομαδικά ἢ που ἀνήκουν στην ἴδια κατηγορία

Νέα ελληνική

- ♦ **σταράτος:** για ἐπιδερμίδα που ἔχει ἓνα πολὺ ἐλαφρὰ σκούρο χρῶμα
- ♦ **σταρένιος:** που εἶναι παρασκευασμένος ἀπὸ σιτάλευρο
- ♦ **σ(ι)ταρήθρα:** (λαϊκότρ.) εἶδος κορυδαλλοῦ
- ♦ **σίτεμα:** το ἀποτέλεσμα του σιτεύω
- ♦ **σιτιστής:** (στρατ.) στρατιώτης ἢ κατώτερος βαθμοφόρος, που βοηθᾷ το λοχαγὸ στην οικονομική και λογιστική υπηρεσία μιας στρατιωτικῆς μονάδας
- ♦ **σιτάλευρο:** αλεύρι ἀπὸ σιτάρι
- ♦ **σιταποθήκη:** ἀποθήκη για σιτάρι και ἄλλα δημητριακά
- ♦ **σιταρόσπορος:** ο σπóρος, ο καρπός του σιταριοῦ
- ♦ **αραβόσιτος:** το καλαμπόκι
- ♦ **οικόσιτος:** (για ζῶα ἢ πτηνά) που ζουν στα πλαίσια της ἀνθρώπινης κατοικίας
- ♦ **παρασιτισμός:** τρόπος, σχέση συμβίωσης, κατὰ την οποία ἓνα ζῶο ἢ φυτὸ ζει σε βάρος ἄλλου
- ♦ **υποσιτίζω:** παρέχω σε κπ. τροφή ἀνεπαρκῆ σε ποσότητα ἢ σε θρεπτικά συστατικά, δεν τον διατρέφω καλά
- ♦ **υποσιτισμός:** ἀνεπαρκῆς διατροφή σε ποσότητα ἢ σε θρεπτικά συστατικά

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικῆς γλώσσας]



**Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου
(σελ. 86)**

2. Να συμπληρώσετε τα κενά με κατάλληλες λέξεις της ν.ε. από τον Λεξιλογικό Πίνακα.

α. Τα λουλούδια σου είναι γεμάτα παράσιτα.

β. Ο φούρνος της γειτονιάς μου έχει πολύ νόστιμα σταρένια παξιμάδια.

γ. Είναι ειλικρινής άνθρωπος και τα λόγια του είναι πάντοτε σταράτα.

δ. Πολλά παιδιά της Κατοχής αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα υγείας ως ενήλικοι εξαιτίας του υποσιτισμού τους στα πρώτα χρόνια της ζωής τους.

ε. Ο Δήμος θα οργανώσει τα Χριστούγεννα συσσίτιο για τους απόρους.

στ. Για να γίνει καλό το φαγητό, πρέπει να αφήσεις το κρέας να σιτέψει.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να γραφούν οι λέξεις των παρακάτω ορισμών.

α. αυτός που πουλάει το σιτάρι

β. αυτό που το δέρμα του είναι λευκό

γ. μισθός του στρατιώτη για αγορά τροφής

δ. ο καλοθρεμμένος

2. Να σχηματιστούν φράσεις με τις νέες λέξεις.



Γραμματική ενότητας

Υποτακτική βαρύτονων ρημάτων μέσης φωνής



Η Υποτακτική της μέσης φωνής δε διαφέρει σε κάτι από την Υποτακτική της ενεργητικής φωνής, δηλαδή χρησιμοποιείται το **-η αντί του -ει** και το **-ω αντί του -ο**.

Υποτακτική ενεστώτα	Υποτακτική αορίστου
λύ-ωμαι	λύ-σ-ωμαι
λύ-η	λύ-σ-η
λύ-ηται	λύ-σ-ηται
λυ-ώμεθα	λυ-σ-ώμεθα
λύ-ησθε	λύ-σ-ησθε
λύ-ωνται	λύ-σ-ωνται

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

Η υποτακτική του παρακειμένου μέσης φωνής σχηματίζεται **μόνο περιφραστικά** από τη μετοχή παρακειμένου μέσης φωνής του ρήματος και την **υποτακτική ενεστώτα του ρ. είμι**.

Η περιφραστική υποτακτική παρακειμένου μ.φ. του ρ. λύω κλίνεται ως εξής:

Υποτακτική παρακειμένου	
λελυμένος, λελυμένη, λελυμένον	ᾧ
λελυμένος, λελυμένη, λελυμένον	ᾗς
λελυμένος, λελυμένη, λελυμένον	ᾗ
λελυμένοι, λελυμένοι, λελυμένα	ᾧμεν
λελυμένοι, λελυμένοι, λελυμένα	ᾗτε
λελυμένοι, λελυμένοι, λελυμένα	ᾧσιν



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 104-105)

1. Να γράψετε την υποτακτική ενεστώτα, αόριστου και παρακείμενου των ρ. θεραπεύομαι, φυλάττομαι, ψεύδομαι, ρίπτομαι.

Ενεστώτας	Αόριστος	Παρακείμενος
θεραπεύωμαι	θεραπεύσωμαι	τεθεραπευμένος ὤ
θεραπεύη	θεραπεύση	τεθεραπευμένος ἦς
θεραπεύηται	θεραπεύσηται	τεθεραπευμένος ἦ
θεραπευόμεθα	θεραπευσόμεθα	τεθεραπευμένοι ὤμεν
θεραπεύησθε	θεραπεύσησθε	τεθεραπευμένοι ἦτε
θεραπεύωνται	θεραπεύσωνται	τεθεραπευμένοι ὧσιν

2. Να μεταφέρετε τους παρακάτω τύπους οριστικής στην υποτακτική του ίδιου χρόνου.

ρηματικός τύπος	υποτακτική
διαλέλυσθε	διαλελυμένοι ἦτε
ἐπαύσαντο	παύσωνται
πειθόμεθα	πειθώμεθα
ἐγράψω	γράψη
πέπρακται	πεπραγμένος ἦ
βλάπτομαι	βλάπτωμαι
ἀπήλλαχθε	ἀπηλλαγμένοι ἦτε
ἐκομισάμεθα	κομισώμεθα

3. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με τον σωστό τύπο υποτακτικής.

α. Δέομαι οὖν ὑμῶν καταψηφίσασθαι Λεωχάρους, ἵν' ἃ ἡμῖν οἱ πρόγονοι κατέλιπον (= κληροδότησαν) ἡμεῖς κομισώμεθα (κομίζομαι, αόρ.) καί μή μόνον τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἔχωμεν, ἀλλὰ καί τὰ χρήματα.

β. Ἐκεῖ μὲν γάρ γέγραπται τα τείχη καθαιρεῖν (= να γκρεμίσουμε), ἐν δέ τοῖσδε ἔξεστιν (= εἶναι δυνατόν) οἰκοδομεῖν ναῦς ἐκεῖ μὲν δώδεκα κεκτῆσθαι, νῦν δ' ὅποσας ἂν ὑμεῖς βούλησθε (βούλομαι, ενεστ.).

γ. Ὅστις ἂν οὖν ὑμῶν βούληται (βούλομαι, ενεστ.) ἢ οικονομικός ἢ δημηγορικός ἢ στρατηγικός γενέσθαι ἢ ὅμοιος Ἀχιλλεῖ ἢ Αἴαντι ἢ Νέστορι ἢ Ὀδυσσεῖ, ἐμέ θεραπευέτω (= ας με ακολουθήσει).

δ. Ἦν δ' ἐλευθεροῦντες φαίνησθε (φαίνομαι, ενεστ.), τό κράτος τοῦ πολέμου βεβαιότερον ἔξετε.



4. Να αντιστοιχίσετε τους ρηματικούς τύπους.

γεγραμμένοι ήτε	β´ πληθ. υποτ. παρακ.
άντιταξώμεθα	α´ πληθ. υποτ. αορ.
υποδέχονται	γ´ πληθ. υποτ. αορ.
ᾄψεται	γ´ εν. υποτ. αορ.
βεβουλευμένον ἦ	γ´ εν. υποτ. παρακ.
πιστεύη	β´ εν. υποτ. ενεστ.

5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με τον σωστό τύπο υποτακτικής. Κατόπιν να αναγνωρίσετε συντακτικώς το είδος των μετοχών

α. Οὐδὲν γὰρ ὄφελος ἔσται τῶν νῦν περὶ τῆς εἰρήνης γνωσθέντων, ἣν μὴ ἡμεῖς καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ὀρθῶς βουλευσώμεθα (βουλεύομαι, αόρ.).

β. Ἵνα τοίνυν μὴ ἡμεῖς μαχώμεθα (μάχομαι, ενεστ.) ἐν τοῖς λόγοις φίλοι ὄντες, ἀπόδεξάι μου ὃ λέγω.

γ. Οὐ μόνον δὲ αὐτῶν ἔνεκα τῶν παρανομούντων, ἵνα δίκην διδῶσιν, ἐπιμελεῖσθαι ἄξιον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων, ὅπως τούτους ὀρῶντες δικαιότεροι καὶ σωφρονέστεροι γίγνωνται (γίγνομαι, ενεστ.).

δ. Ἔστιν δ' οὐ χαλεπὸν τυχεῖν τούτων, ἣν ἐθελήσης κοινὸς ἅπασιν γενέσθαι καὶ παύσῃ (παύομαι, αόρ.) ταῖς μὲν τῶν πόλεων οἰκείως ἔχων, πρὸς δὲ τὰς ἀλλοτρίως διακείμενος.

ε. Ἦν δὲ ὑπὸ Ἡρας δι' αὐτὸ τοῦτο τεταγμένος, ὅπως ἀνταγωνίσηται (ἀνταγωνίζομαι, αόρ.) τῷ Ἡρακλεῖ.

α. γνωσθέντων επιθετική

β. ὄντες εναντιωματική

γ. τῶν παρανομούντων επιθετική, ὀρῶντες τροπική

δ. ἔχων κατηγορηματική, διακείμενος κατηγορηματική

ε. τεταγμένος κατηγορηματική



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να συμπληρωθούν οι καταλήξεις της Υποτακτικής των ρημάτων σε Ενεστώτα, Αόριστο και Παρακείμενο.

α. γράφεται

β. παύει

γ. βουλεύονται

δ. πράττεσθε

2. Να δηλωθεί αν η γραμματική αναγνώριση των ρημάτων είναι σωστή.

► α. μαχώμεθα: γ' ενικό Υποτατικής Αορίστου

☐

► β. γεγεννημένοι ήτε: β' πληθυντικό Υποτατικής Παρακειμένου

☐

► γ. γράφη: β' ενικό Υποτατικής Αορίστου

☐

ΕΝΟΤΗΤΑ 16: Μεγαλόψυχη στάση

Τα ετυμολογικά της ενότητας, οι κτητικές αντωνυμίες και οι ετερόπτωτοι προσδιορισμοί δε διδάσκονται σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας.



Τι θα μάθεις: Για το ήθος του Αλεξάνδρου απέναντι στον αντίπαλό του Δαρείο και τον τρόπο συμπεριφοράς του απέναντι στους αιχμαλώτους.



Το κείμενο

Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Στατεῖρα καὶ Ῥοδῶ καὶ Ῥωξάνη τῇ ἐμῇ γυναικὶ χαίρειν. Ἀντιταξάμενον ἡμῖν Δαρεῖον οὐκ ἡμυνάμεθα, εἰ μὴ τούναντίον, ἡϋχόμεν γὰρ ἐγὼ ζῶντα ὑπὸ τὰ ἐμὰ σκῆπτρα ἔχειν· ἐλαχίστως δὲ ἔχοντος ἐπὶ τῷ πνεύματι αὐτοῦ τοῦτον κατέλαβον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀναπνοῇ, ὃν ἐλεήσας τῇ ἐμαυτοῦ χλαμύδι περιέστειλα. Ἐπυθόμην δὲ παρ' αὐτοῦ τι ἀκοῦσαι περὶ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ. Ὁ δέ μοι εἶπεν· «παρακαταθήκην ἔχε τὴν ἐμὴν θυγατέρα Ῥωξάνην καὶ συμβιώσει σοι». [...] Τοὺς μὲν αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἡμυνάμην ἀξιοπρεπῶς [...]. Προσέταξα δὲ ἡρῶν αὐτῷ γενέσθαι παρὰ τοὺς πατρώους αὐτῷ ἥρωας· καὶ ὑμεῖς δὲ τῆς λύπης αὐτοῦ παύσασθε· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς ἀποκαταστήσω εἰς τὰ ἴδια βασίλεια [...]. Κατὰ γοῦν τὰς διατάξεις Δαρείου Ῥωξάνην τὴν ἐμὴν γυναῖκα σύνθρονόν μου εἶναι βούλομαι, ἐὰν δὲ καὶ ὑμεῖς μοι συμπνεύσητε, προσκυνεῖσθαι αὐτὴν ὡς Ἀλεξάνδρου γυναῖκα βούλομαι καὶ κελεύω. Ἔρρωσθε.





Μαθαίνω τη μετάφραση με το λεξιλόγιο

1^η Ενότητα: Η συμπεριφορά του Αλεξάνδρου απέναντι στον Δαρείο

Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Στατεῖρα καὶ Ῥοδῶ καὶ Ῥωξάνῃ τῇ ἐμῇ γυναικὶ	Ο βασιλιάς Αλέξανδρος στη Στάτειρα και στη Ρόδο και στη Ρωξάνη στη γυναίκα του
χαίρειν. Ἀντιταξάμενον ἡμῖν Δαρεῖον χαίρειν < απρ του χαίρω = εύχομαι να είσαι καλά ἀντιταξάμενον < μτχ του ἀντιτάσσομαι = ἐναντιώνομαι	εύχεται να είναι καλά. Αν μας ἐναντιώθηκε ο Δαρείος εξαναγκάζουν αυτές
ἡυχόμεν γὰρ ἐγὼ ζῶντα ὑπὸ τὰ ἐμὰ σκῆπτρα ἔχειν· σκῆπτρα < σκῆπτρον = εξουσία	ευχόμεουν να ζει κάτω από την ἐξουσία μου
ἐλαχίστως δὲ ἔχοντος ἐπὶ τῷ πνεύματι αὐτοῦ ἔχοντος ἐπὶ τῷ πνεύματι αὐτοῦ = ἀνέπνεε	ἐνὼ ελάχιστα ἀνέπνεε
τοῦτον κατέλαβον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀναπνοῇ, κατέλαβον < Αορ του καταλαμβάνω = βρίσκω	αυτόν βρήκα στην τελευταία αναπνοή
ὃν ἐλεήσας τῇ ἐμαυτοῦ χλαμύδι περιέστειλα. ἐλεήσας < μτχ του ἐλεῶ = λυπάμαι	τον οποίο ἐπειδὴ τον λυπήθηκα κάλυψα με την χλαμύδα μου
Ἐπυθόμην δὲ παρ' αὐτοῦ τι ἀκοῦσαι ἐπυθόμην < Αορ του πυνθάνομαι = ζητώ	Ζήτησα να μάθω από αυτόν
περὶ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ. Ὅ δέ μοι εἶπεν· «παρακαταθήκην ἔχε τὴν ἐμὴν θυγατέρα Ῥωξάνην καὶ συμβιώσει σοί».	σχετικά με τον θάνατό του. Αυτός μου εἶπε « ἔχε ως παρακαταθήκη την κόρη μου Ρωξάνη και θα ζήσει μαζί σου.»

2^η Ενότητα: Η συμπεριφορά του Αλεξάνδρου απέναντι στους αιχμαλώτους

Τοὺς μὲν αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἡμυνάμην ἡμυνάμην < Αορ του ἀμυνῶ = τιμωρῶ	Τους αἰτίους της ἀπώλειας τιμώρησα
ἀξιοπρεπῶς . Προσέταξα δὲ ἡρώων αὐτῷ γενέσθαι παρὰ τοὺς πατρώους αὐτῷ ἥρωας· καὶ ὑμεῖς δὲ τῆς λύπης αὐτοῦ παύσασθε·	ὅπως ἀξίζε. Διέταξα ἡρώων να χτιστεῖ για αυτόν κοντά στους πατρικούς ἥρωες· σταματήστε τον πόνο σας για αυτόν·

ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς ἀποκαταστήσω

ἐγὼ ὅμως θα ἀποκαταστήσω εσάς

εἰς τὰ ἴδια βασίλεια

στα **ανάκτορά** σας

βασίλεια < βασίλειον = ανάκτορο

Κατὰ γοῦν τὰς διατάξεις Δαρείου

Σύμφωνα με τη **διαθήκη** του Δαρείου

διατάξεις < διάταξις = διαθήκη

Ῥωξάνην τὴν ἐμὴν γυναῖκα σύνθρονόν μου

την Ῥωξάνη την γυναῖκα μου **βασίλισσα**

σύνθρονόν < σύνθρονος = βασίλισσα

μου εἶναι βούλομαι,

θέλω να εἶναι,

ἐὰν δὲ καὶ ὑμεῖς μοι συμπνεύσητε,

αν **συμφωνεῖτε** και εσεῖς μαζί μου,

συμπνεύσητε < συμπνέω = συμφωνώ

προσκυνεῖσθαι αὐτὴν ὡς Ἀλεξάνδρου γυναῖκα.

να την προσκυνήτε ως του Αλεξάνδρου τη γυναῖκα

βούλομαι καὶ κελεύω

επιθυμῶ και διατάζω.

Ἔρρωσθε.

Χαίρετε.

ἔρρωσθε < πρστ του ῥώννυμαι = χαίρομαι



Νόημα με λίγα λόγια

Αλέξανδρος: επιθυμία να σώσει τον Δαρείο, αλλά πέθανε

Τελευταία επιθυμία του Δαρείου: Ο Αλέξανδρος να παντρευτεί τη Ρωξάνη, την κόρη του.



οι συγγενείς της Ρωξάνης
υποχρεωμένοι να υπακούσουν στη
διαταγή



Απαντήσεις στις ερωτήσεις του βιβλίου (σελ. 122)

1. Ποιο χαρακτηριστικό του Αλεξάνδρου αναδεικνύει η συμπεριφορά του απέναντι στον Δαρείο και στις αιχμάλωτες πλέον γυναίκες της οικογένειάς του;

Ο Αλέξανδρος φέρεται πολύ ευγενικά και μεγαλόψυχα στις αιχμάλωτες γυναίκες του αντιπάλου του, Δαρείου. Τις ενημερώνει αναλυτικά για όλα όσα συνέβησαν με το θάνατό του και για τις προσπάθειες που έκανε για να τον σώσει, αλλά δεν τα κατάφερε.

2. Πέραν της επιθυμίας του Δαρείου, ποια άλλα κίνητρα ώθησαν τον Αλέξανδρο να συνάψει γάμο με τη Ρωξάνη; Για την απάντησή σας να αξιοποιήσετε τις ιστορικές γνώσεις σας.

Πέραν της επιθυμίας του Δαρείου για τον γάμο του Αλεξάνδρου με την κόρη του, Ρωξάνη, υποκρύπτονται και άλλοι λόγοι για αυτή την πράξη. Σίγουρα οι λόγοι είναι και πολιτικοί αφού έτσι θα μπορέσει να ενώσει τους δυο λαούς. Ο Αλέξανδρος συνήθιζε να κάνει επιγαμίες προκειμένου να υπάρχει αρμονική συνύπαρξη.



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να απαντήσετε με σωστό ή λάθος.

- ▶ **α.** Ο Δαρείος επιθυμούσε ο Αλέξανδρος να παντρευτεί τη Ρωξάνη. ☐
- ▶ **β.** Ο Αλέξανδρος δολοφόνησε τον Δαρείο. ☐
- ▶ **γ.** Ο θάνατος του Δαρείου δεν εξιχνιάστηκε. ☐
- ▶ **δ.** Η Ρωξάνη θα γίνει υπηρέτρια στο βασίλειο του Αλέξανδρου. ☐

2. Να αναφέρετε άλλες περιπτώσεις από την Ιστορία όπου έγιναν γάμοι μεταξύ βασιλιάδων.



Λεξιλογικός πίνακας ενότητας

Θέμα: **αἴτιος**

Αρχαία ελληνική

- ♦ **αἰτῶ (αιτούμαι):** (λόγ.) ζητώ κτ. για τον εαυτό μου
- ♦ **ἡ αἰτία:** λόγος για τον οποίο συμβαίνει κτ., φαινόμενο ή ενέργεια που οδηγεί σε ένα αποτέλεσμα
- ♦ **αἰτιώδης:** που χαρακτηρίζεται από αιτιότητα
- ♦ **τὸ αἶτημα:** αυτό που ζητάει κάποιος με επίσημο τρόπο, προφορικά ή γραπτά
- ♦ **αιτιατική:** πτώση με την οποία δηλώνεται συνήθ. το άμεσο αντικείμενο
- ♦ **αἰτιολογῶ:** εκθέτω, περιγράφω τα αίτια
- ♦ **ἡ αἰτιολογία:** η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του αιτιολογώ
- ♦ **ἀναίτιος:** (για πρόσ.) που δεν είναι αἴτιος κάποιου κακού
- ♦ **ἀναιτιολόγητος:** για κτ. που δεν μπορεί να αιτιολογηθεί ή που δεν έχει αιτιολογηθεί ή δικαιολογηθεί
- ♦ **ἀπαιτῶ:** ζητώ επίμονα, φορτικά
- ♦ **παραιτοῦμαι:** αποχωρώ εκούσια από μια θέση, μια υπηρεσία
- ♦ **συναίτιος:** συνυπεύθυνος, συνένοχος

Νέα ελληνική

- ♦ **αιτιότητα:** η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην αιτία και στο αποτέλεσμα της
- ♦ **αιτιοκρατία:** ύπαρξη αιτιότητας
- ♦ **αιτιολόγηση:** η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του αιτιολογώ
- ♦ **πρωταίτιος:** αυτός που έχει την κύρια ευθύνη για μια άδικη πράξη
- ♦ **απαιτητός :** τον οποίο δικαιούται κάποιος να απαιτήσει, να διεκδικήσει βάσει του νόμου

[Πηγή: Πύλη της Ελληνικής γλώσσας]



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 123-124)

1. Να δηλώσετε τι σημαίνουν (ενέργεια, αποτέλεσμα ενέργειας κτλ.) οι ομόρριζες του ουσιαστικού αίτια λέξεις του πίνακα.

αΐτησις	ενέργεια
αΐτίημα	αποτέλεσμα ενέργειας
αΐτημα	αποτέλεσμα ενέργειας
αΐτίασις	ενέργεια
αΐτιώδης	πλησμονή

2. Να σχηματίσετε νοηματικά αποδεκτές φράσεις συνδυάζοντας τις κατάλληλες λέξεις. Να χρησιμοποιήσετε κάθε λέξη μία φορά.

Αναΐτια επίθεση
Υποβάλλω παραΐτηση
Αιτιώδης σχέση
Υπαίτιος μιας πράξης
Αιτιατική πτώση
Απαιτητικό κοινό

3. Να αναζητήσετε από τις απλές ομόρριζες ... του ρήματος αἰτῶ: α. κατηγορώ, φέρω ευθύνη για κάτι β. ζητώ, επαιτώ.

κατηγορώ, φέρω ευθύνη για κάτι	ζητώ, επαιτώ
αἰτιάζομαι	αἰτίζω
αἰτίημα	αἰτῶ
αἰτιῶμαι	αἰτημα



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να εντοπίσεις τη λέξη για κάθε ορισμό.

α. αυτός που φταίει για κάτι

β. η κατηγορία αλλιώς

γ. αυτός που περιμένει περισσότερα

2. Να σχηματιστούν φράσεις με τις λέξεις που βρέθηκαν.



Γραμματική ενότητας

Σχηματισμός και κλίση προστακτικής ενεστώτα, αορίστου και παρακειμένου μέσης φωνής

Προστακτική ενεστώτα	Προστακτική αορίστου	Προστακτική παρακειμένου
_____ λύ-ου λυ-έσθω _____ λύ-εσθε λυ-έσθων ή λυ-έσθωσαν	_____ λύ-σ-αι λυ-σ-άσθω _____ λύ-σ-ασθε λυ-σ-άσθων ή λυ-σ-άσθωσαν	_____ λέλυ-σο λελύ-σθω _____ λέλυ-σθε λελύ-σθων ή λελύ-σθωσαν



Ομοίως με την Υποτακτική, η Προστακτική δεν παίρνει αύξηση, μόνο του Παρακειμένου η Προστακτική παίρνει αναδιπλασιασμό.



Προσέχουμε τον σχηματισμό της Προστακτικής των αφωνόληκτων ρημάτων:

β' εν.	πέπραξο	γέγραψο	κεκόμισο
γ' εν.	πεπράχθω	γεγράφθω	κεκομίσθω
β' πληθ.	πέπραχθε	γέγραφε	κεκόμισθε
γ' πληθ.	πεπράχθων ή	γεγράφθων ή	κεκομίσθων ή
	πεπράχθωσαν	γεγράφθωσαν	κεκομίσθωσαν



Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 127-128)

1. Παύσασθε οὖν πιστεύοντες τοῖς βαρβάροις ... να τους κλίνετε στην προστακτική όλων των χρόνων.

ενεστώτας	αόριστος	παρακείμενος
--	--	--
παύου	παῦσαι	πέπαυσο
παυέσθω	παυσάσθω	πεπαύσθω
--	--	--
παύεσθε	παύσασθε	πέπαυσθε
παυέσθων ή παυέσθωσαν	παυσάσθων ή παυσάσθωσαν	πεπαύσθων ή πεπαύσθωσαν

2. Να τοποθετήσετε στη σωστή στήλη τους τύπους προστακτικής που σας δίνονται και να τους μεταφέρετε στους άλλους χρόνους διατηρώντας την έγκλιση, τον αριθμό και το πρόσωπο.

ρήμα	ενεστώτας	αόριστος	παρακείμενος
διαπορεύου	διαπορεύου	διαπορεῦσαι	διαπεπόρευσο
κεκόμισθε	κομίζετε	κομίσατε	κεκόμισθε
κηρύξασθε	κηρύττετε	κηρύξασθε	κεκήρυχθε
θραυσάσθω	θραυέτω	θραυσάσθω	τεθασάσθω
θεραπευέσθων	θεραπευέσθων	θεραπευσάσθων	τεθεραπέσθων
πέμπου	πέμπου	πέμψαι	πέπομφο



3. Να μεταφέρετε τους ρηματικούς τύπους των παρακάτω φράσεων στο ίδιο πρόσωπο του άλλου αριθμού διατηρώντας σταθερά την έγκλιση και τον χρόνο.

α. Παῦσαι παύσασθαι πρὶν ὀργῆς κάμῃ μεστῶσαι λέγων.

β. Πεπαύσθω πεπαύσθων / πεπαύσθωσαν λοιπὸν οὗτος, δοῦλος ὢν, θρυπτόμενος κατὰ δεσποίνης ιδίας.

γ. Τοιοῦτος γίγνου γίγνεσθε περὶ τοὺς γονεῖς, οἷους ἂν εὖξαι εὕξαισθε περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας.

δ. Τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε πλησιάζετε καὶ τῶν ἄλλων τοὺς προθύμους μεταπέμπο υ μεταπέμπεσθε , καὶ μηδενὸς οἷου οἴεσθε δεῖν ἀπείρως ἔχειν.

ε. Μὴ ψεύδου ψεύδεσθε, σὺ γὰρ Ὑπερείδου μαθητὴς ὢν τυγχάνεις.

στ. Ἀλλ' ἤτοι διαλεγέσθω διαλεγέσθων / διαλεγέσθωσαν ἢ εἰπέτω ὅτι οὐκ ἐθέλει ἐθέλουσι διαλέγεσθαι.

ζ. Τοῦτον δὲ δὴ οὖν τὸν τόκον τε καὶ ἔκγονον αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ κομίσασθε κόμισαι.

4. Να γράψετε τους τύπους της προστακτικής που ζητούνται. Στην έγχρωμη στήλη θα σχηματιστεί το όνομα αρχαίου θεού.

α. ΟΝΟΜΑΖΟΥ

β. ΚΗΡΥΞΑΣΘΕ

γ. ΑΝΑΚΡΟΥΣΑΙ

δ. ΑΝΕΣΚΕΥΑΣΟ



Επιπλέον ασκήσεις!

1. Να γράψετε την προστακτική των ρημάτων όλων των χρόνων: λύομαι, παιδεύομαι.

2. Να χαρακτηρίσετε με σωστό ή λάθος την αναγνώριση των ρημάτων.

► **Παιδεύσασθω:** γ' ενικό προστακτικής Αορίστου

☐

► **Γράψαι:** β' ενικό προστακτικής Ενεστώτα

☐

► **Θύεσθε:** β' πληθυντικό προστακτικής Ενεστώτα

☐



ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ-ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

(ΣΕΛ 8) **ΑΣΚ.1.** α. Λ, β. Σ, γ. Λ, δ. Λ

ΑΣΚ.2. α. Θεμιστοκλής, β. Σίκιννος, γ. πεζικό, δ. ηγεμόνες

(ΣΕΛ 12) **ΑΣΚ.1.** α. 4, β. 3, γ. 1, δ. 2

ΑΣΚ.2. α. επίλογος, β. λογοκρίνονται, γ. Φιλόλογος, δ. απόρρητα

(ΣΕΛ 15) **ΑΣΚ.1.** α. φίλος + πατρίς

β. σύν + μισῶ

γ. ἀνά + λαμβάνω

δ. ὑπό + δείκνυμι

ε. κατά + λείπομαι

στ. ἄ + πόλις

ΑΣΚ.2. α. διαγραφή, β. παραμονή, γ. αντιλογία, δ. ἡμιόροφος, ε. ἀνακάλυψη

(ΣΕΛ 23) **ΑΣΚ.1.** α. τῆς ἀσπίδος, β. τοῖς βασιλεύσιν, γ. τοῦ δράματος, δ. τὰς ταχύτητας

ΑΣΚ.2.

ὁ παῖαν	οἱ παῖανες	ἡ ἀσπίς	αἱ ἀσπίδες	ὁ λιμήν	οἱ λιμένες
τοῦ παῖανος	τῶν παῖανων	τῆς ἀσπίδος	τῶν ἀσπίδων	τοῦ λιμένος	τῶν λιμένων
τῷ παῖανι	τοῖς παῖασιν	τῇ ἀσπίδι	ταῖς ἀσπίσιν	τῷ λιμένι	τοῖς λιμέσιν
τον παῖανα	τούς παῖανας	τήν ἀσπίδα	τάς ἀσπίδας	τόν λιμένα	τους λιμένας
ῶ παῖαν	ῶ παῖανες	ῶ ἀσπίς	ῶ ἀσπίδες	ῶ λιμήν	ῶ λιμένες

(ΣΕΛ 28) **ΑΣΚ.1.** λύομαι

λύσομαι

γράφομαι

γράφομαι

λύει

λύσει

γράφει

γράψει

λύεται

λύσεται

γράφεται

γράφεται

λυόμεθα

λυσόμεθα

γραφόμεθα

γραφόμεθα

λύεσθε

λύσεσθε

γράφεσθε

γράψεσθε

λύονται

λύσονται

γράφονται

γράφονται

ΑΣΚ.2. α. ἔσονται, β. ἔσει, γ. ἔσεται

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

(ΣΕΛ 34)

ΑΣΚ.1. α. Λ, β. Σ, γ. Λ

ΑΣΚ.2. Αν δεν υπάρχει αλήθεια στην ιστορία ενός λαού, δεν θα μάθουμε ποτέ τι συνέβει πραγματικά για να σχηματίσουμε αντικειμενική άποψη. Θα πιστεύουμε τα παραμύθια και τους μύθους και δεν θα μάθουν οι μελλοντικές γενιές τι έγινε.

(ΣΕΛ 38)

ΑΣΚ.1. α.κόσμημα, β.κοσμητικά, γ. κοσμοπολίτης, δ.κοσμοιοπάτη

ΑΣΚ.2. 1.γ, 2.α, 3.δ, 4.β

(ΣΕΛ 41)

ΑΣΚ.1. καλόψυχος, διχογνωμία, ξενοφοβία

(ΣΕΛ 47)

ΑΣΚ.1. α.μάρτυρας, β. άνδρος, γ. Άχιλλεος

ΑΣΚ.2.

ή πράξις	αί πράξεις	τό επιτήδευμα	τά επιτηδεύματα
τῆς πράξεως	τῶν πράξεων	τοῦ ἐπιτηδεύματος	τῶν ἐπιτηδεύματων
τῇ πράξει	ταῖς πράξεσι	τῷ ἐπιτηδεύματι	τοῖς ἐπιτηδεύμασι
τήν πράξιν	τάς πράξεις	τό ἐπιτήδευμα	τά ἐπιτηδεύματα
ᾧ πράξι	ᾧ πράξεις	ᾧ ἐπιτήδευμα	ᾧ ἐπιτηδεύματα

(ΣΕΛ 51)

ΑΣΚ.1.

ἐδιδάξαμην
ἐδιδάξω
ἐδιδάξατο
ἐδιδάξαμεθα
ἐδιδάξασθε
ἐδιδάξαντο

ΑΣΚ.2.

ἡλλαξάμην
ἡλλάξω
ἡλλάξατο
ἡλλαξάμεθα
ἡλλάξασθε
ἡλλάξαντο

(ΣΕΛ 56)

ΑΣΚ.1.

πέπεισμαι	ἐπεπείσμην	βέβλαμμαι	ἐβεβλάμην
πέπεισαι	ἐπέπεισο	βέβλαψαι	ἐβέβλαψο
πέπεισται	ἐπέπειστο	βέβλαπται	ἐβέβλαπτο
πεπείσμεθα	ἐπεπείσμεθα	βεβλάμμεθα	ἐβεβλάμμεθα
πέπειστε	ἐπέπειστε	βέβλαφθε	ἐβέβλαφθε
πεπεισμένοι εἰσὶ	πεπεισμένοι ἦσαν	βεβλαμμένοι εἰσὶ	βεβλαμμένοι ἦσαν

ΑΣΚ.2. ἐγέγραπτο, ὠργισμένοι εἰσὶν, κεκάλυφθε

(ΣΕΛ 60) **ΑΣΚ.1.** Εν: τρίβεσθαι, Μελ: τρίψεσθαι, Αορ: τρίψασθαι, Πρκ: τετρίφθαι

Εν: θύεσθαι, Μελ: θύσεσθαι, Αορ: θύσασθαι, Πρκ: τεθήσθαι

ΑΣΚ.2. Εν: ἀκουόμενος-η,ον, Μελ: ἀκουσόμενος-η-ον,

Αορ: ἀκουσάμενος-η-ον, Πρκ: ἤκουσμένος-η-ον

Εν: ἐπιβουλευόμενος-η-ον, Μελ: ἐπιβουλεύσόμενος-η-ον,

Αορ: ἐπιβουλεύσάμενος-η-ον, Πρκ: ἐπιβεβουλευμένος-η-ον

(ΣΕΛ 66) **ΑΣΚ.1.**

α. Κύρος: υποκείμενο του απαρεμφάτου γενέσθαι, ταυτοπροσωπία

β. τούς νέους: υποκείμενο του απαρεμφάτου μανθάνειν, ετεροπροσωπία

γ. Κύρος: υποκείμενο του απαρεμφάτου δώσειν, ετεροπροσωπία

δ. ταῦτα: υποκείμενο του εἶναι

ΑΣΚ.2.

α. Κύρον: απόλυτη

β. γενομένης: απόλυτη

γ. εἰπόντες: συνημμένη

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

(ΣΕΛ 73) **ΑΣΚ.1.** α. Λ, β. Λ, γ. Σ

ΑΣΚ 2. Πιστεύω ότι ο καθρέφτης ήταν μεγάλος και χρυσός με χοντρό καθρέφτη στο εσωτερικό του. Έλεγαν οι Σεληνίτες τα μαγικά τους λόγια και ξαφνικά ο καθρέφτης έδειχνε όλη τη γη. Έλεγαν τα ονόματα των συγγενών τους και ο καθρέφτης, αφού ήταν μαγικός, αμέσως μπορούσε να δείχνει τα πρόσωπα που επιθυμούσαν.

(ΣΕΛ 77) **ΑΣΚ.1.**

Είχε χθες **καλοκαιρία** και πήγαμε βόλτα στη θάλασσα

Η αδελφή μου είναι **καλλίφωνη** και είναι στη χορωδία

Η καθηγήτρια ήταν **καλοπροαίρετη** αλλά οι μαθητές την παρεξήγησαν

Στο **Καλλιμάρμαρο** θα γίνει η υποδοχή της ολυμπιακής φλόγας

(ΣΕΛ 80) **ΑΣΚ.1.** μονοσάνδαλος, μονόπλευρος, μονόστιχος

(ΣΕΛ 83)

ΑΣΚ.1.

ὁ βαρύς	ἡ βαρεῖα	τό βαρύ
τοῦ βαρέος	τῆς βαρεῖας	τοῦ βαρέος
τῷ βαρεῖ	τῇ βαρεῖα	τῷ βαρεῖ
τον βαρύν	τήν βαρεῖαν	τό βαρύ
ῶ βαρύ	ῶ βαρεῖα	ῶ βαρύ
οἱ βαρεῖς	αἱ βαρεῖαι	τά βαρέα
τῶν βαρέων	τῶν βαρέων	τῶν βαρέων
τοῖς βαρέσι	ταῖς βαρεῖαις	τοῖς βαρέσι
τους βαρεῖς	τάς βαρεῖας	τά βαρέα
ῶ βαρεῖς	ῶ βαρεῖαι	ῶ βαρέα

ΑΣΚ.2.

παχεῖα, παχύ
 τραχέος, τραχέος
 γλυκεῖ, γλυκεῖα
 εὐθύ, εὐθύ
 ταχεῖα, ταχύ

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

(ΣΕΛ 90)

ΑΣΚ.1. α. Σ, β. Λ, γ. Σ

ΑΣΚ 2. Μια πράξη ελεημοσύνης που μας κάνει καλό και μας εξυψώνει ως ανθρώπους είναι η βοήθεια που προσφέρουμε στους συνανθρώπους μας, όταν μας έχουν ανάγκη. Για παράδειγμα η προσφορά ρούχων και φαγητού σε φτωχούς συνανθρώπους μας είναι καλύτερο από ότι να τα πετάξουμε στα σκουπίδια.

(ΣΕΛ 94)

ΑΣΚ.1. 1. γ, 2. δ, 3. β, 4. α

ΑΣΚ 2. Στο δρόμο χρησιμοποιήσαμε πλοηγό για να φτάσουμε εκεί που θέλαμε.

Η νηπιαγωγός του σχολείου μας διοργάνωσε μια πολύ όμορφη γιορτή στο τέλος της χρονιάς.

Πήγαμε στην Ακρόπολη με τους γονείς μου και ένας ξεναγός μας κατατόπισε για όλα όσα βλέπαμε.

(ΣΕΛ 97)

ΑΣΚ.1. Α. μελλοθάνατος, β. πειθαναγκασμός, γ. αλεξικέραυνο**ΑΣΚ.2.**

Ο μελλοθάνατος πατέρας χαιρέτησε τον γιό του με δάκρυα στα μάτια.

Ο πειθαναγκασμός των ανθρώπων οδηγεί σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις

Στο κτήριο της εταιρείας σώθηκαν τοποθέτησαν αλεξικέραυνο για την ασφάλεια από τους κεραυνούς.

(ΣΕΛ 103) **ΑΣΚ.1.** γράψωμεν, γεγραφότες ὦμεν
ἀριστεύσεις, ἀριστευκῶς ἦς
πράξουσιν, πεπραχότες ὦσιν

ΑΣΚ.2.

α´ πρόσωπο πληθυντικού αριθμού, ενεργητικής φωνής, υποτακτικής
έγκλισης, του ρήματος λύω

γ´ πρόσωπο πληθυντικού αριθμού, ενεργητικής φωνής, υποτακτικής
έγκλισης, του ρήματος θύω

β´ πρόσωπο πληθυντικού αριθμού, ενεργητικής φωνής, υποτακτικής
έγκλισης, του ρήματος πράττω

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

(ΣΕΛ 110) **ΑΣΚ.1.** α. Λ, β. Λ, γ. Σ, δ. Σ

ΑΣΚ 2. Ο Σωκράτης δεν κατηγορήθηκε δίκαια από τον Μέλητο γιατί δεν αποδείχτηκε ποτέ ότι κάποιος από ηθικός έγινε ανήθικος εξαιτίας του. Ως δάσκαλος διδάσκει και οι μαθητές του τον ακούν, γιατί θεωρείται σπουδαίος και σημαντικός δάσκαλος της εποχής του που ακόμα και σήμερα μιλάμε για αυτόν.

(ΣΕΛ 113) **ΑΣΚ.1.** α.3, β. 1, γ.4, δ.2

ΑΣΚ 2. Πείθω + ἀναγκάζω

Ἔυ + πείθω

Ἐν + πίστη

(ΣΕΛ 116) **ΑΣΚ.1.** α.ἐκπομπή, β. ἀόριστος, γ. ἀντίπαλος, δ.ἐκτροφή

(ΣΕΛ 123) **ΑΣΚ.1.** α. ἐνδόξου, β. σώφρονες, ἄφρονες γ. ἐγκρατεῖς δ.ὕγιης, ὑγιές

ΑΣΚ 2. α. Τίς, β. τινά, γ. τίνα, δ.τινός

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

(ΣΕΛ 129) **ΑΣΚ.1.** α. Λ, β. Σ, γ. Λ, δ. Σ

ΑΣΚ 2.

Σύμφωνα με τα λεγόμενα του Ξενοφώντα ο ιδανικός ηγέτης είναι αυτός που παραβλέπει την ψυχική και την σωματική κούραση βάζοντας πάνω απ' όλα την πόλη. Ενδιαφέρεται για την καλή συμπεριφορά των πολιτών και για αυτό φέρεται ως πατέρας τους μαλώνοντας και επαινώντας κατά περίπτωση. Εκείνοι τον άκουγαν πάντα και δεν είχαν περιθώριο να παρακούσουν, ακόμη και οι πολιτικοί του αντίπαλοι τον σέβονταν. Έτσι πρέπει να είναι ο πολιτικός ηγέτης, να εμπνέει και να σέβεται τους πολίτες.

(ΣΕΛ 133) **ΑΣΚ.1.** 1.β, 2. α, 3. δ, 4. Γ

ΑΣΚ.2.

Η δασκάλα έλαβε δράση και ενημέρωσε τα παιδιά για την ανακύκλωση.

Είναι απαραίτητο να είναι έμπρακτη η υψηλή επίδοσή του στα διαγωνίσματα.

Η απραξία λόγω ασθένειας τον οδήγησε σε απώλεια της εργασίας του.

Οι θεωρητικές ασκήσεις του διαγωνίσματος ήταν αρκετά δύσκολες.

(ΣΕΛ 136) **ΑΣΚ.1.** φυγή + δίκη φίλος + μάθηση κάλλος + έπος

(ΣΕΛ 140) **ΑΣΚ.1.** 1. ὦν, 2. οὓς, 3. αἶ

ΑΣΚ.2. α. ὄς, β. ἥς, γ.οἷς, δ.ῶ

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

(ΣΕΛ 146) **ΑΣΚ.1.** α. Λ, β. Λ, γ. Σ

ΑΣΚ 2.

Οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να συνεννοηθούν γιατί δεν είχαν τις δεξιότητες και τους έλειπαν όλα όσα τους ένωναν. Δηλαδή δεν είχαν την αιδώ και τη δικαιοσύνη για να είναι ενωμένοι και να μην αλληλοσκοτώνονται. Αντίθετα, ο καθένας ήθελε να επιβληθεί το δικό του και τελικά κινδύνευαν να εξαφανιστούν. Ο Δίας τους έμαθε να συνυπάρχουν και να είναι ήρεμοι μεταξύ τους.

(ΣΕΛ 149) **ΑΣΚ.1.** α. πρωταθλητισμός, β. αθλίαντρος, γ. αθλοπαιδίες, δ. αθλητικογράφος

ΑΣΚ 2.

Ο πρωταθλητισμός είναι πολύ απαιτητικός κι επίπονος.

Ο αθλίαντρος συνέστησε στον αθλητή να κάνει εγχείρηση.

Οι αθλοπαιδίες του σχολείου ήταν πολύ όμορφες και συγκινητικές.

Ο αθλητικογράφος συγκινημένος μετέδωσε τον αγώνα.

(ΣΕΛ 152) **ΑΣΚ.1.** αναληθής, αβαθύς, καλόπιστος, κακοδαίμων

ΑΣΚ 2.

1. Ο δήμαρχος έκανε μήνυση στον δημοσιογράφο για τις αναληθείς ειδήσεις.

2. Τα νερά αυτής της θάλασσας είναι αβαθή, να προσέχεις!

3. Όλοι τον συμπαθούν γιατί είναι καλόπιστος.

4. Ο κακοδαίμων έχει χαρακτηριστικό την πονηρία και τις κακές πράξεις για όλους τους ανθρώπους.

(ΣΕΛ 158)

ΑΣΚ.1.

- α. οὐ φέρει: ρήμα, ἀγγελιοφόρος: υποκείμενο, εἶδησιν: αντικείμενο
 β. εἶχε: ρήμα, Γέρων: Υποκείμενο, ἀγρούς καὶ ἀμπέλους: αντικείμενο
 γ. φρουροῦσι: ρήμα, Οἱ Ἕλληνες: Υποκείμενο, τὴν πόλιν: αντικείμενο

ΑΣΚ 2.

1. τοῖς ὄρκοις: αντικείμενο,
 2. ταῦτα: ἔμμεσο αντικείμενο, ἡμᾶς: ἄμεσο αντικείμενο
 3. τούτῳ: ἔμμεσο αντικείμενο, ἄμεσο αντικείμενο: λόγον

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

(ΣΕΛ 164)

ΑΣΚ.1. α. Λ, β. Σ, γ. Λ, δ. Σ**ΑΣΚ 2.**

Μια γυναίκα που έχει ξεχωρίσει για τη γενναιότητά της είναι η Μπουμπουλίνα, η οποία για την ελευθερία της Ελλάδας έδωσε μεγάλο αγώνα, ακόμα ξοδεύοντας και την περιουσία της για το καλό του αγώνα. Γνώρισε μεγάλη έχθρα κυρίως από κάποιους άντρες ώστε να μην συνεχίσει και να επιστρέψει στις γυναικείες ενασχολήσεις. Εκείνη όμως δεν σταμάτησε να προσπαθεί.

(ΣΕΛ 167)

ΑΣΚ.1. α. λεωφορεία, β. φορολογεί, γ. οπλοφορία, δ. καρποφόρα**ΑΣΚ 2.** α. φέρελπις, β. φοροτεχνικός, γ. ανωφέρεια, δ. κατωφέρεια

(ΣΕΛ 171)

ΑΣΚ.1. α. κατηγορηματική, β. επιρρηματική, γ. επιρρηματική,
δ. επιρρηματική**ΕΝΟΤΗΤΑ 11**

(ΣΕΛ 177)

ΑΣΚ.1. α. Σ, β. Λ, γ. Σ**ΑΣΚ 2.**

Στη σημερινή εποχή οι άνθρωποι δε σέβονται τους μεγαλύτερους ανθρώπους όπως στην αρχαιότητα και αυτό φαίνεται από τον τρόπο αντιμετώπισής τους. Πολλοί τους βαρούν, τους παρατούν και γενικώς η γνώμη τους δεν είναι αξιοσέβαστη όπως παλαιότερα. Πρέπει να αλλάξει αυτή η αντιμετώπιση και να καταλάβουμε ότι η γνώμη τους είναι απαραίτητη να γίνεται σεβαστή.

(ΣΕΛ 180)

ΑΣΚ.1. α. φοροφυγὰς β. καταφύγιο γ. πρόσφυγας δ. φυγαδεύω**ΑΣΚ 2.**

Ο φοροφυγὰς έφαγε πρόστιμο γιατί έκρυβε εισοδήματα από την Εφορία. Στον πόλεμο όλοι κατέφευγαν στο καταφύγιο. Οι πρόσφυγες του πολέμου είχαν κακή ψυχολογική κατάσταση για το μέλλον τους. Ο ληστής φυγαδεύτηκε από τον πλοίαρχο προς άλλη χώρα.

- (ΣΕΛ 183) **ΑΣΚ.1.** α. ἐν + ἄγω
 β. κατά + εὐθύς
 γ. προς + τάττω
 δ. τρεῖς + ἀνήρ
ΑΣΚ 2. α. πολύσπορο
 β. καλοπροαίρετος
 γ. συγκόλληση

(ΣΕΛ 187) ΑΣΚ.1.			
Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος
-	-	-	-
κάλυπτε	κάλυψον	λέγε	λέξον
καλυπτέτω	καλυψάτω	λεγέτω	λεξάτω
-	-	-	-
καλύπτετε	καλύψατε	λέγετε	λέξατε
καλυπτόντων/ καλυπτέωσαν	καλυψόντων/ καλυψάτωσαν	λεγόντων/ λεγέτωσαν	λεξάντων/ λεξάντων/

ΑΣΚ 2.
 ὑπακούετε, Τίμα, παροργίζετε , ἐκτρέφετε

ΕΝΟΤΗΤΑ 12

- (ΣΕΛ 193) **ΑΣΚ.1.** Α. Λ, β. Σ, γ. Λ, δ. Σ

ΑΣΚ 2.

Τους πλούσιους της παραβολής μου τους θυμίζει ο Εφιάλτης, που επέλεξε να προδώσει στα δύσκολα τους Έλληνες με αποτέλεσμα να εγκλωβιστούν στο στενό των Θερμοπυλών. Επέλεξε την άνετη ζωή και τα πλούτη και ας χάθηκαν τόσο άνθρωποι εξαιτίας του.

- (ΣΕΛ 196) **ΑΣΚ.1.** τελειόφοιτη, ημιτελής, εντέλεια

ΑΣΚ 2.

Η τελειόφοιτη του Λυκείου αποφάσισε να διαβάσει παραπάνω προκειμένου να πάρει το απολυτήριο με άριστα.

Η ημιτελής κατασκευή της γέφυρας οδήγησε στην καταστροφή της. Μου αρέσει το δωμάτιό μου να βρίσκεται στην εντέλεια.

(ΣΕΛ 201) **ΑΣΚ.1.** α. μεγάλα, β. πολλῶ, γ. μεγάλων, δ. πολὺς

ΑΣΚ 2.

ἡγορευκῶς ἴσθι

ἔστω

ἡγορευκότες ἔστε

ὄντων/ἔστωσαν

ἐκβεβληκῶς ἴσθι

ἔστω

ἐκβεβληκότες ἔστε

ὄντων/ἔστωσαν

ΕΝΟΤΗΤΑ 13

(ΣΕΛ 207) **ΑΣΚ.1.** α. Σ, β. Σ, γ. Σ, δ. Λ

ΑΣΚ 2.

Μια υγιεινή τροφή για την επιβίωση του ανθρώπου είναι τα φρούτα. Αυτά συμβάλλουν προκειμένου να λαμβάνουμε βιταμίνες κατάλληλες για τον οργανισμό μας και την άμυνά του. Για αυτό το λόγο είναι απαραίτητο τα παιδιά να λαμβάνουν φρούτα και να συνηθίζουν σε αυτόν τον τρόπο ζωής.

(ΣΕΛ 210) **ΑΣΚ.1.** α. σιτέμπορος, β. σταρένιος, γ. σιτηρέσιο, δ. σιτευτός

ΑΣΚ 2.

α. Ο σιτέμπορος πώλησε το σιτάρι σε υψηλές τιμές για την εποχή.

β. Το δέρμα της μητέρας μου είναι σταράτο και το καλοκαίρι είναι απαραίτητο να προφυλάσσεται.

γ. Ο στρατιώτης έλαβε το σιτηρέσιο ώστε να καταφέρει να λάβει την απαραίτητη τροφή για τον πόλεμο.

δ. Το γατάκι του σπιτιού ήταν σιτευτό από την περιποίηση.

(ΣΕΛ 214) **ΑΣΚ.1.**

α. γράφεται: γράφηται, γράψηται, γεγραφώς ἦ

β. παύει: παύει, παύη, παύση, πεπαυκῶς ἦς

γ. βουλεύονται: βουλεύωνται, βουλεύσωνται, βεβουλευκότες ὦσιν

δ. πράττεσθε: πράττησθε, πράξησθε, πεπραχότες ἦτε

ΑΣΚ 2.

α. Λ, β. Σ, γ. Λ

ΕΝΟΤΗΤΑ 16

(ΣΕΛ 220) **ΑΣΚ.1.** Σ, β. Λ, γ. Σ, δ. Λ

ΑΣΚ 2.

Από τη βυζαντινή ιστορία γνωρίζουμε ότι οι αυτοκράτορες συνήθιζαν να παντρεύουν είτε τις κόρες είτε τις αδελφές τους με ξένους βασιλιάδες προκειμένου να κάνουν συμμαχίες. Οι δεσμοί αυτοί ήταν πολύ σημαντικοί ώστε να διατηρηθούν οι συμμαχίες. Γενικά, αυτή η πολιτική τηρήθηκε από πολλούς αυτοκράτορες μέσα στην ιστορία.

(ΣΕΛ 223) **ΑΣΚ.1.** Α. αίτιος, β. αιτίαμα, γ. απαιτητικός

ΑΣΚ 2.

Ήταν αίτιος για την αποβολή που πήρε όλη η τάξη.

Με το αιτίαμα της κλοπής του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης και πρόστιμο.

Είναι ιδιαιτέρως απαιτητικός με τους συνεργάτες του για τέλειο αποτέλεσμα.

(ΣΕΛ 227)

ΑΣΚ.1.

Ενεστώτας

-

λύου

λυσέσθω

-

λύεσθε

λυσέσθων/ λυσέσθωσαν

Αόριστος

-

λῦσαι

λυσάσθω

-

λυσάσθε

λυσάσθων

Παρακείμενος

-

λέλυσο

λελύσθω

-

λέλυσθε

λελύσθων

Ενεστώτας

-

παιδεύου

παιδευέσθω

-

παιδεύεσθε

παιδευέσθων

Αόριστος

-

παιδεῦσαι

παιδευσάσθω

-

παιδεύσασθε

παιδευσάσθων

Παρακείμενος

-

πεπαιδευσο

πεπαιδευέσθω

-

πεπαιδευσθε

πεπαιδευέσθων

ΑΣΚ 2. Σ, Λ,Λ

1. Οικονόμου Μιχ., *Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής*, ΟΕΔΒ: ΑΘΗΝΑ(1997)
2. Μπεζαντάκος, Παπαθωμά, Λουτρινάκη, Χαραλαμπάκος, *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα*, ΟΕΔΒ: Αθήνα(2006)
3. Τριανταφυλίδη Μ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής*, [www. Greek- language.gr](http://www.Greek-language.gr) (Πύλη της ελληνικής γλώσσας)



Τα πνευματικά δικαιώματα του eBook ανήκουν στον συγγραφέα και στον εκδότη. Απαγορεύεται η οποιαδήποτε αναπαραγωγή του περιεχομένου χωρίς την έγγραφη άδεια από τους ιδιοκτήτες του. Τυχόν παραβίαση των δικαιωμάτων συνιστά ποινικό αδίκημα.

SKU: GR-EB1220